

UNIVERZITA PALCKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Svržení jaderných bomb na japonská města Hirošima
a Nagasaki a debata o jejich použití**

Dropping of nuclear bombs on the Japanese cities of Hiroshima and Nagasaki
and the debate on their use

Olomouc 2021
Bc. Tomáš Kloutvor

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Sylva Martinásková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl jsem veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne .....

Podpis: .....

Univerzita Palackého v Olomouci

Název:

Svržení jaderných bomb na japonská města Hirošima a Nagasaki a debata o jejich použití

Vedoucí práce:

Mgr. Sylva Martinásková, Ph.D.

Počet stran:

81

Počet znaků
(včetně mezer a
poznámek pod

čarou):

185 891

Počet titulů použité literatury: 105

Počet příloh: 8

Klíčová slova: druhá světová válka, Japonsko, atomové bomby, Hirošima, Nagasaki, Truman, bezpodmínečná kapitulace, SSSR, atomová diplomacie, Tichomoří, letecká ofenzíva

Cílem této diplomové práce je analyzovat a blíže zasadit do historického kontextu téměř 80 let probíhající debatu o svržení atomových bomb na dvě japonská města, Hirošimu a Nagasaki. Jaderný útok na Japonsko je jednou z nejvýznamnějších událostí 20. století a některé jeho důsledky můžeme sledovat ve světě dodnes. Proto se tento útok stal také jednou z nejdiskutovanějších a nejkontroverznějších událostí minulého století. V práci budou čtenáři představeny hlavní názorové proudy celé debaty a historický kontext tak, aby si mohl sám vytvořit či upravit vlastní názor a rozhodnout se, který názorový tábor je mu nejbližší.

Na tomto místě bych chtěl velmi poděkovat vedoucí práce Mgr. Sylvě Martináskové, Ph.D., za její ochotu, rady a čas, který mi věnovala.

Také bych rád poděkoval kolegyním Bc. Aleně Pólové, Mgr. Veronice Novákové a Mgr. Haně Kloutvorové, Ph.D., za jejich čas a cenné rady.

Obsah

Obsah	5
Ediční poznámka.....	6
Úvod.....	7
1 Stručný popis průběhu konfliktu v Tichomoří	10
1.1 Situace v Tichomoří od počátku války po leteckou ofenzívu proti Japonsku.....	10
1.2 Postupimská konference a ultimátum Japonsku.....	14
2 Atomové útoky proti Japonsku.....	17
2.1 Výběr možných cílů	17
2.2 Útok na město Hirošima	19
2.3 Útok na město Nagasaki.....	22
2.4 Oběti jaderných útoků.....	23
2.5 Porovnání atomových bomb s běžným bombardováním	25
3 Argumenty pro použití a alternativy použití bomb	29
3.1 Argumenty pro použití jaderných zbraní	29
3.1.1 Rychlejší konec konfliktu v Tichomoří	29
3.1.2 Zamezení vysokým ztrátám na životech	33
3.2 Alternativy pro použití jaderných zbraní	36
3.2.1 Vyjednání míru diplomatickou cestou	36
3.2.3 Zesílení blokády a letecké kampaně proti Japonsku	41
3.2.4 Pozemní invaze do Japonska.....	43
3.2.5 Srovnání alternativ	45
4 Debata o svržení atomových bomb a její analýza.....	47
4.1 Hlavní názorové proudy	47
4.1.1 Hlavní tábory: laická veřejnost a časový vývoj	49
4.2 Hlavní body debaty	51
4.2.1 Atomová diplomacie a počet zachráněných životů.....	51
4.2.2 Vliv atomových bomb a Sovětského svazu na japonskou kapitulaci.....	55
4.2.3 Morální a spravedlivé rozhodnutí	57
4.3 Shrnutí debaty	62
Závěr	63
Summary	66
Seznam zdrojů.....	67
Primární zdroje.....	67
Sekundární zdroje	69
Online zdroje.....	73
Seznam příloh	74

Ediční poznámka

Pro přepis jmen, místních názvů a dalších slov z japonského jazyka bude používána česká transkripce. Japonská jména budou uvedena v pořadí jméno – příjmení. Jména japonských historických postav budou navíc doplněna o svoji verzi ve znacích podle japonského zápisu jmen tedy příjmení – jméno. Japonské geografické názvy budou taktéž doplněny o svoji originální verzi v japonském jazyce doplněnou o přepis čtení latinkou podle české transkripce. Japonská verze i s českou transkripcí bude také uvedena u překladů japonských názvů organizačních struktur. Není-li uvedeno jinak, překlad z japonského jazyka do českého zhotovil autor. Všechny překlady z anglického jazyka zhotovil autor. V případě, že jako zdroj budou použity anglické překlady původních japonských textů, zhotovil autor pouze překlad z anglické verze.

Úvod

V novodobých dějinách není mnoho vojenských událostí, které by dodnes byly předmětem tolika diskuzí, zkoumání a kontroverzí, jako je svržení atomových bomb americkým letectvem na města Hirošima (広島) a Nagasaki (長崎) v Japonsku. Na toto téma již vzniklo a stále vzniká mnoho odborných článků, výzkumů i historických knih. Bylo provedeno velké množství historických analýz a napsáno mnoho vědeckých statí. Ve této práci se proto nebudeme zabývat pouze samotným svržením bomb a popisem jeho historického pozadí, ale také analýzou diskurzu zabývajícího se svržením obou bomb.

V dnešní době tato událost stále vyvolává v laických i odborných kruzích mnoho debat. Za posledních 75 let se vnímání Trumanova rozhodnutí z léta roku 1945 velmi změnilo. A to nejen ve Spojených státech a jinde ve světě, ale i v samotném Japonsku. Práce, které na toto téma vznikaly v 50. letech, vesměs přinášely jiné závěry a poselství než práce, které vznikají dnes, anebo ty, které vznikaly v 60. letech.

V obou zemích, USA i Japonsku, se jedná o velmi citlivé téma. V roce 2007 musel na svoji funkci resignovat tehdejší ministr obrany Fumio Kjúma (久間章生) poté co na univerzitě Reitaku v prefektuře Čiba prohlásil, že použití atomových bomb bylo nezbytným krokem k ukončení konfliktu v Tichomoří. Naopak v USA vyvolala 50 let po událostech ze srpna 1945 velké vlny kontroverze výstava Národního muzea letectví a kosmonautiky s názvem „Enola Gay“, která nebyla podle kritiků dostatečně patriotická a podkopávala vzpomínku na americké válečné veterány¹. Asi nejčerstvější vlnu debat na toto téma vzbudila v roce 2016 návštěva města Hirošima tehdejším prezidentem Spojených států amerických Barackem Obamou. Bylo to poprvé, kdy úřadující prezident USA navštívil jedno z měst zničených atomovými bombami. Prezident Obama již dopředu avizoval, že se na místě prvního jaderného útoku nehodlá Japonsku omluvit, a Japonsko oficiálně prohlásilo, že od prezidenta ani žádnou omluvu nečeká. Jinak smířlivý a pokorný projev tak zanechal u řady lidí, domnívajících se že USA dluží Japonsku za atomové útoky omluvu, hořkou pachut' nenaplněných očekávání.

Mezi důvody, proč je použití jaderných zbraní proti Japonsku stále předmětem velkých debat, patří také fakt, že diskuze na téma jaderných zbraní má i v dnešní době smysl. Na začátku roku 2018 se skupina zemí disponujících jadernými zbraněmi rozrostla o jednoho nového člena – dnes

---

¹ THELEN, David. History after the Enola Gay Controversy: An Introduction. *The Journal of American History*. 1995, 82(3). IS-[not-been-used/376238/](#). doi:10.2307/2945110.

již velmi pravděpodobně jadernou Korejskou lidově demokratickou republiku. Tím byly znovu obnoveny debaty o jaderné bezpečnosti planety.

Podobný efekt měly i kroky amerického prezidenta Donalda Trumpa v květnu 2018. Tehdy Spojené státy odstoupily od dohody s Íránskou islámskou republikou², ve které se tato asijská země zavazovala omezit svůj jaderný program výměnou za snížení některých sankcí namířených proti ní. V současné době sice neexistují oficiální důkazy o existenci íránských jaderných zbraní, ale diskuze o jaderném bezpečí nejen v regionu jihozápadní Asie se opět na čas stala významným světovým tématem. Přestože většina zemí ve světě podepsala Smlouvu o nešíření jaderných zbraní³, zdá se, že stále existují země, které aktivně usilují o jejich získání. Na začátku roku 2019 navíc prezident Trump odstoupil od další významné mezinárodní smlouvy. Tentokrát se jednalo o Smlouvu o likvidaci raket středního a krátkého doletu⁴ z roku 1987 mezi USA a tehdejším Sovětským svazem. V době psaní této práce nebylo ještě zřejmé, jaké změny tyto události ve svých důsledcích přinesou, ale téma jaderných zbraní, které bylo nějakou dobu poněkud upozaděno, opět začalo získávat na významu.

Většina globální jaderné doktríny se přitom opírá právě o události ze srpna roku 1945. Tyto události jsou dnes některými vojenskými historiky, vojenskými analytiky i některými politiky přezkoumávány a jejich dosavadní interpretace zpochybnována. Jistě lze tvrdit, že osud měst Hirošima a Nagasaki měl nezanedbatelný, možná až zásadní, vliv na geopolitickou situaci ve světě přinejmenším na několik následujících desetiletí.

Tato práce bude rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola stručně shrne historické události konfliktu v Tichomoří, které předcházely svržení atomových bomb na japonská města. Tyto skutečnosti je důležité z pohledu celého diskurzu o svržení bomb znát a alespoň krátce připomenout. Pochopení tíhy bojů mezi Japonskem a spojenci v Tichomoří hraje velkou roli v pochopení motivace prezidenta Harryho S. Trumana a vrchních amerických vojenských činitelů k použití atomových bomb. Samozřejmě i motivace USA k použití jaderných zbraní bývá, například vzhledem k vývoji vztahů mezi USA a SSSR, častým předmětem debat a sporů. Protože bylo ze strany amerického prezidenta a jeho spolupracovníků v rámci válečné i poválečné rétoriky často využíváno argumentů týkajících se právě těžkosti bojů a tíhy ztrát v konfliktu s Japonskem, jedná se z hlediska celého diskurzu o významné skutečnosti.

Ve druhé kapitole se již budeme věnovat událostem srpna roku 1945, jako například Spojených států na svržení bomby. Dále se bude druhá kapitola zabývat faktickými dopady svržení atomových bomb v obou městech a bude také obsahovat jejich porovnání s dopady konvenčních

---

² Joint Comprehensive Plan of Action, neoficiálně „Íránská dohoda“ či „Íránská jaderná dohoda“.

³ Anglicky „Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons“.

⁴ Treaty Between the United States of America and the Union of Soviet Socialist Republics on the Elimination of Their Intermediate-Range and Shorter-Range Missiles.

zbraní.

Třetí kapitola představí hlavní argumenty pro použití atomových zbraní a jejich alternativy, které mohly vést k ukončení války USA s Japonskem. Účelem této kapitoly je přinést odpověď na otázku, zda existovaly uskutečnitelné a současně lepší možnosti, jak konflikt v Tichomoří ukončit. Jde o stěžejní bod celé problematiky, kdyby totiž žádná taková možnost neexistovala, celá následující debata by postrádala smysl. Pro úplnost budou v této kapitole také blíže rozebrány hlavní důvody pro použití jaderných bomb.

V poslední kapitole se budeme zabývat analýzou celého diskurzu kolem atomových bomb. Odborné texty a analýzy týkající se událostí ve městech Hirošima a Nagasaki se v průběhu desetiletí měnily v přístupu ke svržení obou bomb jak z morálního hlediska, tak z hlediska strategického významu. Podobně se průběžně měnilo i veřejné mínění o významu atomového útoku na Japonsko. Poslední kapitola tedy představí hlavní názorové proudy a jejich pozice v debatě. Jelikož třetí kapitola bude věnována hlavně pozici, ve které se nacházely Spojené státy v létě roku 1945, a možnostem, které před sebou měli jejich hlavní političtí aktéři, bylo by na místě současně představit také situaci Japonska. Kontextově ale bude lepší tyto informace přiblížit až v kapitole čtvrté v rámci debaty mezi zastánci a odpůrci Trumanova rozhodnutí. Jaký vlastně měli japonští velitelé plán pro ukončení války v Tichomoří? A jakou roli v jejich plánech pravděpodobně sehrálo svržení bomb na Hirošimu a Nagasaki?

Hlavním cílem práce tedy bude představit širší historický kontext amerického jaderného útoku na japonská města a na tomto pozadí poté analyzovat debatu probíhající na toto téma.

1 Stručný popis průběhu konfliktu v Tichomoří

Pro pochopení každého velkého historického mezníku musíme znát a pochopit nejprve dějinný kontext, ve kterém k němu došlo. Tím spíše to platí pro událost tak komplikovanou a kontroverzní, jako bylo rozhodnutí Spojených států použít proti japonským městům atomovou bombu. Japonsko vstoupilo do války se Spojenými státy na konci roku 1941. Těžké boje, které následovaly, způsobily oběma zemím značné lidské i materiální ztráty. Když USA získalo v Tichomoří vojenskou převahu, začalo s těžkou leteckou ofenzívou proti japonským ostrovům.

1.1 Situace v Tichomoří od počátku války po leteckou ofenzívu proti Japonsku

Za oficiální vstup Japonského císařství do druhé světové války lze považovat napadení americké pacifické základny v Pearl Harbor na Havaji. Znamému útoku na americkou základnu však předcházelo několik let válčení v Číně a od roku 1940 i provedení plánované japonské agrese jižním směrem do asijských koncesí evropských koloniálních mocností válčících s Německem v Evropě.⁵ Na tyto japonské kroky reagoval Západ (zejména Velká Británie a USA) pouze zvýšením ekonomických sankcí proti Japonsku. I tyto akce však považovala japonská vláda za příliš ohrožující domácí zájmy a po několika neúspěšných jednáních s USA se japonské velení rozhodlo vypořádat se s hrozbami, které by podle něj mohly ohrozit sféru japonského vlivu v Asii, vojensky.

Japonská taktická bojová skupina *kidó butai* (機動部隊) pod vedením admirála Čúičiho Nagumy (南雲忠一) provedla útok na Pearl Harbor 7. prosince (8. prosince tokijského času) 1941 brzy ráno.⁶ Tím započal konflikt, který de facto zatahl Japonsko i Spojené státy do druhé světové války a otevřel tzv. Tichomořské bojiště.

Japonsko slavilo v prvních měsících konfliktu řadu velkých úspěchů. Ještě 2. ledna 1942, padla do rukou Japonského císařství Manila a rychle po ní celé Filipíny, které byly do té doby dominiem Spojených států. Krátce nato následovalo obsazení ostrova Wake. Do konce ledna 1942 obsadilo Japonsko Malajsii a dále postupovalo do Tichomoří⁷.

---

⁵ VASILJEVOVÁ, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1986. Členská knihnice (Svoboda). ISBN 25-088-86. s. 439.

⁶ VEJŘÍK, Lubomír. *Vzestup a pád orlů Nipponu: Pearl Harbor*. 1. vyd. Cheb: Svět křídel, 1995. ISBN 978-80-85280-35-3. s. 284.

⁷ Viz příloha č. 8.

Postup japonských sil se podařilo spojencům zastavit až po první velké bitvě letadlových lodí v Korálovém moři ve vodách kolem Nové Guineje. První nálety amerických pilotů na mateřské ostrovy Japonska navíc vedly k rozhodnutí Námořního generálního štábu (軍令部 *Gunreibu*) obsadit atol Midway, odkud, jak se Japonci domnívali, Američané mohli japonské ostrovy vojensky přímo ohrozit. Ideologie, která stála za celou japonskou strategií ve válce v Tichomoří, počítala s bleskovým, jednorázovým a definitivním poražením amerických vojenských sil v Tichomořské oblasti jedním zdrcujícím vítězstvím.⁸ K tomuto rozhodujícímu střetu mělo dojít právě u Midway.⁹

V létě 4. června 1942 zaútočil, znovu pod vedením admirála Nagumy, japonský útočný svaz skládající se ze čtyř letadlových lodí na atol Midway a americkou flotilu, která měla za úkol tento strategický bod střežit. Přestože měla v prvních fázích boje japonská strana navrch, vlivem různých faktorů se nakonec celá bitva proměnila v katastrofální porážku japonských námořních sil.¹⁰ Japonsko v boji ztratilo všechny čtyři nasazené letadlové lodě, prakticky všechna letadla a mnoho zkušených pilotů a námořníků, zatímco Američané přišli pouze o jednu letadlovou loď.¹¹ Japonské císařství již nikdy nebylo schopné tyto ztráty zcela nahradit a bitva o atol Midway, která měla podle japonských vojenských velitelů rozhodnout o konečném vítězství Japonska v Tichomoří, nakonec ve skutečnosti znamenala zlomový okamžik ve válce, který ve svém důsledku vedl až k definitivní vojenské porážce Japonska.

Krátce po porážce u Midway začala další etapa amerického postupu směrem k japonským ostrovům. V srpnu 1942 vypukla bitva o ostrov Guadalcanal patřící k souostroví Šalamounových ostrovů. Právě kvůli těžkým ztrátám letadlových lodí došlo ke zvýšení strategického významu pozemních letišť. Protože se jedno takové nacházelo právě na Guadalcanalu, měly obě strany velký zájem na udržení ostrova. Japonští vojenští velitelé znovu začali střet o Guadalcanal označovat za onu rozhodující bitvu, která přinese Japonsku vítězství i v celém Tichomoří. Obě strany tedy do bitvy investovaly ohromné množství materiálních i lidských zdrojů. Boje probíhaly půl roku na zemi, ve vzduchu i na moři a celý střet o ostrov se brzy změnil v tzv. opotřebovací

---

⁸ STILLE, Mark. *The imperial Japanese Navy in the Pacific War*. New York, New York: Osprey Publishing, 2014. ISBN 978-1472801463 s. 32.

⁹ HUBÁČEK, Miloš. *Vítězství v Pacifiku: bitva o Guadalcanal*. 3. vyd., v Mladé frontě 1. Praha: Mladá fronta, 1999. s. 3.

¹⁰ VAT, Dan van der. *Válka v Pacifiku: americko-japonská námořní válka 1941–1945*. Přel. HRBEK, J.1. vyd. Praha: Argo, 2001. ISBN 80-7203-322-0. s. 187; srov. PARSHALL, Jonathan B a Anthony P TULLY. *Shattered sword: the untold story of the Battle of Midway*. Washington, D.C.: Potomac Books, 2005. ISBN 15-748-8923-0. s. 90–91.

¹¹ FUCHIDA, Mitsuo a Masatake OKUMIYA. *Midway, the battle that doomed Japan: the Japanese Navy's story*. Annapolis: Naval Institute, 1955. ISBN 1557504288. s. 93; STILLE, M. *The imperial Japanese Navy in the Pacific War*. s. 35.

bitvu¹², kterou nemohlo válkou čím dál více vyčerpané Japonsko vyhrát. Po půl roce marných snah vytlačit spojence z ostrova se armáda i námořnictvo rozhodly ostrov v únoru 1943 konečně evakuovat. Japonsko tak prohrálo další „rozhodující“ boj.¹³

Přibližně dva měsíce po porážce u Guadalcanalu při pádu letadla zemřel admirál Isoroku Jamamoto (山本 五十六), hlavní vojenský mozek, který stál za většinou vojenských akcí japonských námořních sil v Tichomoří. O jeho strategickém géniovi a rozhodnutích sice dnes můžeme vést spory, psychologické dopady jeho smrti na morálku Japonců byly však veliké.¹⁴

Všechny složky japonských ozbrojených sil se stále více potýkaly s nedostatkem zásob. Zásobování selhávalo po všech stránkách a frontovým jednotkám na bojišti se nedostávalo náhradních dílů, posil ani potravin.¹⁵

S postupem spojenců stále blíže směrem k mateřským japonským ostrovům, začalo císařské námořnictvo s přípravami zbývajících sil na příští bitvu, která se měla stát dalším rozhodujícím střetem a vést k obratu poměru vojenských sil v Pacifiku. Pokud by se spojencům podařilo obsadit Mariánské ostrovy, mohli by využít místní letiště ke startu svých těžkých bombardovacích letounů při útocích na Japonsko. Udržet tyto ostrovy tedy bylo pro námořnictvo prioritou číslo jedna a ke klíčovému vítězství mělo podle japonské admirality dojít právě při jejich obraně.

K bitvě ve Filipínském moři došlo v červnu 1944. Tato další rozhodující bitva jen potvrdila spojeneckou vojenskou převahu v Tichomoří. Japonci nedokázali ani přes velké ztráty na vlastní straně nijak výrazně ohrozit americký námořní svaz.¹⁶ Ani největší námořní bitva druhé světové války, bitva u Leyte, vyprovokovaná americkými pokusy o vylodění na Filipínách jejichž obsazením by odřízli Japonsko od zdrojů z Nizozemské východní Indie (dnešní Indonésie) a Malajsie a která v říjnu 1944 následovala bitvu ve Filipínském moři, nedopadla ve prospěch Japonska. Vyčerpané a zdecimované Námořnictvo Císařství velkého Japonska (大日本帝國海軍 *dainippon teikoku kaigun*) nedokázalo odrazit americký námořní svaz a zabránit spojencům ve vylodění na Filipínách. V bitvě u Leyte poprvé Japonsko hromadně nasadilo tzv. speciální útočné jednotky (特別攻撃隊 *tokubecu kógekítai*).¹⁷ K jejich použití pak v různých formách docházelo až do konce války v Tichomoří.

Výsledky bojů ve Filipínském moři a u ostrova Leyte lze navíc označit za úplnou porážku japonského letectva. Nejen kvůli velkým ztrátám, které v bojích utrpělo, ale i kvůli tomu, že se

---

¹² Z anglického „Attrition warfare“.

¹³HUBÁČEK, Miloš. *Vítězství v Pacifiku: bitva o Guadalcanal*. s. 378.

¹⁴VAT, Dan van der. *Válka v Pacifiku: americko-japonská námořní válka 1941–1945*. s. 267.

¹⁵ Tamtéž, s. 294.

¹⁶STILLE, M. *The imperial Japanese Navy in the Pacific War*, s. 47.

¹⁷ Někdy označovány také jako „kamikadze“ či „sebevražedné jednotky“.

jasně ukázalo, že japonská letadla a jejich letci již nejsou schopní plnit svoji strategickou roli ve válce v Tichomoří. Jako jediná složka všech japonských ozbrojených sil, která měla reálně šanci chránit Japonsko před spojeneckými nálety, znamenala jejich porážka otevření cesty k zahájení velké letecké ofenzívy proti japonským mateřským ostrovům. Jakkoliv dobře by se mohlo dařit japonské armádě na asijském kontinentu či námořnictvu na moři, od podzimu 1944 až do konce války nebylo v Japonsku nic, co by mohlo americké letecké ofenzívě úspěšně čelit a zabránit spojeneckému letectvu provádět těžké bombardování japonských ostrovů.

Po obsazení Mariánských ostrovů už byly celé japonské ostrovy plně v dosahu amerických bombardérů. Prvním cílem velkých spojeneckých náletů se stal ostrov Iwodžima, ale po jeho obsazení byly všechny hlavní cíle již na území hlavních japonských ostrovů. Již v listopadu 1944 byla bombardována města Nakadžima a Nagoja . Brzy se však samozřejmě největším terčem amerických náletů stalo hlavní město Tokio, na které první bomby dopadly 24. listopadu 1944.

Úspěšnost při konvenčním bombardování strategických vojenských cílů byla relativně nízká, a proto došlo ke změnám v taktice. Mimo jiné byla ze všech bombardérů odebrána veškerá podpůrná kulometná výzbroj, aby se zvýšil možný náklad bomb. Tato skutečnost podává jasný obraz o stavu, ve kterém se nacházela japonská letecká obrana. Navíc bylo rozhodnuto, aby bylo po vzoru spojeneckého postupu proti Německu v Evropě prováděno plošné bombardování celých japonských měst s účelem nejen ochromit průmysl, ale i podlomit morálku civilního obyvatelstva.¹⁸

Od začátku roku 1945 Američané přistoupili také k útokům zápalnými pumami. Tyto bomby trubkovitého tvaru byly naplněny napalmem, který z nich byl po dopadu na zem rozptýlen do okolí a následně pomocí rozbušky zapálen. Během náletů letěla před hlavním svazem skupina tzv. značkovacích letounů, která pomocí zápalných pum vytvořila v cílové oblasti ohnivý kruh a do něho vepsala kříž, čímž ho rozdělila na čtyři kvadranty. Hlavní bombardovací skupina poté shazovala své bomby do takto vytvořeného terče.¹⁹

Hlavními cíli zápalných náletů se stalo šest velkých japonských měst – Tokio, Jokohama, Kawasaki, Nagoja, Kóbe a Ósaka. Už po prvních leteckých průzkumech provedených po zápalných náletech bylo jasné, že způsobené škody jsou mnohem větší než za použití konvenčního bombardování.

---

¹⁸ TILLMAN, Barrett. *Whirlwind: the air war against Japan, 1942–1945*. New York, 2010. ISBN 978-1416584414. s. 88.

¹⁹ BRADLEY, James. *Flyboys: skutečný příběh letecké války v Tichomoří*. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1833-3. s. 290.

Co do způsobených škod byly nálety na japonská města dokonce ještě ničivější než nálety na německý Hamburk či Drážďany.²⁰ Od poloviny června navíc nebyla cíli letecké ofenzívy pouze velká průmyslová města, ale i menší města důležitá z hlediska dopravní infrastruktury nebo jako obchodní přístavy. Od března 1945 navíc americké letouny prováděly zaminování vod kolem japonských přístavů, čímž spojenci ještě zesílili blokádu mateřských ostrovů. V průběhu května a června byly přístavy v Tokiu, Kóbe, Nagasaki a Nagoji prakticky kompletně vyřazeny z provozu, což ještě více prohloubilo již tak dost špatnou situaci se zásobováním.

Během devíti měsíců letecké ofenzívy proti japonským ostrovům shodily spojenecké vzdušné síly na Japonsko přibližně 177 tisíc tun bomb. Na následky bombardování zemřelo podle odhadů mezi 330 a 900 tisíci obyvatel.²¹ Mnohonásobně více japonských občanů bylo během bombardování zraněno. Nálety kompletně vypálily a zničily přibližně 40 % rozlohy Tokia a Nagoji, 35 % rozlohy Ósaky a Kawasaki. Nejvíce zasažené město Kóbe ztratilo 55 % své původní rozlohy.²² Těžce bylo zasaženo japonské hospodářství. Přes 600 velkých výrobních podniků bylo buď kompletně zničeno, nebo kriticky poškozeno, což vedlo k poklesu vojenské i civilní produkce. V důsledku těžkého poničení infrastruktury a tím způsobených problémů se zásobováním a zemědělstvím nastal nedostatek rýže a na většině území Japonska hrozil hladomor. Převedeno do absolutních čísel a vyjádřeno ve finančních ztrátách se odhaduje, že v důsledku leteckých útoků na Japonské ostrovy byla zničena až zhruba jedna třetina japonského bohatství.²³

1.2 Postupimská konference a ultimátum Japonsku

Od 16. července do 2. srpna 1945 probíhala v braniborském městě Postupim poslední velká konference druhé světové války, kde se nejvýznamnější představitelé USA, Spojeného království, SSSR a dalších zemí, včetně Číny, domlouvali na konečném postupu ve válce v Tichomoří a na poválečném uspořádání světa. Krátce po začátku konference byl americký prezident Truman informován o úspěšném testu jaderné zbraně v poušti v Novém Mexiku.²⁴ Informace o úspěšném testu nové zbraně při vyjednáváních poskytla Spojeným státům výhodnou pozici.²⁵ O několik dní

---

²⁰ BRADLEY, James. *Flyboys*, Praha 2009. s. 295.

²¹ PAPE, Robert A., A. SUYAMA, J. B. COLOGNE, et al. Why Japan Surrendered. *International Security*. 1993, 18(2), 451–457. ISSN 01622889. Dostupné z: doi:10.2307/2539100. s. 193; NĚMEČEK, Václav. *Vojenská letadla 3: Vojenská letadla druhé světové války*. 2. dopln. a přeprac. vyd. Praha: Naše vojsko, 1975. ISBN 80-206-0117-1. s. 130.

²² BRADLEY, s. 312–313.

²³ DOWER, John W. *Embracing defeat: Japan in the wake of World War II*. New York: Mladá fronta, 1999. ISBN 03-930-4686-9. s. 45.

²⁴ Test proběhl pod krycím jménem „Trinity“ v rámci projektu Manhattan 16. července 1945 v půl šesté ráno.

²⁵ COSTELLO, John. *The Pacific war*. New York: Rawson Wade, 1981. ISBN: 0892562064. s. 582.

později, 26. července, vydali zástupci USA, Velké Británie a Číny společnou Postupimskou deklaraci neboli Prohlášení stanovující podmínky japonské kapitulace. V ní spojenci kromě jiného požadují:

1. Ti, kteří oklamali a svedli japonský lid na cestu světových výbojů, budou trvale zbaveni své moci a vlivu.
2. Japonsko bude pod dohledem okupačních sil spojenců, až do doby, než bude přesvědčivě dosaženo bodu 1.
3. Suverenita Japonska bude, jak bylo rozhodnuto v Káhiře a oznámeno v Káhirske deklaraci, omezena pouze na čtyři hlavní ostrovy Honšú, Kjúšú, Šikoku a Hokkaidó a některé malé ostrovy (podle uvážení spojenců).
4. Japonské vojenské síly budou kompletně odzbrojeny.
5. Japonští váleční zločinci, včetně těch, kteří páchali krutosti na vojenských zajatcích, budou přísně potrestáni. Japonská vláda umožní obnovení a posílení demokratických hodnot. Svoboda projevu, svoboda vyznání a myšlení a úcta k základním lidským právům budou zavedeny.²⁶

Ve svém prohlášení však spojenci nekladli pouze požadavky, ale Japonsku také několik věcí slíbili a zaručili. Japonsko ujistili, že si nepřejí zničení japonského národa ani jeho porobení. Japonsku mělo být povoleno ponechat si průmysl nezbytný pro chod ekonomiky. Za tímto účelem mu měl být také povolen přístup ke všem strategickým surovinám. V budoucnu taktéž Japonsku mělo být povoleno účastnit se mezinárodního obchodu. Slíbili, že jakmile bude dosaženo všech demokratizačních procesů a japonský lid bude schopen si sám svobodně zvolit vládu, budou všechny okupační síly z Japonska staženy. Měl být zaručen bezpečný návrat domů všech odzbrojených vojáků. V posledním bodě varovali Japonsko, že pokud odmítne bezpodmínečně kapitulovat, bude okamžitě a úplně zničeno.²⁷

Spojenci navíc Japonce ujistili, že tyto podmínky jsou neměnné, neexistují žádné další alternativy (tedy kromě zmíněného zničení Japonska uvedeného v posledním bodě prohlášení) a že spojenci nestrpí žádné odklady a průtahy.

---

²⁶ Z anglického originálního znění Postupimské deklarace. Dostupné online z: <https://www.ndl.go.jp/constitution/e/etc/c06.html>.

²⁷ Tamtéž.

Když se spojencům nedostalo na jejich výzvy žádné odpovědi²⁸, byl americkému letectvu předán rozkaz k provedení plánovaných atomových útoků na Japonsko. Ten oficiálně schválil prezident Truman už 24. července 1945.²⁹

Na počátku konfliktu v Tichomoří se Japonsku dařilo, ale relativně brzy se jeho postup zastavil a postupně začalo Japonsko ztrácet území a boje se stále více přibližovaly až k mateřským ostrovům. Od konce roku 1944 vedli spojenci tvrdou leteckou ofenzívu, ve které nemohli Japonci nepříteli úspěšně bránit. V důsledku těžkého bombardování a námořní blokády se výrazně snižovaly i japonské výrobní kapacity. Zničené námořnictvo nemohlo efektivně provádět zásobování válečných jednotek ani zabránit případnému vyloštění těch nepřátelských. Kritická byla také situace s potravinami, lékařským materiálem i zásobami nerostných surovin a pohonných hmot. Objektivně lze tvrdit, že šance ještě válku zvrátit ve svůj prospěch Japonské císařství v polovině roku 1945 prakticky nemělo. Přestože mělo Japonsko stále disponovalo ještě početnou armádu připravenou domácí ostrovy bránit, cítili spojenci, že mají ve válce natolik navrch, aby mohli Japonsku poslat výzvu ke kapitulaci, jejíž nepřijetí by vedlo k jeho zničení.

---

²⁸ Více viz kapitola 3.2.1 *Výjednání míru diplomatickou cestou*.

²⁹ FRANK, Richard B. *Downfall: The End of the Imperial Japanese Empire*. Ilustrované vydání. New York: Random House, 1999. ISBN 9780679414247. s. 262.

2 Atomové útoky proti Japonsku

Z předchozí kapitoly by mělo být zřejmé, že v polovině roku 1945 se Japonsko nacházelo v nepříliš dobré situaci a USA se svými spojenci se domnívaly, že jsou v pozici, kdy mohou po Japoncích požadovat přijetí jejich podmínek kapitulace. Poté co Japonsko nereagovalo na výzvy ke kapitulaci, se spojenci rozhodli přistoupit k provedení jaderného útoku. Aby byl efekt útoku co největší, bylo nejdříve třeba vybrat vhodné cíle, na něž byl následně útok proveden. V následujících podkapitolách bude popsán tento výběr i oba útoky na japonská města.

2.1 Výběr možných cílů

V dubnu 1945 byla ustanovena komise pověřená výběrem cílů útoků nových atomových bomb. Tato komise se skládala především z vojenských velitelů, ale jednání se účastnili i zástupci vědců pracujících na projektu Manhattan³⁰. Komise se sešla celkem třikrát a nakonec vybrala pět japonských měst, ze kterých se dvě měla stát terčem prvních jaderných útoků.³¹

Prvním na seznamu potenciálních cílů bylo staré císařské sídlo Kjóto. Do přibližně milionového města se během války přesouvalo velké množství lidí a průmyslu z rozbombardovaných částí Japonska. Psychologický efekt útoku na staré historické město, které bylo mimo jiné považováno za intelektuální centrum Japonska, by byl pravděpodobně veliký.³² Kjóto bylo považováno za cíl s nejvyšší prioritou.

Druhým cílem na seznamu byla Hirošima. Také Hirošima byla městem velkého strategického významu. Její poloha v nížině delty řeky Óta obklopené horami z ní tvořila téměř dokonalý cíl pro atomový útok. Díky této deltě nebyla vhodná pro nasazení zápalných náletů, které americké letectvo vydatně používalo proti městům jako bylo Tokio či Nagoja. Také Hirošima byla označena za cíl s nejvyšší prioritou útoku.

Třetím městem na seznamu byla Jokohama. Ta byla významnou průmyslovou oblastí, do níž navíc po zničení většiny Tokia byla přestěhována velká část vojenské výroby. Byly zde vyráběny vojenské letouny a zbraně. Nacházel se tu také významný přístav a ropné rafinérie. Navíc v případě špatného počasí nad ostatními cíli na seznamu nabízela geografická odlehlost Jokohamy od nich možnost, že počasí nad ní bude provedení útoku umožňovat.

---

³⁰ Projekt Manhattan („The Manhattan project“) je krycí název pro projekt tajného vývoje atomových bomb v letech 1942–1946. Označení později vešlo ve všeobecnou známost.

³¹ Přepis z tajného jednání komise v Los Alamos v květnu 1945. Dostupné online z: <http://www.dannen.com/decision/targets.html#d>.

³² „Kjóto je intelektuálním centrem Japonska a místní lidé budou tedy spíše schopni ocenit (/pochopit, uvědomit si, z anglického appreciate) význam takové zbraně, jako je atomová bomba.“ Cit. in. Přepis z tajného jednání komise v Los Alamos v květnu 1945. Dostupné online z: <http://www.dannen.com/decision/targets.html#d>.

Dalším potencionálním cílem bylo město Kokura na severu ostrova Kjúšú. I zde se nacházelo velké množství zbrojního průmyslu a vojenských skladů.

Posledním vybraným cílem bylo město Niigata. Kvůli postupné likvidaci ostatních významných japonských přístavů v důsledku amerického válečného snažení, stoupal význam tohoto přístavního města na severozápadě Honšú. Kromě toho se zde nacházely i rafinerie a vojenské sklady.³³

Kjóto bylo nakonec ze seznamu vyřazeno³⁴ a na jeho místo bylo zapsáno město Nagasaki (長崎). To bylo významným přístavem, ve kterém docházelo k opravám poškozených lodí a v místních loďařských docích se vyráběla velká část válečných plavidel pro japonské námořnictvo.

Komise vybírala vhodné terče útoku jadernými zbraněmi na základě následujících kritérií:

1. Jedná se o strategicky významný cíl s rozlohou větší než 3 míle v průměru (4,8 km), který se nachází ve velkých městech.
2. Jedná se o cíl, u něhož je pravděpodobné, že výbuch způsobí velké škody.
3. Jedná se o cíl, u něhož je nepravděpodobné, že se stane cílem velkých náletů v rámci ofenzívy proti Japonsku.³⁵

Před provedením obou útoků komise také zvažovala použití první atomové bomby k demonstračním účelům a vyhnout se svržení na obydlenu oblast.³⁶ Navíc posledních několik měsíců americké letectvo shazovalo na japonské území miliony varovných letáků varujících před zápalným bombardováním. Komise tedy posuzovala i možnost užití podobných letáků varujících před jadernými útoky. Nicméně ani jeden z těchto plánů realizován nebyl.

Rozkaz k provedení útoku byl vydán 25. července 1945.³⁷

1. „509. kombinovaná skupina 20. letecké brigády provede první útok speciální bombou ihned po 3. srpnu 1945, jakmile počasí dovolí bombardování, na jeden z cílů: Hirošima,

---

³³ Přepis z tajného jednání komise v Los Alamos v květnu 1945. Dostupné online z: <http://www.dannen.com/decision/targets.html#d>.

³⁴ Často se má za to, že za záchranu město vděčí Edwinu O. Reischauerovi, americkému expertovi na Japonsko blízce spolupracujícímu s armádou USA. Ten sám však toto tvrzení vyvrací, když říká, že za záchranu města se zasloužil nejvíce Henry L. Stimson (tehdejší americký ministr války), který se do města zamiloval, když ho několik let předtím navštívil při svých líbáncích. Zdroj: REISCHAUER, Edwin O. *My Life Between Japan And America*. New York: Harper & Row, 1986. ISBN 978-0-06-039054-9. s. 101.

³⁵ Přepis z tajného jednání komise v Los Alamos v květnu 1945. Dostupné online z: <http://www.dannen.com/decision/targets.html#d>.

³⁶ Více viz 3.2. *Alternativy pro použití jaderných zbraní*. Zdroj: COMPTON, Arthur Holly. *Atomic quest: a personal narrative*. New York: Oxford University Press, 1956. ISBN B0000CJJGK. s. 240.

³⁷ Rozkaz oficiálně dal generál Thomas T. Handy generálu Carlu Spaatzovi.

Kokura, Niigata a Nagasaki. Vojenský i civilní vědecký personál z ministerstva války bude doprovázet hlavní bombardovací letoun, aby sledoval a zaznamenal výbuch (atomové) bomby. Pozorovací letouny se budou držet ve vzdálenosti několika mil od výbuchu.

2. *Další bomby budou dopraveny na výše zmíněné cíle ihned, jakmile budou připraveny. Další instrukce týkající se jiných, než výše uvedených cílů budou upřesněny.*³⁸

Při výběru možných terčů útoku bylo tedy důležité, aby se jednalo o vojensky strategický cíl. Důležité bylo ale také to, zda budou cíle jaderných útoků v dostatečně dobrém stavu, aby demonstrativní efekt bomb byl co největší (proto američtí představitelé hledali taková města, u nichž bude nepravděpodobné, že budou zničena v rámci probíhající ofenzívy). Komise pro výběr cílů se nezaobírala možností použít bomby demonstrativně v neobydlené oblasti.³⁹

2.2 Útok na město Hirošima

Město Hirošima leží na jihozápadě ostrova Honšú v nížině kolem delty řeky Óta, jejíž koryta ve městě vytváří šest ostrovů a která dál pokračuje do Hirošimského zálivu a Vnitřního moře. Za války těchto šest ostrovů spojoval systém jedenaosmdesáti mostů navzájem tvořících základ infrastruktury města.

První jaderná bomba druhé světové války vybuchla nad městem Hirošima 6. srpna 1945 v 8:15 ráno. Většina obyvatel se již nahlásila do práce anebo byla na cestě do ní. Mnozí školáci a někteří další obyvatelé Hirošimy pracovali v rámci programu pro vytvoření protipožárních bariér na strhávání vybraných budov a odklizení trosk.⁴⁰ Výbuch přišel přibližně 45 minut poté, co byl odvolán předchozí poplach varující před ohrožení náletem. I kvůli tomu zastihl nálet obyvatelé Hirošimy úplně nepřipravené a prakticky nikdo se v době výbuchu nenacházel v úkrytu.

K výbuchu došlo severozápadně od centra města. Přestože kvůli vzdušným proudům minula bomba původní cíl, most Aioi, asi o 240 m a k výbuchu došlo nad Šimskou nemocnicí, jednalo se o relativně přesný zásah.⁴¹ Tato přesnost zásahu a geografická poloha Hirošimy v poměrně

---

³⁸ Cit. in *Dopis od generála Thomase T. Handyho adresovaný generálu Carlu Spaatzovi*. Dostupné online: <https://catalog.archives.gov/id/542193>.

³⁹ Přepis z tajného jednání komise v Los Alamos v květnu 1945. Dostupné online z: <http://www.dannen.com/decision/targets.html#d>.

⁴⁰ Japonská vláda v důsledku rozsáhlého spojeneckého bombardování přišla s plánem omezení šíření požárů ve většinově dřevěné japonské městské zástavbě likvidací určitých úseků zástavby, aby vznikly překážky pro požáry a pokud možno tak byly minimalizovány škody při zápalných náletech na japonská města. Zdroj: Hiroshima Peace Culture Foundation. *Eyewitness Testimonies: Appeals from the A-Bomb Survivors*. 3. vyd., Hiroshima: Hiroshima Peace Culture Foundation, 2003. ISBN 4938239086. s. 14.

⁴¹ THOMAS, Gordon a Max MORGAN WITTS. *Ruin from the air: the atomic mission to Hiroshima*.

rovinatém terénu nížiny obklopené kopci vedly k umocnění účinnosti atomové bomby a značná část centra Hirošimy byla téměř úplně zničena.⁴² Hustě i středně hustě zastavěná a obydlená část města byla zničena buď vlivem počáteční exploze a tlakové vlny anebo vlivem následných požárů. V Hirošimě i Nagasaki byla stejně jako ve zbytku Japonska většina budov postavena ze dřeva. Mezi jednotlivými stavbami téměř neexistovalo oddělující zdivo, a proto se mnoho budov nacházelo ve velkém množství těsně u sebe. I když se Japonci snažili bořením části budov vytvořit protipožární bariéry, vedl tento druh zástavby k vysokému riziku vzniku požárů i za běžných podmínek. Při zápalném nebo jaderném útoku byl vznik rozsáhlých požárů prakticky nevyhnutelný. Krátce po výbuchu atomové bomby vznikla tzv. ohnivá bouře⁴³, která způsobila další rozšíření požárů a trvala ještě přibližně tři hodiny po výbuchu. Oblast v centru města o rozloze sedmi čtverečních kilometrů byla v důsledku těchto požárů zcela vypálena.⁴⁴ Protipožární bariéry se v případě takto rozsáhlých požárů ukázaly být úplně neefektivní.⁴⁵

Před válkou byla Hirošima sedmým největším městem v Japonsku. Populace Hirošimy byla něco přes 340 tisíc obyvatel a město bylo administrativním a obchodním centrem jihozápadní části Japonska. Hirošima byla městem s velkou vojenskou produkcí, sloužila jako sídlo pro dvě armádní velitelství a také jako místo, odkud probíhalo dislokování vojenských i námořních jednotek a vyrážely odtud zásobovací konvoje na frontu. Přestože v létě 1945 poslední jmenovanou roli již Hirošima nemohla z důvodu zaminování Vnitřního moře a velkých ztrát lodního prostoru dále plnit, ze spojeneckého hlediska se stále jednalo o strategicky velmi zajímavý cíl.⁴⁶ Během války vzniklo v Hirošimě velké množství průmyslových zařízení, která však nebyla koncentrována v centru města, nýbrž rozptýlena spíše po jeho okrajích. Rozmístění těchto továren tak vedlo k relativně nízkému dopadu jaderného útoku na válečnou produkci Japonska⁴⁷. Většina obětí byla z řad civilního obyvatelstva. Jak se později ukázalo, tato skutečnost

---

London: Hamilton, 1977. ISBN 978-0-241-89726-3. s. 423.

⁴² Viz příloha č. 3; *U.S. Strategic Bombing Survey: The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki*, June 19, 1946. s. 8.

⁴³ Z anglického „Fire-storm“. Označení pro požár, který je tak rozsáhlý a dosahuje takové intenzity, že sám vytváří vlastní systém pohybu spalin a vzduchu. Vzniká při velkých přírodních požárech, ale může vzniknout i v důsledku rozsáhlého bombardování nebo právě po výbuchu jaderné zbraně. Zdroj: SCAWTHORN, Charles, John M. EIDINGER a Anshel SCHIFF. *Fire Following earthquake*. Reston, Virginie: ASCE Publications, 2005. ISBN 978-0-7844-0739-4. s. 68.

⁴⁴ Hiroshima Peace Culture Foundation. *Eyewitness Testimonies: Appeals from the A-Bomb Survivors*. s. 20.

⁴⁵ HAM, Paul. *Hiroshima Nagasaki*. Sydney: HarperCollins Publishers, 2011. ISBN 9780732288464. s. 330.

⁴⁶ *U.S. Strategic Bombing Survey: The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki*, June 19, 1946. s. 8.

⁴⁷ Tamtéž.

je velkým důvodem kritiky použití jaderných zbraní proti Japonsku. Truman navíc opakovaně tvrdil, že terčem útoku bude vojenský cíl.⁴⁸

Síla útoku významně narušila všechna opatření, která měla za úkol se vypořádávat s následky spojeneckých náletů. Vzhledem k tomu, že výbuch atomové bomby okamžitě zabil či vážně poranil přibližně polovinu obyvatel Hirošimy, mezi zabitými i zraněnými bylo zákonitě také mnoho záchranářů, hasičů, lékařů a dalších příslušníků záchranných jednotek. Především stav zdravotnického personálu byl vzhledem k počtu zraněných obyvatel Hirošimy vyžadujících lékařskou péči velmi vážný. Před útokem bylo v Hirošimě přes 200 lékařů, z nichž 90 % se stalo obětí útoku.⁴⁹ Z 1780 zdravotních sester a pomocného zdravotnického personálu bylo 1654 zraněno nebo zabito. Ze všech civilních zdravotnických zařízení ve městě zůstala po útoku použitelná pouze tři⁵⁰. Obě dvě vojenské nemocnice v Hirošimě byly zničeny nebo poškozeny tak, že jich nebylo možné nadále využívat. Lékařská pomoc, která byla do Hirošimy poslána zvenčí, dorazila až po pochopitelné prodlevě a nemohla být přítomna v nejakutnějších případech bezprostředně po výbuchu.

Podobným způsobem utrpěly také hasičské jednotky ve městě. Podle svědků trvalo více než den, než byly provedeny první organizované pokusy bojovat s rozsáhlými požáry, které ve městě vypukly.⁵¹ Navíc mnoho vybavení pro boj s ohněm bylo vlivem výbuchu nebo právě následných požárů zničeno. Vzhledem k síle a rozsahu pohromy v Hirošimě lze ale předpokládat, že ani s prvotřídním vybavením by se nepodařilo hasičům s požáry takového rozsahu úspěšně bojovat.⁵²

Moment překvapení společně s ničivou silou výbuchu a požáry vedly k bezprecedentnímu počtu obětí. Odhaduje se, že v okamžik výbuchu bylo zabito 70 tisíc obyvatel města.⁵³ Do konce roku

---

⁴⁸ „I have told the Secretary of War, Mr. Stimson, to use it so that military objectives and soldiers and sailors are the target and not women and children. ... The target will be a purely military one. Harry S. Truman, 25 July 1945“ Cit. in Harry S. Truman „Postdam Diary“, 25 July, Truman papers, Harry S. Truman Library, Independence, Missouri. s. 34. Dostupné online z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB162/38.pdf> Že o to prezident Truman skutečně Stimsona požádal, je pravděpodobně fakt. Nicméně na tajném setkání v Los Alamos se účastníci dohodli na něčem, co použití bomb v rezidenčně zastavěné oblasti ani zdaleka nevyklučovalo: „It was agreed that for the initial use of the weapon any small and strictly military objective should be located in a much larger area subject to blast damage in order to avoid undue risks of the weapon being lost due to bad placing of the bomb.“ Cit. in: Zápis ze schůze komise pro výběr cílů atomového útoku. Los Alamos, 10.–11. května 1945. Dostupné online z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB162/6.pdf>, [zobrazeno: 09. března 2021] s. 6.

⁴⁹ U.S. Strategic Bombing Survey: The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki, June 19, 1946. s. 7.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ U.S. Strategic Bombing Survey: The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki, June 19, 1946. s. 7.

⁵² Tamtéž.

⁵³ U.S. Strategic Bombing Survey: The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki, June 19, 1946. s. 8.

1945 pak na následky jaderného útoku na město Hirošima zemřelo odhadem kolem 140 tisíc lidí.⁵⁴

2.3 Útok na město Nagasaki

Město Nagasaki bylo nejvýznamnějším přístavem na západním břehu ostrova Kjúšú. Jeho geografická poloha tvořila z Nagasaki ideální místo pro stavbu přístavu a díky této skutečnosti bylo Nagasaki velmi významným městem po celá staletí. Jeho význam však v době války poněkud klesal kvůli obtížné pozemní dostupnosti ke zbytku Japonska. Město protínají dvě řeky, Urakami a Nakašima, které tvoří dvě oddělená údolí. Díky kopcovitému terénu oddělujícímu obě údolí byl rozsah ničivého dopadu atomové bomby omezen.

Bombardér, jenž měl dopravit atomovou bombu nad Nagasaki, původně mířil na město Kokura na severu ostrova Kjúšú. Kvůli špatné viditelnosti nad městem a technickým komplikacím na letounu však došlo ke změně cíle a bombardér zamířil provést útok na město Nagasaki.⁵⁵

V den svržení bomby, tedy 9. srpna 1945, se v Nagasaki nacházelo odhadem 263 tisíc lidí, mezi nimi i američtí zajatci, korejští a čínští pracovníci a vojáci japonské armády a námořnictva. Obyvatelé města Nagasaki nebyli tři dny po útoku na Hirošimu na druhý jaderný útok připraveni o mnoho lépe než lidé v Hirošimě.⁵⁶ V novinách z 8. srpna se o pohromě v Hirošimě objevila pouze krátká zmínka. Podle oficiální zprávy nagasacké samosprávy obyvatelstvo přistupovalo k preventivním opatřením proti náletům již lehce apaticky a po odvolání ranního leteckého poplachu ani nemělo důvod snažit se vyhledat úkryt. Když tedy krátce po jedenácté hodině nad městem Nagasaki vybuchla druhá jaderná bomba, v ochranných krytech, které mohly pojmout, až 30 % celkového obyvatelstva Nagasaki, se nacházelo pouze 400 lidí.⁵⁷

V Nagasaki nedošlo ke vzniku ohnivé bouře a nerovný a členitý terén města způsobil, že nejintenzivněji poničená byla hlavně část města v údolí, nad nímž detonovala atomová bomba, tedy nad údolím vytvořeným řekou Urakami. Oblast, kde došlo k největšímu poškození tak byla relativně menší než v Hirošimě – celkem asi 3 km². Stejně jako v Hirošimě byla ale tato oblast

---

⁵⁴ Hiroshima Peace Culture Foundation. *Eyewitness Testimonies: Appeals from the A-Bomb Survivors*. s. 27.

⁵⁵ SWEENEY, Charles W., James A. ANTONUCCI a Marion K. ANTONUCCI. *War's End: An Eyewitness Account of America's Last Atomic Mission*. New York: Avon Books, 1999. ISBN 978-0380788743. s. 216–217.

⁵⁶ U.S. Strategic Bombing Survey: *The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki*, June 19, 1946. s. 8.

⁵⁷ U.S. Strategic Bombing Survey: *The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki*, June 19, 1946. s. 9.

prakticky kompletně zničena.⁵⁸ Také počet obětí byl nižší než při prvním útoku. V okamžiku výbuchu zahynulo asi 40 tisíc obyvatel města Nagasaki.⁵⁹

2.4 Oběti jaderných útoků

V principu by se dalo říci, že atomové bomby fungují stejně jako bomby konvenční, v tom, že při jejich detonaci dojde k explozi, tedy k „náhlému a prudkému uvolnění (velkého množství) energie v malé oblasti“⁶⁰. V případě jaderné bomby je však množství takto uvolněné energie zpravidla násobně větší než u ostatních bomb. Energie uvolněná při explozi se pak z místa výbuchu šíří ve formě tlakové vlny, tepla a radioaktivního záření⁶¹. Všechny tyto tři jevy mohou mít devastující účinek na lidské tělo lišící se především podle vzdálenosti postiženého od epicentra výbuchu⁶².

V obou zasažených městech potkal oběti útoků poměrně podobný osud. Většina zranění a úmrtí byla způsobena buď teplem (z výbuchu i ze vzniklých požárů), tlakovou vlnou a troskami či střepinami. Samotná tlaková vlna může oběť buď odhodit, vymrštít, povalit či zavalit a tím jí způsobit vážné zranění, nebo přímo poškodit či potřhat vnitřní orgány. Ještě přibližně do vzdálenosti 1 km kolem epicentra byly nalezeny oběti, jejichž těla byla nejenže úplně spálená, ale jejich vnitřní orgány byly smrtelně poničeny tlakovou vlnou.⁶³ Ve větší vzdálenosti však již samotná tlaková vlna neměla takovou sílu, aby smrtelně poškodila lidské tělo a osud obětí tak více závisel na prostředí, v jakém se v okamžik výbuchu zrovna nacházely. Oběti tak byly často zavaleny sutinami zbořených budov nebo poraněny střepy skla z vyražených oken. Hlavně různé střepiny, třísky z rozmetané dřevěné zástavby a vymrštěné sutiny, které silná tlaková vlna v podstatě vystřelila do okolí, vedly vedle popálenin k nejběžnějším zraněním způsobených výbuchem jaderných bomb⁶⁴.

---

⁵⁸ Viz příloha č. 4.

⁵⁹ U.S. Strategic Bombing Survey: *The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki*. s. 9.

⁶⁰ Tamtéž, s. 36.

⁶¹ GLASSTONE Samuel; DOLAN, PHILIP J. *The Effects of Nuclear Weapons*. 3. vyd. United States: United States Department of Defense and United States Department of Energy, 1977. ISBN 978-1603220163. s. 1; Hiroshima Peace Culture Foundation. *Eyewitness Testimonies: Appeals from the A-Bomb Survivors*. s. 17.

⁶² Viz příloha č. 5. *The Effects of the Nagasaki Atomic Bombing on the Human Body. The Medical Effects of the Nagasaki Atomic Bombing* [online]. Nagasaki: 長崎大学原爆後障害医療研究所 [zobřeno: 5. března 2021]. Dostupné online z: https://www.genken.nagasaki-u.ac.jp/abomb/review_e.html.

⁶³ To znamená, že v krátké vzdálenosti od epicentra mohla být smrtelná zranění způsobena jedním nebo všemi efekty výbuchu atomové bomby. „Indeed many of these people undoubtedly died several times over; theoretically, since each was subjected to several injuries any of which would have been fatal.“ Cit. in: U.S. Strategic Bombing Survey: *The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki*, June 19, 1946. s. 16; Hiroshima Peace Culture Foundation. *Eyewitness Testimonies: Appeals from the A-Bomb Survivors*. s. 19.

⁶⁴ U.S. Strategic Bombing Survey: *The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki*, June

Dalším původcem zranění byl žár. Z místa výbuchu se do okolí jako vlna okamžitě začala šířit energie ve formě tepelného záření. I když nejvyšších teplot (6 000 °C) dosáhla tato ohnivá koule pouze na okamžik⁶⁵, v krátké vzdálenosti od ohniska výbuchu stačil tento žár k usmrcení člověka. V obou městech byla těla obětí nacházejících se nejbližší místa výbuchu bomb prakticky úplně spálena⁶⁶. I v případě, že tepelné záření ve větší vzdálenosti od výbuchu⁶⁷ nepřivedilo okamžitou smrt, byla zranění jím způsobená velmi vážná⁶⁸. Nejhůře zasažené oběti přišly o zrak a shořely jim vlasy. Těžce popálená kůže ztrácela schopnost držet pohromadě a z nejhůře zasažených částí těla obětí odpadávala.⁶⁹ V mnoha případech se navíc k popáleninám přidávala zranění způsobená vrženými střepinami. S rostoucí vzdáleností od výbuchu stoupala šance, že oběti od nejhoršího uchrání části jejich oblečení.⁷⁰ Tyto oběti pak byly většinou nejhůře popálené v obličeji a na končetinách, tedy tam, kde byla kůže přímo vystavena žáru výbuchu, a i po zahojení těchto zranění zůstávaly na těle velké jizvy.⁷¹

Novým efektem, který kromě velikosti výbuchu odlišuje jaderné zbraně od konvenčních bomb, bylo radioaktivní záření. Také u tohoto jevu závisí jeho vliv na lidské tělo hodně na vzdálenosti oběti od místa výbuchu a od toho se odvíjející míře vystavení škodlivému záření. Zatímco oběti nejbližší centra výbuchu⁷² umíraly velmi rychle i v případě, že nebyly zabity žářem či tlakovou vlnou⁷³, šance na přežití výrazně stoupaly u obětí méně vystavených škodlivému záření. To však neznamená, že by se u nich neprojevovaly těžké zdravotní problémy. Nemoc z ozáření se v menší či větší míře projevila u velké části zasažených obětí. Mezi její nejčastější symptomy se řadily vysoké horečky, všeobecná únava, zvracení a průjmy, ve kterých se mohla vyskytovat krev.⁷⁴

19, 1946. s. 17.

⁶⁵ Federation of American Scientists. *Special Weapons Primer, Weapons of Mass Destruction: "Nuclear Weapon Thermal Effects"* [online]. 1998 [cit. 2021-03-05]. Dostupné online z: <https://web.archive.org/web/20130422224749/http://www.fas.org/nuke/intro/nuke/thermal.htm>.

⁶⁶ U.S. Strategic Bombing Survey: The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki, June 19, 1946. s. 17.

⁶⁷ Cca 1–2,5km. Do vzdálenosti jednoho kilometru od centra výbuchu dosahovala úmrtnost lidí s popáleninami 96 %. Zdroj: The Effects of the Nagasaki Atomic Bombing on the Human Body. *The Medical Effects of the Nagasaki Atomic Bombing* [online]. Nagasaki: 長崎大学原爆後障害医療研究所 [cit. 2021-03-05]. Dostupné online z: https://www.genken.nagasaki-u.ac.jp/abomb/review_e.html.

⁶⁸ Viz příloha č. 7.

⁶⁹ Svědectví IWAMOTO Secuko in Hiroshima Peace Culture Foundation. *Eyewitness Testimonies: Appeals from the A-Bomb Survivors*. s. 46; Svědectví MACUŠIGE Jošita in Hiroshima Peace Culture Foundation. *Eyewitness Testimonies: Appeals from the A-Bomb Survivors*. s. 75.

⁷⁰ Viz příloha č. 6.

⁷¹ U.S. Strategic Bombing Survey: The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki, June 19, 1946. s. 17.

⁷² Opět zhruba do 1 km.

⁷³ Bylo to buď okamžitě, nebo maximálně do jednoho týdne od výbuchu. Zdroj: U.S. Strategic Bombing Survey: *The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki*, June 19, 1946. s. 19.

⁷⁴ U.S. Strategic Bombing Survey: The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki, June 19, 1946. s. 19; The Effects of the Nagasaki Atomic Bombing on the Human Body. *The Medical Effects*

Mezi další, méně časté ale nikoliv neobvyklé, projevy nemoci z ozáření patřilo krvácení dásní, vypadávání vlasů a vyrážka. Většina obětí se z této nemoci do několika měsíců uzdravila⁷⁵ V následujících letech jim ale hrozila zvýšená šance výskytu leukémie a dalších druhů rakoviny.⁷⁶ Vliv radiace na vznik degenerativních onemocnění u dětí narozených obětem jaderných útoků nebyl vědecky prokázán.⁷⁷

Z předchozích řádků by mělo být zřejmé, že bomby předvedly nejen nebývalou ničivou sílu, ale také velkou moc zabít, zranit a psychicky ublížit. Prakticky přesně v okamžiku výbuchu zemřely tisíce obyvatel měst Hirošima a Nagasaki, další desítky tisíc podlely těžkým zraněním způsobeným bombami v následujících hodinách až týdnech. Mnohé přeživší oběti se se zdravotními následky potýkaly i roky po skončení války, s psychologickými pravděpodobně až do smrti. Znat osudy obětí potřebujeme, protože to jsou právě jejich osudy, co nejvíce vyvolává debaty o použití jaderných zbraní. Podle kritiků bomby přivodily příliš velké (tělesné i duševní) utrpení příliš velkému počtu de facto bezbranných lidí a tím porušily dvě zásady „spravedlivého válčení“⁷⁸ – princip rozlišování a princip proporcionality.

2.5 Porovnání atomových bomb s běžným bombardováním

Američané měli velký zájem zjistit, jak moc účinný byl jaderný útok v porovnání s běžným bombardováním. Na konci války tedy vědci a vojenští představitelé z USA provedli průzkum zabývající se účinností letecké ofenzívy proti Japonsku. Tabulka 1 ukazuje porovnání mezi

---

of the Nagasaki Atomic Bombing [online]. Nagasaki: 長崎大学原爆後障害医療研究所 [cit. 2021-03-05]. Dostupné online z: https://www.genken.nagasaki-u.ac.jp/abomb/review_e.html.

⁷⁵ U.S. Strategic Bombing Survey: *The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki*, June 19, 1946. s. 19.

⁷⁶ The Effects of the Nagasaki Atomic Bombing on the Human Body. *The Medical Effects of the Nagasaki Atomic Bombing* [online]. Nagasaki: 長崎大学原爆後障害医療研究所 [cit. 2021-03-05]. Dostupné online z: https://www.genken.nagasaki-u.ac.jp/abomb/leukemia_e.html; GENETICS SOCIETY OF AMERICA. Long-term health effects of Hiroshima and Nagasaki atomic bombs not as dire as perceived: Mismatch between public perception and decades of research on nearly 200,000 survivors and their children. ScienceDaily. ScienceDaily, 11. srpna 2016. Dostupné online z: www.sciencedaily.com/releases/2016/08/160811120353.htm

⁷⁷ FUJIWARA, S., A. SUYAMA, J. B. COLOGNE, et al. *Prevalence of Adult-Onset Multifactorial Disease among Offspring of Atomic Bomb Survivors*. Radiation Research. 2008, 170(4), 451–457. ISSN 0033-7587. Dostupné z: doi:10.1667/RR1392.1. s. 451–457.

⁷⁸ „*Jus in Bello*“ více viz níže. Mezinárodní Humanitární právo se snaží stanovit podmínky a principy, kterými se musí válčící strany řídit při vedení válečného konfliktu. Jejich porušení by mělo znamenat dopuštění se válečného zločinu. WALTZER Michael, *Just and Unjust Wars: A Moral Argument with Historical Illustrations*, čtvrté vydání. New York: Basic Books, 1997. ISBN 978-0465052714. s. 44; ÚŘAD ČESKÉHO ČERVENÉHO KŘÍŽE, *Diseminační manuál – Mezinárodní humanitární právo*, Praha 2002 dostupné online z: https://www.cervenkyriz.eu/files/files/cz/mhp_knihovna/MANUAL/MHP_prezentace.pdf, s. 7–8.

velikostí náletu a jeho účinností. Porovnává velikost a výsledek atomových útoků na města Hirošima a Nagasaki, největšího náletu na Tokio ze dne 9. března 1945 a průměrného náletu 20. letecké brigády proti japonským ostrovům.⁷⁹

Nasazení a výsledek				
	Hirošima	Nagasaki	Tokio	Průměr z 93 provedených útoků
Počet letounů	1	1	279	173
Náklad bomb	Jedna atomová	Jedna atomová	1 667 tun	1 129 tun
Hustota zalidnění na mi ²	46 000	65 000	130 000	Nelze určit
Rozloha zničené oblasti v mi ²	4,7	1,8	15,8	1,8
Počet zabitých a pohřešovaných	70 000– 80 000	35 000– 40 000	83 600	1 850
Počet zraněných	70 000	40 000	102 000	1 830
Počet zabitých na zničenou mi ²	15 000	20 000	5 300	1 000
Počet obětí na zničenou mi ²	32 000	43 000	11 800	2 000

Tab. 1 – Porovnání velikosti a účinnosti náletů

Vědci na základě dat týkajících se tichomořského i evropského bojiště vypočítali, jak velký neatomový nálet by bylo třeba uskutečnit, aby bylo dosaženo stejného výsledku, jako při svržení atomových bomb. Došli k závěru, že v případě Hirošimy by bylo zapotřebí 2100 t bomb a v případě Nagasaki asi 1200 t. Ty by muselo nést asi 210 amerických bombardérů B-29 v případě města Hirošima a asi 120 v případě města Nagasaki.⁸⁰ Nahlédnutím do tabulky zjistíme, že by se

⁷⁹ Originální verze a zdroj viz příloha č. 1.

⁸⁰ *U.S. Strategic Bombing Survey: The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki*, June 19, 1946. s. 43.

nejednalo o nijak výjimečně velké nálety. 9. března se náletů na Tokio účastnilo dokonce 279 letounů.

Z výše uvedené tabulky⁸¹ lze vyčíst také počet lidí zabitých při těchto náletech. Podle oficiální zprávy zemřelo v okamžiku výbuchu nebo bezprostředně po něm v Hirošimě 70–80 tisíc lidí. Ve městě Nagasaki bylo toto číslo o něco menší – přibližně 40 tisíc obětí. Při květnovém bombardování Tokia zápalnými bombami bylo zabito podle odhadů většiny historiků mezi 90 a 100 tisíci lidí.⁸²

Na první pohled jsou počty obětí v Hirošimě a Tokiu celkem podobné a v případě Nagasaki dokonce poloviční. Je třeba však vzít v potaz i hustotu zalidnění bombardovaných měst, protože Tokio bylo podstatně hustěji obydlené než města Hirošima a Nagasaki.

Atomové bomby tedy skutečně prokázaly bezprecedentní ničivou sílu, pokud vezmeme v úvahu, že k dosažení stejného výsledku by bylo zapotřebí mnohonásobně většího množství běžných či zápalných bomb. Přesvědčení, že ničivost této nové zbraně donutila konečně japonské velení přijmout fakt, že válka je definitivně prohraná, se tedy zdá opodstatněné. Nicméně podle některých historiků, vědců a vojenských představitelů není zcela zřejmé, že i demonstrace takovéto ničivé síly skutečně vedla ke kapitulaci Japonska⁸³.

Samotný dopad bomb byl na první pohled bezesporu hrozivý. Jeden letoun dokázal způsobit více škody než 100 letounů s běžnými bombami. Město Hirošima bylo výbuchem zasaženo o něco více než později Nagasaki, kde se síla výbuchu díky terénu města koncentrovala na menším území. V obou případech ale došlo v oblasti kolem epicentra výbuchu ke skoro úplnému zničení. Téměř žádná z protiopatření, která mohli Japonci implementovat, nebyla účinná. Jistou ochranu možná mohly nabídnout protiletectvé kryty, které však byly v době obou útoků v podstatě prázdné. Většina obětí výbuchu zemřela buď přímo vlivem samotné exploze (žářem či tlakovou vlnou) anebo v požárech vzniklých ihned po výbuchu či na následky nemoci z ozáření. I v tomto případě

---

⁸¹ Také viz příloha č. 1.

⁸² Odhady počtu obětí tohoto náletu se velmi různí. Zatímco oficiální odhady vedení města jsou 83 tisíc obětí, odhady tokijského hasičského sboru jsou 97 tisíc padlých. USA ve svojí zprávě uvádí téměř 88 tisíc mrtvých. Historikové Edwin P. Hoyt a Mark Selden však odhadují čísla mnohem vyšší – více než 200 tisíc, možná několikrát více. Nalezeno bylo 79 466 těl. Zdroj CRAVEN, Cate a James WESLEY. *The Pacific: Matterhorn to Nagasaki. The Army Air Forces in World War II. Volume V.* Chicago: The University of Chicago Press, 1986. ISBN 091279903X. s. 385; SELDEN, Mark. "A Forgotten Holocaust: U.S. Bombing Strategy, the Destruction of Japanese Cities, and the American Way of War from the Pacific War to Iraq." *The Asia-Pacific Journal* Volume 5, Issue 5, Article ID 2414. 2. 5. 2007; TANAKA, Yuki; Marilyn B YOUNG. *Bombing Civilians: A Twentieth-Century History.* New York: New Press 2010. ISBN 1595585478 s. 85; FRANK Richard B, *Downfall: The End of the Imperial Japanese Empire.* s. 17.

⁸³ Viz dále WILSON, Ward. *The Winning Weapon? Rethinking Nuclear Weapons in Light of Hiroshima.* *Quarterly Journal: International Security*, 31 (4) 2007. s. 162–179.

platí, že město Hirošima bylo zasaženo hůře než Nagasaki. Protože mezi oběťmi byla velká část členů záchranných sborů – hasičů a zdravotnického personálu, nebylo možné se s následky výbuchu příliš dobře vypořádat.

Strategický význam obou útoků byl minimální. Město Nagasaki kvůli své špatné dostupnosti ke zbytku Japonska řádně neplnilo svoji roli strategického přístavu již před útokem a průmyslové oblasti města Hirošima byly zasaženy jen minimálně. Při výběru cíle útoku bylo pro Američany důležité, aby se jednalo o významný strategický cíl: ideálně místem velké koncentrace armádních zařízení či s velkým průmyslovým potenciálem. Většina míst, která ale tuto podmínku v Japonsku splňovala, byla již dávno rozbombardována během rozsáhlé letecké kampaně proti domácím ostrovům. Aby tedy nebyly zbraně „zbytečně vyplýtvány“ a jejich použití mělo co největší strategický i demonstrativní efekt⁸⁴ vysokou prioritu dostala města co nejméně zasažená dosavadním bombardováním. To byla ale zákonitě města relativně menšího strategického významu – ty skutečně důležité cíle spojenci ničili již měsíce. Mezi oběťmi útoků tak převažovaly ty z řad civilního obyvatelstva a na celkovou bojeschopnost Japonského císařství měly útoky jen nepatrný vliv.

---

⁸⁴ Někteří autoři (například Masateru Marujama) se domnívají, že USA použily Japonce ve městech Hirošima a Nagasaki, jako „pokusné králíky“ v hrozném vědeckém experimentu, tvrdí, že to nebyl strategický ani demonstrativní efekt, o který Američané usilovali, ale co nejlepší vzorek na zkoumání dopadů a ničivosti jaderných bomb. MARUYAMA Masateru, *Hiroshima, Nagasaki, Bikini*, (Jiji tsushin) Tokyo 1975. s. 89.

3 Argumenty pro použití a alternativy použití bomb

Pro porozumění celé debatě je třeba představit si pozice hlavních názorových táborů⁸⁵. V rámci následující debaty je důležité podívat se především na hlavní argumenty, kterými je použití jaderných zbraní obhajováno. Naopak pro pochopení pozice tábora kritiků použití atomových zbraní je třeba se podívat na tři hlavní alternativy těchto bomb, kterými se USA v roce 1945 ve větší či menší míře zabývaly. Jedná se o řešení, jež kritici jaderných zbraní považují za lepší, než bylo použití atomové bomby. Na základě existence těchto alternativ poté kritizují Trumana v jeho rozhodnutí bomby použít.

3.1 Argumenty pro použití jaderných zbraní

Tábor zastánců použití jaderných bomb prosazuje názor, že hlavním důvodem pro použití bomb byla snaha o brzké ukončení největšího konfliktu v historii. Díky demonstraci bezprecedentní síly mohli spojenci dosáhnout konce krvavého konfliktu o mnoho dříve a tím ušetřit životy na obou stranách.

3.1.1 Rychlejší konec konfliktu v Tichomoří

Vzhledem k poměrně krátké časové prodlevě mezi svržením druhé bomby a vyhlášením kapitulace a vzhledem k obsahu císařova prohlášení při vyhlášení kapitulace se zdá být spojitost a přímá kauzalita mezi svržením bomb a konečnou kapitulací zřejmá.

V různých pracích a publikacích zabývajících se druhou světovou válkou, a především problematikou jaderných bomb se můžeme často dočíst, že v roce 1945 bylo Japonsko již beznadějně poraženo.⁸⁶ K tomuto závěru jsme dospěli také v 1. kapitole této práce. Je však rozdíl mezi *porážkou* a *kapitulací*. K vojenské porážce dojde ve chvíli, kdy válčící strana již nemá zdroje – materiální ani lidské – dále v konfliktu pokračovat, anebo v něm pokračovat s reálnou vidinou vítězství. Kapitulace je okamžikem, kdy vedoucí představitelé této strany porážku uznají a

---

⁸⁵ Problematiku tradičního vs. revizionistického přístupu viz dále.

⁸⁶ ALPEROVITZ, Gar. *Atomic Diplomacy: Hiroshima and Potsdam: The Use of the Atomic Bomb and the American Confrontation with Soviet Power*. Přepřacované vydání. Londýn: Pluto Press, 1994. ISBN 9780745309477. s. 19; UNITED STATES STRATEGIC BOMBING SURVEY SUMMARY REPORT: (*Pacific War*). WASHINGTON, D.C., 1. červenec 1946. Dostupné online z: <https://www.anesi.com/ussbs01.htm>. s. 26; ASADA, Sadao. *The Shock of the Atomic Bomb and Japan's Decision to Surrender: A Reconsideration*. *Pacific Historical Review*. 1998, 67(4), 477–512. ISSN 0030-8684. Dostupné z: doi:10.2307/3641184. s. 479.

rozhodnou se konflikt ukončit. Vedoucí představitelé *poraženého* Japonska toto rozhodnutí do začátku léta 1945 neučinili.

Projekt Manhattan, projekt vyrobení atomových zbraní, nebyl původně odstartován s úmyslem použít tyto zbraně v Tichomoří⁸⁷ a započal ho ještě Trumanův předchůdce prezident Franklin D. Roosevelt. Trumanovi zvláštní komise předložila doporučení tyto bomby použít 1. června 1945. Truman se na jejich použití později shodl s britským ministerským předsedou Winstonem Churchillem, který po válce vzpomínal:

„Měli jsme dojem, že jsme se stali nositeli milosrdného zkrácení jatek na Dálném východě... Ukončit válku, vyhnout se masakrování bez jasného konce, dát světu mír a zahojit bolest jeho obyvatel předvedením zdrcující síly za cenu několika výbuchů nám připadalo po všem tom lopocení jako zázračné osvobození.“⁸⁸

Podobným způsobem se vyjádřil také americký prezident. Krátce po svržení první bomby Truman ohlásil americkému lidu její použití se slovy: *„Použili jsme ji proto, abychom zkrátili válečnou agonii.“⁸⁹*

I bez oficiálních vyjádření spojeneckých politiků si lze odvodit myšlenkové pochody za snahou rychle ukončit válku. Krvavý konflikt směřoval ke konci a USA měly důvod věřit, že svého vítězství již prakticky dosáhly. Navíc USA neměly teritoriální nároky na japonských ostrovech, kterých by chtěly dalším válčením docílit. Nebyl zřejmý důvod proč konflikt zbytečně protahovat. Naopak je pochopitelná snaha dosáhnout míru, ukončit válečné utrpení a zahájit proces uzdravování. Zdá se tedy samozřejmé, že Trumanovo rozhodnutí bylo, alespoň částečně, motivováno snahou druhou světovou válku definitivně ukončit. V Postupimské deklaraci tedy Západ Japonsku slíbil úplné a okamžité zničení, jestliže Japonsko válku neskončí.

Bomba na město Hirošima byla shozena 6. srpna 1945. Sovětský svaz vypověděl Japonsku válku o dva dny později 8. srpna 1945 a téhož dne také sovětská vojska zahájila invazi do Mandžuska. O den později, 9. srpna, vybuchla nad městem Nagasaki druhá atomová bomba. Ještě 6. srpna, zasedala japonská Nejvyšší rada pro vedení války (最高戦争指導会議 *saikó sensó šidókaigi*⁹⁰) a jednala o dalším postupu a případném přijetí podmínek Postupimské deklarace. Na zasedání

---

⁸⁷ MAYER, S. L. *Japonská válečná mašinerie*. Přel. T. KURKA. Praha: Naše Vojsko, 2011. ISBN 978-80-206-1178-9. s. 241.

⁸⁸ Cit. in S. L. Mayer: *Japonská válečná mašinerie*. s. 246.

⁸⁹ Cit. in Tamtéž, s. 248.

⁹⁰ V roce 1944 vznikla Nejvyšší rada pro vedení války. V podstatě se jednalo o skupinu nejvýznamnějších lidí vedoucích válčící Japonsko. V srpnu 1945 se skládala z následujících osob: ministerský předseda – admirál Kantaró Suzuki; ministr zahraničních věcí – Šigenori Tógó, ministr války – generál Korečika Anami; ministr námořnictva – admirál Micumasa Jonai; šéf generálního štábu armády – generál Jošidžiró Umezu a šéf generálního štábu námořnictva – admirál Soemu Tojoda.

došlo k rozkolu, protože ministr války, Korečika Anami (阿南惟幾), a náčelníkové obou generálních štábů armády a námořnictva generál, Jošidžiró Umezu (梅津美治郎) a admirál Soemu Tojoda (豊田副武), byli zásadně proti kapitulaci.⁹¹ Tito muži se domnívali, že po přijetí patřičných opatření protiletecké obrany by bylo možné ochránit japonské území před dalšími atomovými útoky⁹². Další tři členové nejvyšší rady – premiér Kentaró Suzuki (鈴木貫太郎), ministr zahraničí Šigenori Tógó (東郷茂徳) a ministr námořnictva Micumasa Jonai (米内光政) – viděli kapitulaci jako jedinou přijatelnou možnost.

I po zničení velkých částí města Hirošima odmítal ministr války Anami přijmout bezpodmínečnou kapitulaci. Trval na vybojování „*posledního velkého boje na japonské půdě, tak jak to velí národní čest*“.⁹³

Při jednání Nejvyšší rady pro vedení války 9. srpna 1945 údajně admirál Tojoda sice přiznal, že ničivá síla atomových bomb je obrovská, ale zároveň vyjádřil pochybnost nad tím, že USA mají k dispozici více než jednu bombu.⁹⁴ Tomu věřil také Anami.⁹⁵ Ještě téhož dne však dorazila k Nejvyšší radě zpráva o použití druhé bomby na město Nagasaki. Druhá bomba potvrdila největší obavy japonského velení, a sice, že USA mohou mít k dispozici velké množství atomových bomb a ty budou moci svévolně používat proti všem japonským městům.

Když se císař Hirohito dozvěděl o skutečnosti, že USA vyvinuly a použily atomovou bombu, údajně prohlásil:

*„Nyní, když se objevila taková nová zbraň, je ještě méně možné pokračovat ve válce. (...) jakkoli si můžeme klást podmínky kapitulace, které si přejeme, nebudeme schopni dospět k dohodě. Mým přáním je tedy učinit opatření, která válku ukončí co nejdříve.“*⁹⁶

Toto prohlášení císař Hirohito vydal ještě předtím, než věděl, že se Sovětský svaz chystá vyhlásit Japonsku válku, a také předtím, než USA použily druhou bombu na město Nagasaki. Byl to také právě až císař Hirohito, kdo patovou situaci v nejvyšším vedení prolomil, když se přiklonil na stranu zastánců kapitulace: „*Můj lid již nesmí nadále trpět.*“⁹⁷

Dne 15. srpna vyhlásil císař Hirohito radiovým vysíláním japonskou vůli kapitulovat:

---

⁹¹ ROEHRS, Mark, D. William A. RENZI. *World War II in the Pacific*. 2. vyd. Routledge Londýn, 2003. ISBN 978-0765608369. s. 253.

⁹² Tamtéž.

⁹³ Cit. in Tamtéž, s. 254.

⁹⁴ ASADA, Sadao. *The Shock of the Atomic Bomb and Japan's Decision to Surrender: A Reconsideration*. *Pacific Historical Review* s. 491.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Cit. in Tamtéž, s. 488.

⁹⁷ ROEHRS, Mark, D. William A. RENZI. *World War II in the Pacific*. s. 253.

„nepřítel začal používat novou a krutou zbraň, jejíž moc ničit je skutečně nezměrná a která vzala život mnoha nevinným. Pokud bychom i nadále měli pokračovat v bojích, vedlo by to ke kolapsu a zničení celého japonského národa i zničení celé civilizace. Jak tedy uchránit naše občany? Musíme přijmout společné podmínky mocnosti.“⁹⁸

Premiér Suzuki po válce vzpomínal, že „atomová bomba poskytla další důvod pro kapitulaci i mimořádně příznivou příležitost zahájit mírové rozhovory. Věřil jsem, že takovou příležitost by samotné nálety B-29 nepřinesly“.⁹⁹

Samotná kapitulace byla formálně podepsána 2. září 1945 na lodi USS Missouri.

Zdá se tedy, že bomby sehrály v japonském rozhodnutí přijmout porážku a vyhlásit kapitulaci zásadní roli. Buď konečně přesvědčily vrchní japonské představitele, že válka je prohraná a pokračovat v ní by mohlo znamenat úplné zničení japonského národa, anebo alespoň daly těm, kteří toužili po míru již delší dobu, dostatečně silný argument pro přijetí kapitulace.

Bohužel v rámci celého diskurzu nepanuje celková shoda o skutečném dopadu zničení měst Hirošima a Nagasaki na rozhodovací proces japonského velení. Tato problematika je blíže rozebrána v podkapitole 4.2.2 *Vliv atomových bomb a Sovětského svazu na japonskou kapitulaci*.

Daleko hůře, než motivace spojenců bomby použít se totiž zkoumá efekt, jaký jejich použití mělo na Japonsko, respektive japonské velení. Pomineme-li skutečnost, že samotní japonští historikové, politici ani historičtí nadšenci se příliš nechtěli pouštět do výzkumu onoho krátkého období mezi svržením bomb a vyhlášením kapitulace¹⁰⁰, zjistíme, že i ti, kteří se tomuto zkoumání přeci jen věnovali, čelili při svém bádání několika vážným překážkám.

Předtím než do Japonska dorazily okupační síly spojenců, mnoho dokumentů a záznamů bylo Japonci zničeno ze strachu, že by později mohly být použity u soudů. Kvůli tomu mnoho zdrojů vzniklo až po válce na základě zpětných výpovědí svědků, anebo v rámci pamětí napsaných některými členy japonského velení. Bohužel v těchto svědectvích a vyjádřeních mnoho Japonců nebylo zcela upřímných, často si ve svých prohlášeních protirečili a z jejich výpovědí bývá viditelná snaha ochránit instituci i osobu císaře či se zavděčit americkým okupačním složkám.¹⁰¹

---

⁹⁸ Cit. in. ROEHRS, Mark, D., William A. RENZI. *World War II in the Pacific*. s. 253.

⁹⁹ Cit. in ASADA, Sadao. *The Shock of the Atomic Bomb and Japan's Decision to Surrender*. s. 489.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 483.

¹⁰¹ Američané také měli bezesporu velký zájem dokázat, že to byly jejich bomby, ne Sovětský svaz, co nakonec přesvědčilo Japonsko přijmout porážku. ASADA, Sadao. *The Shock of the Atomic Bomb and Japan's Decision to Surrender*. s. 484.

3.1.2 Zamezení vysokým ztrátám na životech

Z předpokladu že to byly skutečně atomové bomby, které přinutily Japonsko konečně kapitulovat, vychází přímo i druhý argument pro jejich použití. Díky užití jaderných zbraní a následnému urychlení kapitulace Japonska se předešlo vysokým ztrátám na životech spojeneckých vojáků, ke kterým by došlo při případné invazi do Japonska.

Mnoho významných historiků¹⁰² (většinou se jedná o historiky západní, ale existují taková i v Japonsku)¹⁰³ zabývajících se historií svržení atomových bomb se zastává jejich použití, protože dochází k závěru, že použitím jaderných bomb byly zachráněny desítky tisíc nebo dokonce až jeden milion lidských životů.

V srpnu 1945 Winston Churchill prohlásil: „*Existují hlasy, které říkají, že (atomová) bomba neměla být nikdy použita. Nemohu se s takovými postoji ztotožnit... Překvapuje mě, že velmi chvályhodní lidé – ale lidé, kteří ve většině případů neměli v úmyslu jít na japonskou frontu sami – přijímají postoj, že místo toho, abychom použili tuto bombu, měli jsme obětovat milion Američanů a čtvrt milionu britských životů.*“¹⁰⁴

V roce 1953 prezident Truman uvedl, že počet obětí spojeneckých vojáků při invazi na Kjúšú¹⁰⁵ a odtud dál na japonské ostrovy by mohl dosáhnout od 250 tisíc až k jednomu milionu padlých.¹⁰⁶ Truman často opakoval, že právě myšlenky na životy amerických vojáků, kteří by padli při invazi do Japonska ho vedly k rozhodnutí použít jaderné zbraně proti Japonsku.¹⁰⁷

Americký ministr války Stimson¹⁰⁸ v roce 1947 uvedl: „*Odhadovali jsme, že pokud bychom provedli invazi na Kjúšú a odtud dál na ostrov Honšú, boje by neskončily až do druhé poloviny roku 1946. Byl jsem informován, že tato operace by mohla stát až jeden milion amerických životů. Další ztráty na životech bychom mohli očekávat i u našich spojenců a samozřejmě, pokud bychom*

---

¹⁰² Například: FEIS Herbert. *Japan Subdued: The Atomic bomb and the end of the War in the Pacific*. Princeton University Press, Princeton, 1961. B0000CL8I0. s. 126; MADDOX, Robert James. *Downfall: The End of the Imperial Japanese Empire*. Missouri: University of Missouri, 2004. ISBN 978-0826215628. s. 69–71.

¹⁰³ Viz podkapitola 4.1 *Hlavní názorové proudy*.

¹⁰⁴ Cit. in Zápis z jednání parlamentu Spojeného Království, 16. srpna 1945 Londýn. Dostupné online z: https://api.parliament.uk/historic-hansard/commons/1945/aug/16/debate-on-the-address#S5CV0413P0_19450816_HOC_43

¹⁰⁵ Operace „Downfall“.

¹⁰⁶ MILES, Rufus E. Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved. *International Security*. 1985, 10(2). ISSN 01622889. Dostupné z: doi:10.2307/2538830. s. 137.

¹⁰⁷ BERNSTEIN, Barton J. Truman and the A-Bomb: Targeting Noncombatants, Using the Bomb, and His Defending the "Decision. *The Journal of Military History*. 1998, 62(3). ISSN 08993718. Dostupné z: doi:10.2307/120437. s. 1.

¹⁰⁸ Henry Lewis Stimson byl americký politik za republikánskou stranu, dvakrát vykonával funkci ministra války. Byl jedním z mužů zodpovědných za vývoj jaderných zbraní.

byli úspěšní a pokud můžeme vycházet z naší zkušenosti z předcházejících bojů, oběti nepřítele by byly ještě mnohem větší.“¹⁰⁹

Toto tvrzení ministra války Stimsona je jedním z nejdůležitějších prohlášení týkajících se důvodů pro použití bomb a odkazovalo k němu mnoho politiků i historiků.¹¹⁰ Jeho odhady o počtu padlých začaly být zpochybňovány až o mnoho let později po konci války, kdy postupně začínalo docházet k odtajňování přísně tajných válečných dokumentů a zápisů ze schůzek amerického velení, kterých se kromě Trumana účastnil také Stimson.¹¹¹

Není divu, že při představě více než milionu padlých amerických vojáků toto zdůvodnění pro užití atomových bomb proti Japonsku mělo silnou váhu nejen v odborných kruzích, ale hlavně u veřejnosti. Zkušenosti a svědectví z dosavadních bojů s Japonci navíc do značné míry podporovaly obavy z krvavé kampaně, kterou by bylo nutné vést až do úplného zničení Japonska. Přesvědčení, že se skutečně jednalo o menší zlo, posílila taktéž čerstvá svědectví z bojů o Okinawu, kdy „... mnoho tisíc Japonců raději, než by se vzdalo, se seřadilo do řad a odpálilo se ručním granátem poté, co jejich velitelé spáchali harakiri.“¹¹² Američané navíc věděli, že Japonsko se na jejich invazi usilovně připravuje. Koneckonců, urputná obrana domácích ostrovů za účelem vyčerpání spojenců a zlomení jejich chuti dál bojovat i za cenu vysokých vlastních ztrát, byla jednou z japonských strategií na dosažení mírové dohody.¹¹³ Obavy o život spojeneckých vojáků lze tedy považovat za opodstatněné a snahy jejich utrpení minimalizovat by měly být pochopitelné.

Stále častěji se objevují také hlasy, že podobný argument bychom mohli použít i u Japonců samotných, byť o počtu jejich padlých se Truman ani jeho nejbližší kolegové téměř nikdy nezmiňují. Nicméně i v jejich případě lze, možná až paradoxně, tvrdit, že se v porovnání s některými alternativami jednalo o „menší zlo“.

V létě 1945 bylo Japonsko svíráno námořní blokadou a byla proti němu vedena těžká letecká ofenzíva, což si vyžádalo vysoký počet mrtvých. Lze předpokládat, že by se počet těchto převážně civilních obětí výrazně zvýšil, pokud by se konflikt ještě více protáhl. K tomu je však také třeba přičíst velký počet zabitých, kteří přišli o život v důsledku těžkých bojů. Za rok bojů proti Japoncům od 1. května 1944 do 1. května 1945 vycházel poměr padlých Američanů pod vedením generála MacArthura proti počtu zabitých Japonců 1 : 22. V celých číslech 13 742 mrtvých

---

¹⁰⁹ Cit. in MILES, Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 122–123.

¹¹⁰ MILES, Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 123.

¹¹¹ Viz níže.

¹¹² Cit. in MILES, Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 123.

¹¹³ Více v další kapitole 4.2.2 *Vliv atomových bomb a Sovětského svazu na japonskou kapitulaci*.

Američanů a 310 165 mrtvých Japonců.¹¹⁴ Pokud bychom stejný poměr aplikovali na odhady uváděné prezidentem Trumanem a jeho ministrem války Stimsonem, v nejhrošším případě bychom došli až k číslu 22 milionů mrtvých Japonců. Toto číslo je ale příliš vysoké a s největší pravděpodobností by k tomuto scénáři nedošlo.¹¹⁵ O něco reálnější je odhad náčelníka vojenského štábu George C. Marshalla¹¹⁶, který uvedl, že počet obětí na straně nepřítele by byl v případě invaze do Japonska pravděpodobně stejný nebo o něco vyšší než na straně spojenců. Protože Marshall odhadoval 250 tisíc až jeden milion obětí (viz 3.2.3 *Pozemní invaze do Japonska*; v Pacifiku se procento padlých z celkového počtu obětí tak, jak je uváděl Marshall, pohybuje kolem 20 %¹¹⁷) lze předpokládat, že při obraně Japonska by v boji zemřelo 50–200 tisíc Japonců.

Výše byly uvedeny dva hlavní argumenty pro použití jaderných zbraní. Přitom druhý argument o záchraně lidských životů přímo vychází z toho prvního – jednalo se o snahu ukončit vojenský konflikt co nejdříve. Skutečná motivace spojeneckých představitelů použít bomby je jedním z hlavních témat debaty o jaderných zbraních (viz níže), nicméně z dostupných zdrojů vyplývá, že snaha ukončit konflikt v Tichomoří byla přinejmenším jedním z hlavních faktorů vedoucích ke konečnému rozhodnutí bomby na Japonsko svrhnout. Z japonských zdrojů se pak zdá, že bomby měly také významný vliv na rozhodovací proces Nejvyšší rady pro vedení války a pravděpodobně i císaře Hirohita. Buď daly bomby jasnou podobu výhrůzkám úplného zničení Japonska uvedených v Postupimské deklaraci anebo alespoň poskytly mírové frakci velmi silnou pozici proti militantnímu křídlu japonského velení. I tato skutečnost je významným tématem celé debaty.

Pakliže použití jaderných zbraní vedlo k rychlému konci války v Tichomoří, tak jejich použití také vedlo k ušetření mnoha lidských životů. V práci se k tématu zachráněných životů ještě několikrát vrátíme, ale podle oficiálního vysvětlení a tradičního přístupu zachránily bomby vyšší desítky tisíc až jeden milion spojeneckých vojáků. Až teprve v nedávné minulosti začaly být zmiňovány také počty japonských občanů, kteří by v případě pokračujících bojů a případné invazi přišli o život. I těch by v takovém případě byly minimálně desítky tisíc, spíše by se ale jednalo o stovky tisíc zabitých.

---

¹¹⁴ Zápis ze schůze generálního štábu, 18. června 1945, dostupné online z: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1945Berlinv01/d598>.

¹¹⁵ Memorandum generála George A. Lincolna Henry S. Stimsonovi, červen 1945 dostupné online z: <https://nsarchive.gwu.edu/documents/atomic-bomb-end-world-war-ii/019.pdf>. V tomto dopise generál Lincoln mimo jiné vyvrací představu 500 tisíc zachráněných amerických životů. Truman a Stimson pravděpodobně zaměnili počet mrtvých/zabitých s počtem „obětí“ (angl. oboje „casualties“), jak je uváděli někteří vojenští činitelé. Viz níže.

¹¹⁶ George C. Marshall byl americký generál a politik. Po válce se stal mužem odpovědným za ekonomickou pomoc válkou postiženým státům a je po něm pojmenovaný tzv. Marshallův plán.

¹¹⁷ MILES, Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 134.

3.2 Alternativy pro použití jaderných zbraní

V roce 1945 měly USA několik možností, jak usilovat o ukončení války v Tichomoří. Použití jaderných zbraní proti Japonsku bylo pouze jednou z cest, kterou se Truman a spojeneční představitelé vážně zabývali. Historičtí revizionisté, politici, vědci i někteří laičtí kritici použití těchto zbraní tvrdí, že Spojené státy nevyvinuly pro uskutečnění těchto alternativ dostatečné úsilí, nebo se jednou z níže představených cest úmyslně rozhodly nevydat.¹¹⁸

Představení a pochopení alternativ pro použití jaderných zbraní je pro celou debatu stěžejní. Jestliže by žádné alternativy pro použití jaderných bomb neexistovaly, nebo existovaly pouze takové s velmi malou nadějí na úspěch či vyloženě utopistické, neměla by celá debata žádný smysl.

3.2.1 Vyjednání míru diplomatickou cestou

Od jara roku 1945 bylo čím dál tím více zřejmé, že šance japonských ozbrojených složek, především letectva, bránit domácí ostrovy před spojeneckým bombardováním se rychle zmenšují. Tato skutečnost vedla ministra zahraničních věcí Josepha Grewa k názoru, že by mohla být cesta, jak vyjednat s Japonskem možnosti kapitulace skrze čistě diplomatické úsilí. Grew v minulosti působil deset let jako vyslanec v Japonském císařství a na základě svých znalostí a zkušeností s japonskou kulturou a mentalitou se domníval, že snaha za každou cenu získat od Japonska bezpodmínečnou kapitulaci¹¹⁹ je nesprávná.¹²⁰

Vyjádření některých tehdejších vrchních japonských představitelů mu v tomto přesvědčení dávají do jisté míry za pravdu.¹²¹

Od září roku 1940 americké tajné služby prováděly dešifrování tajných zpráv z japonského ministerstva zahraničí. Tyto zachycené zprávy obsahují mimo jiné taky konverzaci mezi šéfem

---

¹¹⁸ Například: SHERWIN Martin J. *A World Destroyed: The Atomic Bomb and the Grand Alliance*. York, 1975. ISBN: 978-0394497945. s. 945–68.

¹¹⁹ Z anglického „Unconditional Surrender“.

¹²⁰ Dopis ministra zahraničních věcí Josepha Grewa prezidentovi Trumanovi, 13 červen 1945. Dostupné online z: <https://nsarchive.gwu.edu/documents/atomic-bomb-end-world-war-ii/023.pdf>; MILES, Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 124.

¹²¹ HASEGAWA, Tsuyoshi. *Racing the enemy: Stalin, Truman, and the surrender of Japan*. Cambridge: Bellknap Press, 2005. ISBN 978-0-674-01693-4. s. 124; War Department, Office of Assistant Chief of Staff: *Diplomatic Summary „Magic“ - (Shrnutí odposlechnuté korespondence Japonského ministerstva zahraničí)* G-2, No. 1204 – July 12, 1945, Top Secret Ultra. [Zobrazeno: 27. dubna 2021]. Dostupné online z: <https://nsarchive.gwu.edu/documents/atomic-bomb-end-world-war-ii/039b.pdf>.

japonské diplomacie Šigenorim Tógóem a vyslancem v SSSR Naotakem Satóem (佐藤尚武)¹²². V červenci roku 1945 podnikali oba muži kroky pro vyjednání míru zprostředkovaného skrze Sovětský svaz.¹²³

Dne 13. července 1945 zachytily americké tajné služby výměnu mezi Tógóem a Satóem. Tógó ve zprávě Satóovi píše:

„Prosím vyřídte Molotovovi¹²⁴ že: Jeho výsost císař si je vědom zla a utrpení, které tato válka každý den přináší lidem všech zemí a z hloubi srdce si přeje její rychlé ukončení. Dokud ale budou Anglie a Spojené státy požadovat bezpodmínečnou kapitulaci, nemá Japonské císařství jinou možnost než pokračovat v bojích se vši silou pro zachování své cti a domoviny...“¹²⁵

V rámci soukromé konverzace v reakci na touhu jeho spolupracovníka vyjednat mír za každou cenu zachytily tajné služby USA i následující zprávu z 20. července, kde Tógó jasně vyjadřuje svůj postoj k požadavku bezpodmínečné kapitulace: *„Dokud bude nepřítel trvat na bezpodmínečné kapitulaci, tak i kdyby se válka měla protáhnout a mělo dojít k dalšímu krveprolití, (...) celý národ jako jeden muž se vrhne proti nepříteli.“¹²⁶*

Grew se domníval, že doktrína bezpodmínečné kapitulace, kterou Truman do jisté míry zdědil po svém předchůdci Rooseveltovi, ohrožuje z pohledu japonského velení budoucnost císaře a obavy o jeho osud jsou jednou z hlavních překážek pro vyjednání míru mezi USA a Japonskem.¹²⁷ Ve své konverzaci s japonským ministrem zahraničí vyjadřuje také Sató přání po vyjednání míru s Američany: *„... je nesmyslné snažit se dokázat svůj zápal a odhodlání (ve válce v Tichomoří) zničením vlasti... myslím, že je naší nejvyšší povinností složit zbraně a zachránit zemi a její lid.“¹²⁸*

---

¹²² Naotake Sató byl japonský politik a diplomat. V letech 1942–1945 působil jako japonský velvyslanec v SSSR.

¹²³ Viz 4.2.2 *Vliv atomových bomb a Sovětského svazu na japonskou kapitulaci.*

¹²⁴ Vjačeslav Michajlovič Molotov působil v té době jako sovětský lidový komisař (tj. ministr) zahraničí.

¹²⁵ War Department, Office of Assistant Chief of Staff: *Diplomatic Summary „Magic“ - (Shrnutí odposlechnuté korespondence Japonského ministerstva zahraničí)* G-2, No. 1205 – July 13, 1945, Top Secret Ultra. [Zobrazeno: 27. dubna 2021] Dostupné online z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB162/31.pdf>.

¹²⁶ Cit. in War Department, Office of Assistant Chief of Staff: *Diplomatic Summary „Magic“ - (Shrnutí odposlechnuté korespondence Japonského ministerstva zahraničí)* G-2, No. 1214 – July 22, 1945, Top Secret Ultra. [Zobrazeno: 27. dubna 2021] Dostupné online z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB162/40.pdf>.

¹²⁷ MILES, Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved.* s. 124.

¹²⁸ Cit. in War Department, Office of Assistant Chief of Staff: *Diplomatic Summary „Magic“ - (Shrnutí odposlechnuté korespondence Japonského ministerstva zahraničí)* G-2, No. 1214 – July 22, 1945. Satóovo vyjádření touhy po míru má být jasným důkazem, že v Japonsku existovaly názory a snahy kapitulovat a ukončit konflikt ještě před svržením bomb na Hirošimu a Nagasaki. MILES, Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved* s. 125.

Sató ve svojí zprávě navíc vyjadřuje nutnost trvat na podmínce zachování japonského císařského rodu¹²⁹.

Při jejich setkání dne 28. května 1945¹³⁰ přednesl Grew svůj postoj prezidentovi Trumanovi. Prezident sám byl argumentací, kterou mu Grew prezentoval, zaujat a doporučil, aby Grew přednesl svůj postoj i před náměstkou náčelníků generálního štábu.¹³¹ Ti již přibližně měsíc předtím obdrželi zprávu, která říkala, že pojem „bezpodmínečná kapitulace“ je Japoncům příliš cizí. Podmínky kapitulace by proto měly být Japoncům řádně definovány v pojmech pro ně srozumitelných. Japoncům mělo být objasněno, že tento pojem v sobě neskrývá hrozbu zničení či ztráty národní identity. Tohoto vysvětlení mělo být dosaženo na vládní úrovni vydáním prohlášení¹³², které by Japonsku osvětlilo, co ho v případě kapitulace v budoucnosti čeká. V takovém případě by mohlo být možné přesvědčit Japonce ke kapitulaci.¹³³

Kromě samotného prezidenta Trumana se zdáli být myšlenky Josepha Grewa nakloněni také ministr války Stimson a ministr námořnictva James Forrestal. Především Stimson, který byl zaneprázdněný hlavně přípravami jaderných zbraní, byl ale kvůli přísnému utajení celého projektu ve vydání oficiálního prohlášení velmi zdrženlivý. Domníval se však, že po provedení testů naplánovaných na první polovinu června 1945, by bylo možné vydat oficiální prohlášení o budoucnosti Japonska v případě kapitulace spolu s výsledky testů jaderných zbraní. Japonci by tak čelili hrozbě jaderného útoku a zároveň mohli být uklidněni oficiálním prohlášením, což by je mohlo přimět ke kapitulaci.¹³⁴ I kdyby Japonci úplně ignorovali jakékoliv varování a odmítli se vzdát, vydání takového prohlášení by mělo v případě použití jaderných zbraní pozitivní dopad na celkové vnímání USA ostatními zeměmi.¹³⁵

Existovali ale i politici a vojenští představitelé, kteří s návrhem ministra zahraničí Grewa nesouhlasili. Odpůrci, mezi které patřili třeba Dean Acheson¹³⁶ a Archibald MacLeish¹³⁷, se domnívali, že odstoupení od doktríny bezpodmínečné kapitulace by nebylo dobře přijato

---

¹²⁹ War Department, Office of Assistant Chief of Staff: *Diplomatic Summary „Magic“ - (Shrnutí odposlechnuté korespondence Japonského ministerstva zahraničí)* G-2, No. 1214 – July 22, 1945.

¹³⁰ Měsíc před zachycením výměny mezi Satóem a Tógóem.

¹³¹ Anglicky „Joint Chiefs of Staff“.

¹³² „Declaration of intentions“.

¹³³ MILES, Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 125.

¹³⁴ Tamtéž, s. 126.

¹³⁵ *Zápis ze setkání komise pro plánování jaderného útoku „Interim Committee“ z 31. května 1945*, dostupné online z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB162/18.pdf>.

¹³⁶ Ministr zahraničí v letech 1949–1953, během války asistent ministra zahraničí. Později hrál důležitou roli při definování Americké zahraniční politiky ve studené válce.

¹³⁷ Americký spisovatel a akademik. Během války sloužil jako ředitel odboru statistik ministerstva války a jako asistující ředitel ve Válečné informační službě. Obě tyto pozice úzce souvisely s prací s veřejným míněním.

americkou veřejností.¹³⁸ Navíc měli oba muži velmi kritický postoj k osobě japonského císaře a domnívali se, že právě osobnost a instituce císaře je velkou překážkou k řádné demokratizaci militantního Japonska.¹³⁹ Kromě toho někteří vojenští důstojníci, mezi nimi především náčelník vojenského štábu Marshall, poukazovali na skutečnost, že návrh, který předložil státní tajemník Grew, obsahuje některé z vojenského hlediska problematické body.¹⁴⁰

Další zprávu tajné služby zachytily dne 25. července 1945. Ministr Tógó v ní urgoval Satóa, aby tlumočil Molotovovi poslední návrh, ve kterém Japonsko bylo ochotné přistoupit na podmínky míru podle „Atlantické charty“.¹⁴¹ Než mohla být účastníkům Postupimské konference informace o této zprávě doručena, aby k ní zaujali patřičné stanovisko, bylo již dosaženo společného rozhodnutí o dalším postupu.¹⁴² Na výzvu ke kapitulaci Japonska, kterou společně po konferenci v Postupimi 26. července vydaly Spojené státy, Spojené království a Čína, Japonsko neodpovědělo.¹⁴³ I když prohlášení slibovalo Japonsku zachování japonské suverenity,

---

¹³⁸ *Zápis ze schůze „O podmínkách japonské kapitulace“* ze 7. července 1945. Dostupné online z: <https://nsarchive.gwu.edu/documents/atomic-bomb-end-world-war-ii/034.pdf>.

¹³⁹ MILES, Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 126.

¹⁴⁰ Například budoucnost Koreje a Tchaj-wanu. Hlavně Tchaj-wan byl z pohledu USA strategicky významný. Navíc některé body mohly být v rozporu se zájmy SSSR či Číny – například budoucnost Mandžuska. Marshall se obecně domníval, že toto státní prohlášení mohlo nést kýžené ovoce, ale bylo třeba jej pojmout velmi opatrně a s ohledem na SSSR a Čínu. *Zápis ze setkání komise pro plánování jaderného útoku „Interim Committee“* z 31. května 1945.

¹⁴¹ Atlantická charta bylo prohlášení vydané na konferenci v Londýně v roce 1941. Jednalo se o prohlášení Spojeného království a Spojených států o společném postupu v probíhající válce. Dokument se zabíral především snahou neuznat jakékoliv územní zisky, omezit obchodní restriktce a podpořit politické svobody národů. *The Atlatic Charter: Declaration of Principles issued by the President of the United States and the Prime Minister of the United Kingdom* 14. srpna 1941, celý text dostupný na: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_16912.htm; MILES, Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 127; ALPEROVITZ, Gar. *Atomic Diplomacy: Hiroshima and Potsdam: The Use of the Atomic Bomb and the American Confrontation with Soviet Power*. s. 476.

¹⁴² MILES, Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 127.

¹⁴³ Vyjádření ministerského předsedy Kantaróa Suzukiho ke spojenecké výzvě z Postupimi (黙殺する *mokusacu suru*, doslova „zabít mlčením“ ve významu „ignorovat“/„nevšímat si“) je dodnes předmětem debat a bývá uváděno jako ukázka vzájemného nepochopení Japonska a USA, co se týče komunikace a vyjádření postoje k nějaké skutečnosti. Postoj, který zaujal ministr zahraničí Tógó, je možná jasnější a může nám pomoci i k pochopení vyjádření ministerského předsedy. Tógó svému kolegovi Satóovi v jejich konverzaci řekl, že je třeba zaujmout postoj „pečlivého zkoumání“ Postupimské výzvy. Z další konverzace je pak zřejmé, že šlo hlavně o pochopení či zjištění stanoviska SSSR. Stalin deklaraci nepodepsal (Churchill a Truman ho o to nežádali) a pro Japonce, kteří spoléhali na Sovětský svaz ve své strategii vyjednání mírové smlouvy (viz níže), bylo jeho stanovisko životně důležité. Tógó proto urgoval Satóa, aby co nejdříve získal vyjádření o postoji SSSR. JOHNSON, Chalmers. *“Omote (Explicit) and Ura (Implicit): Translating Japanese Political Terms.” Journal of Japanese Studies*, ročník 6., první vydání, 1980. s. 89–115; War Department, Office of Assistant Chief of Staff: *Diplomatic Summary „Magic“ - (Shrnutí odposlechnuté korespondence Japonského ministerstva zahraničí)* G-2, No. 1221 – July 29, 1945, Top Secret Ultra. [Zobrazeno: 27. dubna 2021]. Dostupné online z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB162/44.pdf>.

nepřinášelo ujištění o osudu císaře. Hrozba útoku atomovými zbraněmi, tak jak si to představoval Stimson, nebyla explicitně uvedena.

Truman a jeho spolupracovníci si byli po úspěšném testu atomových bomb jisti, že mají k dispozici prostředek k rychlému ukončení války.¹⁴⁴ Sovětský svaz byl navíc odhodlán dodržet svůj slib, který dal Spojenému království a USA o vstupu do války s Japonskem v srpnu 1945. Když Japonsko nereagovalo na postupimskou výzvu ke kapitulaci, bylo definitivně rozhodnuto o použití bomb. Události pak nabraly poměrně rychlý spád: dne 6. srpna byla shozena první bomba na město Hirošima. Sovětský svaz vyhlásil válku Japonsku 8. srpna a 9. srpna byla shozena druhá bomba na město Nagasaki. Japonsko komunikovalo svoji vůli kapitulovat 10. srpna 1945 s podmínkou zachování statutu císaře.¹⁴⁵

Skutečnost, že jedinou podmínkou, kterou si při vyhlášení kapitulace Japonsko kladlo, bylo zachování institutu císaře, nahrává odpůrcům použití jaderných zbraní a revizionistům historie Hirošimy a Nagasaki.¹⁴⁶ Nejsou to ale jen dnešní historici, kteří sdíleli se státním tajemníkem Josephem Grewem jeho přesvědčení, že míru s Japonskem mohlo být dosaženo bez použití bomb. Ve Stimsonově biografii píše její spoluautor McGeorge Bundy: „... pouze v této otázce¹⁴⁷ zastával (Stimson) smířlivější stanovisko. Pouze v této otázce se později domníval, že budoucí historici zjistí, že Spojené státy prodloužily válku tím, že otálely s jasným vyjádřením svého stanoviska.“¹⁴⁸

Kritici použití jaderných zbraní se domnívají, že zřejmě z politických důvodů¹⁴⁹ nevěnoval Truman a jeho spolupracovníci dostatečnou pozornost japonskému volání po míru.¹⁵⁰ Tvrdí, že neústupným požadováním bezpodmínečné kapitulace a neochotě zaručit budoucnost císaře USA zbytečně protáhly válku o několik měsíců. Domnívají se, že především japonské obavy o budoucnost císaře dohnaly obě strany ke krajním řešením, jako bylo nasazování sebevražedných útoků a použití jaderných zbraní.¹⁵¹ Někteří historikové zastávají názor, že trvání na

---

¹⁴⁴ ALPEROVITZ, Gar. *Atomic Diplomacy*. s. 290; MILES, Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 128.

¹⁴⁵ *Přepis zprávy japonského ministerstva zahraničních věcí do Stockholmu a do Bernu*, 10. srpna 1945 dostupné online z: <https://nsarchive.gwu.edu/documents/atomic-bomb-end-world-war-ii/077b.pdf>.

¹⁴⁶ BALDWIN, Hanson Weightman. *Great mistakes of the war*. New York: Harper & Bros., 1950. ISBN: B0000CHRHB. s. 92; BUTOW, Robert J. C. *Japan's Decision to Surrender*. Stanford: Stanford Univ Pr, 1954. ISBN 978-0804704601. s. 132–135.

¹⁴⁷ V otázce o budoucnosti japonského císaře.

¹⁴⁸ STIMSON, Henry L. a McGeorge BUNDY. *On Active Service in Peace and War*. New York: Hippocrene Books, 1971. ISBN 978-0374976279. s. 628–629.

¹⁴⁹ „(Stimson) naznačil, že Rusko, nikoliv Japonsko bylo skutečným cílem atomových bomb“ Cit. in: CURRENT, Richard Nelson. *Secretary Stimson: a study in statecraft*. Hamden: Archon Books, 1970. ISBN 978-0208009661. s. 237.

¹⁵⁰ ALPEROVITZ, Gar. *Atomic Diplomacy: Hiroshima and Potsdam: The Use of the Atomic Bomb and the American Confrontation with Soviet Power*. s. 290.

¹⁵¹ SKATES, John Ray. *The Invasion of Japan: Alternative to the Bomb*. Kolumbie: University of South

bezpodmínečné kapitulaci bylo ze strany spojenců spíš než čímkoliv jiným touhou po pomstě, která v dlouhodobém důsledku poškodila reputaci i zájmy USA¹⁵².

3.2.3 Zesílení blokády a letecké kampaně proti Japonsku

Mnoho historických revizionistů událostí z léta 1945 se především s odkazem na zprávu *United States strategic bombing survey Summary report (Pacific War)* domnívá, že by Japonsko kapitulovalo pravděpodobně na začátku listopadu 1945 i bez použití atomových bomb¹⁵³.

United States strategic bombing survey Summary report (Pacific War) je v celé debatě o atomových bombách velmi důležitý dokument. Již na konci roku 1944 na žádost prezidenta Roosevelta provedl pověřený tým skládající se z civilních vědců, vojenských expertů a vojenských důstojníků zevrubnou analýzu letecké ofenzívy proti nacistickému Německu. Studie mělo být využito ke zhodnocení účinnosti leteckých sil a měla být použita jako základ pro budoucí plánování týkající se složení amerických vojenských sil a rozpočtu národní obrany. 15. srpna zadal prezident Truman požadavek, aby byla stejná studie provedena i na základě letecké ofenzívy proti Japonsku.¹⁵⁴ Velkou roli hraje hlavně tvrzení autorů studie, ve kterém říkají že:

„Na základě detailního vyšetřování podpořeného svědectvím přeživších japonských velitelů, je naším názorem, že Japonsko by jistě kapitulovalo před 31. prosincem 1945 a s největší pravděpodobností před 1. listopadem, i kdyby nedošlo k použití jaderných bomb, Rusko nevstoupilo do války s Japonskem a žádná (pozemní) invaze neproběhla...“¹⁵⁵

Jde o velmi zásadní prohlášení. Autoři studie vlastně říkají nejen to, že atomové zbraně nemusely být rozhodující faktor při japonském rozhodnutí ke kapitulaci, ale že jejich použití ani nezachránilo téměř žádné americké životy, protože by ke kapitulaci Japonska došlo velmi brzy i bez jejich použití.

Celá strategie zesílení blokády a letecké ofenzívy vychází částečně i z předchozí teorie o možném vyjednání míru s Japonskem ustoupením od doktríny bezpodmínečné kapitulace. Obě tyto teorie totiž počítají se skutečností, že v Japonsku existovala mírová či pacifistická frakce¹⁵⁶, která sahala

---

Carolina Press, 1994. ISBN 0872499723. s. 252.

¹⁵² WAINSTOCK, Dennis D. *The Decision to Drop the Atomic Bomb*. Santa Barbara: Praeger, 1996. ISBN 978-0275954758. s. 131.

¹⁵³ MADDOX, Robert James. *Hiroshima in History: The Myths of Revisionism*. Missouri: University of Missouri, 2011. ISBN 978-0826219626. s. 4.

¹⁵⁴ *UNITED STATES STRATEGIC BOMBING SURVEY SUMMARY REPORT: (Pacific War)*. WASHINGTON, D.C., 1. červenec 1946 dostupné z: <https://www.anesi.com/ussbs01.htm>.

¹⁵⁵ *UNITED STATES STRATEGIC BOMBING SURVEY SUMMARY REPORT: (Pacific War)*. WASHINGTON, D.C., 1. červenec 1946 dostupné z: <https://www.anesi.com/ussbs01.htm>, s. 26.

¹⁵⁶ Američtí historikové pro tyto lidi nejčastěji používají výraz „Peace feeler(s)“.

až do nejvyšších míst japonské politiky. Tato frakce ale byla v menšině v porovnání s podstatně militantnější frakcí tvořenou především vojenskými důstojníky. Mezi nejvýznamnější politiky, které můžeme považovat za zástupce pacifistické frakce, patřil ministerský předseda Kantaró Suzuki a ministr zahraničí Šigenori Tógó.¹⁵⁷ Spojenečtí velitelé si byli do značné míry této situace vědomi a z odposlechnutých informací tušili, že Japonci sice stále považují bezpodmínečnou kapitulaci za nepřijatelnou, ale jsou čím dál více ochotní hledat kompromisy vedoucí k ukončení konfliktu.¹⁵⁸

Existuje názor, že kdyby USA pokračovaly ve své letecké ofenzívě a blokadě japonských ostrovů, tato pacifistická frakce by získala větší podporu a Japonsko by nakonec kapitulovalo.¹⁵⁹ Přitom by ani nedošlo k vysokým ztrátám amerických životů. Protivzdušná obrana Japonska byla natolik zdecimovaná, že ztráty amerických letadel při náletech na japonská města klesly z 5,7 % na začátku roku 1945 na 0,4 % v létě 1945.¹⁶⁰ Pokud vezmeme v úvahu, že ani ztráty námořnictva by nebyly příliš vysoké a pozemní armáda by se do bojů nezapojila vůbec, lze předpokládat, že v případě tohoto postupu by americké síly neztratily více než 5 tisíc mužů.¹⁶¹

Pro samotné Japonce by však tato situace menší utrpení a počet obětí nejspíše nepřinesla. Podle *United States Strategic bombing survey* za devět měsíců leteckých útoků proti Japonsku zemřelo následkem bombardování 330 tisíc lidí, dalších půl milionu bylo zraněno. Největší příčinou smrti či zranění japonských civilistů byly popáleniny. Přibližně jedna čtvrtina těchto obětí byla způsobena při březnovém útoku na Tokio.¹⁶²

Kritická byla také situace s potravinami. Vlivem námořní blokády japonských ostrovů se zmenšovaly možnosti japonského rybolovu. Kromě toho docházelo palivo a hnojivo, protože jeho import byl čím dál více komplikován spojeneckými nálety, ponorkovými útoky a minami v mořích kolem japonských ostrovů. Domácí produkce navíc trpěla nedostatkem pracovní síly, protože většina mladých mužů odešla do armády. Podvýživa pak měla vliv na zvýšení počtu případů onemocnění různými nemocemi například beri-beri nebo tuberkulózou.¹⁶³

---

¹⁵⁷ HASEGAWA, Tsuyoshi. *Racing the enemy: Stalin, Truman, and the surrender of Japan*. s. 68.

¹⁵⁸ *Zápis ze schůze nejvyššího velení „Odhad situace a stavu nepřítele“ 8. července 1945*. Dostupné online z: <https://nsarchive.gwu.edu/documents/atomic-bomb-end-world-war-ii/035.pdf>.

¹⁵⁹ ALPEROVITZ, Gar. *Atomic Diplomacy: Hiroshima and Potsdam: The Use of the Atomic Bomb and the American Confrontation with Soviet Power*. s. 242.

¹⁶⁰ MARSHALL, George C., Henry H. ARNOLD a Ernest J. KING. *The War Reports of General of the Army George C. Marshall, General of the Army H. H. Arnold, Fleet Admiral Ernest J. King*. Filadelfie: Lippincott, 1947. ISBN B00165YDIS. s. 439.

¹⁶¹ Ovšem je třeba vzít v úvahu taky skutečnost, že tyto odhady vycházejí z poválečných analýz. Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 131.

¹⁶² *UNITED STATES STRATEGIC BOMBING SURVEY SUMMARY REPORT: (Pacific War)*. WASHINGTON, D.C., 1. červenec 1946 dostupné z: <https://www.anesi.com/ussbs01.htm>. s. 20.

¹⁶³ Tamtéž, s. 21.

3.2.4 Pozemní invaze do Japonska

Poslední možností, kterou se představitelé USA zabývali a na kterou se také připravovali, byla vojenská invaze spojeneckých vojsk na domácí japonské ostrovy. Svým způsobem by se jednalo o vystupňování strategie předchozí a v případě uskutečnění tohoto plánu by pozemní invaze šla ruku v ruce s velmi těsnou blokádou ostrovů a leteckou ofenzívou proti Japonsku. Podle vojenských plánovačů se také jednalo o nejpesimističtější možný scénář – kdyby k němu došlo, znamenalo by to, že všechny ostatní možnosti byly vyčerpány a Japonsko nepřijalo porážku ani po hladomoru způsobeném námořní blokádou, vsudypřítomné destrukci způsobené nepřetržitým bombardováním, a konečně ani po invazi sovětských vojsk do Mandžuska a severních japonských území.

Prezident Truman schválil plán invaze na jižní Kjúšú během schůze se svým generálním štábem 18. června 1945. K invazi mělo dojít podle plánu 1. listopadu 1945 a obsazení Kjúšú bylo první ze dvou částí invaze na japonské ostrovy. K té druhé mělo dojít začátkem roku 1946 a jednalo by se o invazi do nížiny Kantó okolo hlavního města Tokia.

Generál MacArthur a admirál Nimitz, kteří byli z velké části zodpovědní za vedení probíhajících bojů proti Japonsku, se shodovali, že k 1. listopadu bude vlivem spojenecké blokády a letecké ofenzívy zničen prakticky všechen průmyslový potenciál Japonska a japonské námořní složky zredukovány na víceméně bezvýznamný celek neschopný do vylodění jakkoliv zasáhnout. Navíc se domnívali, že námořní a letecká převaha zabrání Japoncům jednotky na Kjúšú zásobovat a pokud k invazi dojde dostatečně rychle, nebude mít Japonsko ani dostatek času se na ni připravit.¹⁶⁴

Náčelník vojenského štábu Marshall také představil počty obětí, ke kterým by při této invazi podle jeho odhadů mělo dojít.¹⁶⁵ Protože však zkušenosti z bojů v Pacifiku byly příliš různorodé, neodvážil se generál udat přesná čísla. Nicméně uvedl, že: „*Cena, kterou bychom zaplatili za Kjúšú, by nebyla větší než ta, kterou jsme zaplatili za Luzon.*“¹⁶⁶ Cena, kterou spojenci za Luzon zaplatili, byla 7 765 mrtvých¹⁶⁷ a cca 24 tisíc zraněných.¹⁶⁸

---

¹⁶⁴ *Zápis ze schůze generálního štábu, 18. června 1945*, dostupné online z: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1945Berlinv01/d598>.

¹⁶⁵ Viz tabulka 2, příloha č. 2.

¹⁶⁶ Cit. in: *Zápis ze schůze generálního štábu, 18. června 1945*, dostupné online z: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1945Berlinv01/d598>. Bitva o Luzon, největší ostrov z Filipínského souostroví, probíhala od ledna do srpna 1945.

¹⁶⁷ RUFUS E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 134.

¹⁶⁸ V oficiálních statistikách, které Marshall vojenskému štábu prezentoval, byli padlí a zranění počítáni dohromady jednoduše jako „Casualties“.

Bitva	Oběti USA – zabití, zranění, pohřešování	Oběti Japonska – zajatí a zabití	Poměr obětí USA : Japonsko
Leyte	17 000	78 000	1 : 4,6
Luzon	31 000	156 000	1 : 5,0
Iwodžima	20 000	25 000	1 : 1,25
Okinawa	34 000 (pozemní)	81 000	1 : 2
	7 700 (námořní)	Nekompletní	
Normandie (prvních třicet dní)	42 000	–	–

Tab. 2 – Srovnání amerických a japonských ztrát ve válce v Tichomoří.

Tímto odhadem Marshall pravděpodobně poněkud uklidnil prezidenta Trumana, který několik dní předtím obdržel memorandum od bývalého prezidenta Herberta Hoovera¹⁶⁹, v němž tento politik odhaduje, že při invazi do Japonska by zemřelo půl milionu až jeden milion Američanů.¹⁷⁰ Během schůze také někteří účastníci přednesli svůj postoj, že Marshalllem odhadovaná čísla obětí jsou možná příliš nízká, nicméně se nikdo ze zúčastněných nedomníval, že by měl počet obětí být vyšší než během invaze na Okinawu, přičemž konečný počet obětí bojů o Okinawu byl cca 58 tisíc zraněných a 7 345 padlých.¹⁷¹

Marshall také silně naznačoval, že počítá, že již po samotném obsazení Kjúsú by konečně došlo ke kapitulaci Japonska. MacArthur i Marshall oba uvedli (MacArthur formou telegramu, sám nebyl přítomen), že invaze na Kjúsú je podle jejich názoru nejlepší možnou strategií a že pouze použití letecké síly nepovede ke konečnému vítězství (tím vyloučili předchozí možnost donutit Japonsko ke kapitulaci leteckou ofenzívou a námořní blokadou).¹⁷² Na to Truman vyjádřil naději,

¹⁶⁹ Herbert Hoover byl 31. prezident USA v letech 1929–1933.

¹⁷⁰ „We would have saved the lives of 500,000 to 1,000,000 American boys, the loss of which may be necessary by going on to the end“ Cit. in: WILSON, Joan Hoff. „Herbert Hoover's Plan for Ending the Second World War.“ *The International History Review*, první vydání, číslo. 1, 1979. s. 100.

¹⁷¹ RUFUS E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved.* s. 134.

¹⁷² *Zápis ze schůze generálního štábu, 18. června 1945.* Dostupné online z: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1945Berlinv01/d598>.

že doufá, že se celá invaze japonských ostrovů nepromění v „další Okinawu“. Toto byl závěr schůze z 18. června 1945. Invaze na hlavní japonský ostrov Honšú a její následky nebyly v tuto chvíli vůbec probírány.

Z dostupných zdrojů se nezdá, že by existovaly oficiální odhady pro invazi na Honšú. Vojenští plánovači se touto verzí nejspíše ještě plně nezaobírali. Jednak proto, že k ní mělo dojít až na jaře 1946, a jednak proto, že se možná, podobně jako generál Marshall domnívali, že se vůbec nebude muset uskutečnit. V dopise z 12. ledna 1953 Truman univerzitnímu profesorovi Jamesovi C. Catemu napsal, že když položil v Postupimi Marshallovi otázku, kolik životů by stála invaze na Honšú, ten mu odpověděl, že nejméně 250 tisíc a možná až jeden milion obětí.¹⁷³ Další odhad poskytl Trumanovi jeho již zmíněný předchůdce Herbert Hoover, který odhadoval číslo podobné – až jeden milion amerických vojáků.

3.2.5 Srovnání alternativ

Představitelé USA tedy měli v roce 1945 kromě použití atomových zbraní proti Japonsku několik alternativ, kterými mohli usilovat o ukončení vojenského konfliktu v Tichomoří. Každá z nich měla jistou šanci na úspěch, ale také svá úskalí.

První z možností byla slevit z neměnných nároků na bezpodmínečnou kapitulaci a lépe Japonsku komunikovat vlastní představu budoucnosti japonského národa a tím získat prostor vyjednat s Japonskem mír bez dalších ztrát na životech. Na první pohled ideální řešení situace v Tichomoří. Nicméně není zdaleka jisté, že se Grew (a v podstatě i Herbert Hoover, který Trumanovi doporučoval totéž) ve svých předpokladech nemýlil. Truman i jeho nejbližší spolupracovníci měli jen omezené informace o vnitřních pochodech japonského rozhodování. I když existovali představitelé na nejvyšších místech, především předseda Suzuki a ministr zahraničí Tógó, kteří pravděpodobně stáli o co nejrychlejší konec války, není jisté, jak velkou reálnou moc měli svá přání prosadit. Navíc by měl možná prezident Truman problém na domácí půdě vysvětlit, proč slevil z nároků svého předchůdce a nepožadoval od Japonska úplnou kapitulaci.

Že by měla šanci na úspěch možnost druhá – tedy pokračovat v letecké ofenzívě a námořní blokádě proti Japonsku a tím ho úplně vyčerpat a dohnat ke kapitulaci – mají potvrzovat závěry prezentované ve *Strategic Bombing Survey* provedené americkými vojáky a vědci. Nicméně ti byli ve svých závěrech možná až příliš optimističtí. MacArthur ani Marshall nevěřili, že by pouze letectvo bylo schopné přinutit Japonsko ke kapitulaci. I kdyby se to letectvu podařilo, mohla tato

---

¹⁷³ Historik Rufus E. Miles se domnívá, že pokud Marshall takovou odpověď Trumanovi skutečně dal, tak neměl na mysli počet lidských životů, nýbrž počet obětí („casualties“), tak jak je prezentoval také na schůzi 18. června 1945 a ve skutečnosti tím myslel padlé i zraněné dohromady. Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 137.

ofenzíva trvat měsíce, možná i roky. Truman by opět mohl mít potíže vysvětlit, proč se rozhodl pro toto řešení, když měl k dispozici zbraň, jejíž vývoj stál USA miliardy dolarů a měla potenciál ukončit válku v řádu dnů. Není ani jisté, zda by dokázal tento postup představit jako „humánnější“, pokud by i počet civilních obětí v Japonsku přesáhl počet obětí atomové bomby, jak data posbíraná výzkumníky po válce naznačují.

Poslední možnost – provést vyloďení na mateřské japonské ostrovy a dobojovat válku až úplně do konce – by nakonec jistě fungovala. Byla to ale také možnost, která by přinesla největší utrpení americkým vojákům a velmi pravděpodobně také Japoncům samotným¹⁷⁴. V roce 1945 nedokázal nikdo přesně odhadnout, jak vysokou cenu by nakonec musely obě země zaplatit. Odhady se různí od desítek tisíc zabitých Američanů až po jeden milion. Ztráty japonských životů by byly nejspíše úměrně ještě vyšší. Také finanční náklady by byly velmi vysoké.

Truman a jeho spolupracovníci stáli v roce 1945 opravdu před obtížným rozhodnutím. Žádná z možností nebyla nesmyslná, ale žádná nebyla ani perfektní. Truman musel brát v úvahu mnoho různých faktorů a utrpení, které svým rozhodnutím způsobí japonskému obyvatelstvu, pravděpodobně nemělo v tomto procesu příliš vysokou prioritu.

---

¹⁷⁴ Budeme-li se bavit o počtu obětí.

4 Debata o svržení atomových bomb a její analýza

Během let se debaty o použití atomových bomb proti Japonsku účastnili politici, laická veřejnost, a hlavně historici téměř z celého světa především však z USA a z Japonska. Zatímco se debata vyvíjela, vytvořilo se několik významných názorových proudů a historiky zabývající se historiografií užití atomových bomb lze tedy zhruba rozdělit do dvou, respektive do tří, hlavních táborů: tradicionalisté, revizionisté a „středoví“ historikové.¹⁷⁵ Názor převládající v USA je v podstatě přesným opakem názoru převládajícího v Japonsku, pokud tedy nebude v textu dále uvedeno jinak, pro zjednodušení bude za *tradiční* pohled považován ten, který schvaluje a podporuje Trumanovo rozhodnutí. *Revizionistický* bude naopak ten, který s ním nesouhlasí.

4.1 Hlavní názorové proudy

Tradicionalisté, které bychom také mohli označit za zastánce použití jaderných bomb proti Japonsku, obecně akceptují názor, který v rámci vysvětlení a obhájení svého rozhodnutí uváděl sám Truman a jeho blízcí spolupracovníci, jako například Henry Stimson. Ve stručnosti lze říci, že podle nich bylo použití atomových bomb proti Japonsku z vojenského hlediska odůvodnitelné a předešlo nákladné invazi na japonské domovské ostrovy. Vzhledem k tomu, že jejich použití zachránilo život několika tisícovkám či dokonce milionům lidí¹⁷⁶, bylo jejich použití i morálně ospravedlnitelné. V tradicionalistických argumentech se vyskytuje mimořádná úroveň homogenity. Mohou sice zdůrazňovat určité skutečnosti nebo aspekty debaty, mají ale tendenci prezentovat více či méně podobné argumenty. Zastánci svržení bomb na města Hirošima a Nagasaki tvrdí, že jejich použití urychlilo konec druhé světové války a zabránilo zbytečnému lidskému utrpení na straně spojenců i Japonska, ke kterému by došlo v případě plánované invaze

---

¹⁷⁵ WALKER, J. Samuel. *Prompt and utter destruction: Truman and the use of atomic bombs against Japan*. Third edition. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2016. ISBN 03-930-4686-9. s. 105.

¹⁷⁶ Vezmeme-li v úvahu i padlé japonské vojáky a civilisty a k tomu navíc občany ostatních zemí strádajících kvůli konfliktu s Japonskem.

na japonské ostrovy. Předpokládají, že Japonsko by jinak nepřistoupilo na spojenecké podmínky kapitulace.¹⁷⁷ Možná nejvýraznější osobností tohoto proudu je americký historik Herbert Feis¹⁷⁸.

Proti tomu revizionisté, nebo řekněme odpůrci použití bomb, oficiální vysvětlení užití atomových bomb odmítají nebo alespoň zpochybňují. Naopak akcentují jejich alternativy (vyjednávání, letecká ofenzíva a blokáda, invaze) a domnívají se, že se USA měly vydat jednou z těchto cest. Do jisté míry také všichni přijímají teorii či tezi „atomové politiky“, kterou představil¹⁷⁹ asi nejvýraznější zástupce revizionistické skupiny historiků Gar Alperovitz.¹⁸⁰ Teorie atomové politiky tvrdí, že Trumanova administrativa účelně ignorovala všechny alternativy použití atomových bomb a postup proti Japonsku byl v roce 1945 značně ovlivněn, nebo dokonce podržzen, přístupem k Sovětskému svazu. Revizionisté tvrdí, že svržení atomových bomb nebylo z vojenského a strategického hlediska vůbec nezbytné.¹⁸¹ Poukazují na to, že použití takové zbraně je nemorální a jedná se o válečný zločin či formu státního terorismu.¹⁸² Stále více odborníků i příslušníků laické veřejnosti se dnes kloní k názoru, že Japonsko ke konečné kapitulaci dovedl vstup Sovětského svazu do války na straně spojenců a jeho invaze do Mandžuska.¹⁸³

Třetí a poslední z velkých táborů lze charakterizovat jako ty, „kteří dosáhli širokého, nikoliv však jednomyslného, konsenzu týkajícího se některých klíčových otázek v debatě o užití atomových

---

¹⁷⁷ Jednalo se v podstatě o bezpodmínečnou kapitulaci Japonska. Na tu nechtělo japonské velení přistoupit, především z obav o osud císaře. Kritici Trumanova rozhodnutí často zmiňují spojenecké trvání na bezpodmínečné kapitulaci Japonska, protože se domnívají, že vedlo ke zbytečnému protahování konfliktu v Tichomoří. Viz podkapitola 3.2.1 *Výjednání míru diplomatickou cestou*.

¹⁷⁸ Herbert Feis byl americký historik, autor a ekonom. Působil ve správě během úřadů prezidentů Herberta Hoovera i F. D. Roosevelta. V roce 1961 obdržel Pulitzerovu cenu za historii. FEIS, Herbert. *Japan Subdued: The Atomic Bomb And the End of the War in the Pacific*. Princeton: Princeton University Press, 1961. B0000CL8I0.

¹⁷⁹ Alperovitz nebyl první, kdo vyslovil myšlenku, že vedení USA nepřistoupilo k použití atomových zbraní z vojenské nutnosti. Nicméně byl první, kdo tuto teorii pojmenoval a také ten, komu se dostalo největší pozornosti širší veřejnosti. WALKER, J. SAMUEL. "The Decision to Use the Bomb: A Historiographical Update." *Diplomatic History* 14 (1). 1990. s. 99.

¹⁸⁰ Gar Alperovitz působil v USA jako historik, politický ekonom, aktivista, spisovatel a vládní úředník. Je autorem knih o atomových bombách a atomové diplomacii a jeho články se objevovaly v mnoha periodících.

¹⁸¹ DUPUY, R. Ernest a Trevor Nevitt DUPUY. *Historie vojenství*. Přel. Beneš a Benešová. Praha: Forma, 1996. Harperova encyklopedie. ISBN 80-721-3008-0. s. 1304.

¹⁸² „Státní terorismus“ je pojem odkazující k teroristickému činu (činu, který se snaží vyvolat strach, zastrážit), který spáchá stát proti občanům jiného státu, či svým vlastním. AUST, Anthony. *Handbook of International Law*. Druhé. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. ISBN 0521133491. s. 265; STOHL, Michael. *The Politics of terrorism*. Třetí vydání. Vydavatelství Dekker, New York: 1988. ISBN 08-247-7814-6. s. 279.

¹⁸³ HASEGAWA, Tsuyoshi. *The end of Pacific War: Reappraisals*. s. 142; TANNER, Harold Miles *The Battle of Manchuria and the fate of China: Siping 1946*. Bloomington, Indiana University press, 2013. ISBN 0253007232. s. 30–31; WILSON, Ward. *The Winning Weapon? Rethinking Nuclear Weapons in Light of Hiroshima*. s. 162–179.

bomb.“¹⁸⁴ To zahrnuje například skutečnost, že Truman i jeho spolupracovníci si byli dobře vědomi alternativ pro použití obou bomb. Od revizionistů je odlišuje jejich zdrženlivost v přijmutí teorie „atomové diplomacie“ a od tradicionalistů je odlišuje jejich přesvědčení, že atomové bomby nebyly vojensky nezbytné. Tvrdí tedy, že existovaly možnosti, jak ukončit válku i bez použití bomb, ale zároveň se domnívají, že poválečný vztah se Sovětským svazem nebyl jediný ani hlavní faktor v rozhodování o těchto možnostech. Příkladem tohoto proudu může být historik a profesor Barton J. Bernstein, který tvrdí, že hlavní motivací k použití bomb byla snaha ukončit konflikt v Tichomoří, a k tomu ihned dodává, že odstrašující vliv na Sovětský svaz byl žádoucí vedlejší efekt.¹⁸⁵

V Japonsku je pak situace přesně opačná. Tradiční pohled japonských historiků se podobá spíše přístupu amerických revizionistů.¹⁸⁶ Zjednodušeně řečeno se tedy jedná o kritiky použití atomových bomb. Jako zástupce této skupiny lze jmenovat například historiky Šigekiho Tojamu¹⁸⁷, Ariacua Nišidžimu¹⁸⁸ či Cujošiho Hasegawu. Naopak historici, kteří jsou mezi svými japonskými kolegy považováni spíše za revizionisty, se názorově shodují s americkými tradicionalisty. Jedná se tedy o zastánce použití atomových bomb nebo alespoň ty, kteří nutnost jejich použití chápou. Do této skupiny patří například politolog Jónosuke Nagai.¹⁸⁹

4.1.2 Hlavní tábory: laická veřejnost a časový vývoj

Prvních dvacet let po konci druhé světové války nebylo mezi odbornou veřejností na Západě mnoho lidí, kteří by rozhodnutí shodit atomové bomby na Japonsko i jejich skutečný dopad na japonskou kapitulaci příliš zpochybňovalo. Ještě méně takových lidí bylo mezi veřejností neodbornou. V průzkumu provedeném Chicagskou univerzitou v září roku 1945 odpovědělo 44 % respondentů, že USA „měly použít bomby na obě japonská města“. 26 % lidí se domnívalo, že „bomby měly být použity na místa, kde nebyli žádní lidé“. Celkem 23 % dotázaných odpovědělo, že „měla být vyhlazena úplně všechna japonská města“ a pouze 4 % dotázaných Američanů se svržením bomb vůbec nesouhlasilo.¹⁹⁰ V témže roce časopis *Fortune* publikoval

---

¹⁸⁴ WALKER, J. Samuel. *Prompt and utter destruction: Truman and the use of atomic bombs against Japan*. s. 105.

¹⁸⁵ BERNSTEIN, Barton J. *Truman and the A-Bomb: Targeting Noncombatants, Using the Bomb, and His Defending the "Decision"*. s. 567.

¹⁸⁶ ASADA, Sadao. *The shock of the Atomic bomb*. s. 481.

¹⁸⁷ Problematice se věnuje například ve svém díle 昭和史 (Dějiny období Šówa, 1959).

¹⁸⁸ Problematice se věnuje v 原爆はなぜ投下されたか (Proč byly svrženy atomové bomby?, 1968).

¹⁸⁹ Problematice se věnuje například v 冷戦の起源 (Počátky studené války, 1978).

¹⁹⁰ SAGAN, Scott D. a Benjamin A. VALENTIO. *Revisiting Hiroshima in Iran: What Americans Really Think about Using Nuclear Weapons and Killing Noncombatants*. *International Security*. 2017, 42.(1), 41–79. ISSN 0162-2889. s. 42.

obdobné výsledky velmi podobné ankety: 13,8 % dotázaných Američanů se domnívalo, že bomby měly být nejdříve použity na neobydlené oblasti, 53,5 % v podstatě souhlasilo s postupem americké vlády, tedy že měly být svrženy dvě bomby na dvě japonská města. Pouze 4,5 % dotázaných s použitím bomb nesouhlasilo a 22,7 % se dokonce domnívalo, že než Japonsko stihlo kapitulovat, měly Spojené státy svrhnout ještě co nejvíce jaderných bomb¹⁹¹.

Od roku 1965 se ale objevovaly hlasy, které začaly více volat po bližším prozkoumání těchto událostí. Vystávaly otázky o morálním hledisku svržení bomb i o skutečných motivech, které stály za rozhodnutím amerických vůdců bomby použít. Ani tehdy ale nebylo mnoho těch, kteří by přímo zpochybňovali jejich reálný dopad na výsledek vojenského střetu. Až v 90. letech vedlo odtajnění mnoha dokumentů z amerických, ruských i japonských archívů k hlubšímu výzkumu důvodů japonské kapitulace a objevily se nové interpretace důvodů japonské porážky. Mnoho historiků a vojenských analytiků začalo kromě morálního hlediska svržení zpochybňovat i skutečný strategický význam Trumanova rozhodnutí použít atomové zbraně.¹⁹²

Na začátku 80. let pak došlo k uveřejnění Trumanova deníku a Trumanových osobních dopisů jeho ženě, které do celé debaty měly vnést nové světlo.¹⁹³ Nakonec bohužel nepřinesly definitivní důkazy podporující jednu nebo druhou stranu a celou debatu tak ještě více zkomplikovaly.¹⁹⁴ Podpora argumentů a stanovisek se během vývoje debaty kolem svržení atomových bomb měnila v závislosti na objevování nových důkazů a nově prováděných studiích. V roce 2015 označilo Trumanovo rozhodnutí za správné 46 % dotázaných.¹⁹⁵ V dalším průzkumu ze stejného roku provedeném Pew Research Institute na otázku „... když se podíváte zpět do historie, řekli byste, že bylo použití zbraní proti Japonsku v roce 1945 oprávněné nebo neoprávněné?“ odpověděla, že bylo toto rozhodnutí oprávněné, jen těsná většina, tedy 56 % dotázaných Američanů.¹⁹⁶

V Japonsku je situace spíše opačná, respektive se podobá situaci americké v tom, že jen velmi

---

¹⁹¹ The Fortune Survey,” *Fortune*, November 30, 1945, reprinted in “The Quarter’s Poll,” *Public Opinion Quarterly*, 9 (4) 1945/46 s. 530, doi:10.1086/265765.

¹⁹² WILSON, Ward. “*The Winning Weapon? Rethinking Nuclear Weapons in Light of Hiroshima*.” s. 162.

¹⁹³ WALKER, J. SAMUEL. *The Decision to Use the Bomb: A Historiographical Update*. s. 103.

¹⁹⁴ Truman své manželce totiž například napsal, že získal příslib Sovětů o vstupu do války a ať jen pomyslí na to, kolik životů díky tomu bude zachráněno. Den předtím ale do svého deníku napsal, že Japonci pravděpodobně kapitulují ještě, než do hry vstoupí Rusko. *The Decision to Use the Bomb*. s. 103.

¹⁹⁵ „Do you think the United States made the right decision or the wrong decision to drop two nuclear weapons on Japan?“ – MOORE Peter “*A-Bomb Legacy: Most Americans Negative about the Invention of Nuclear Weapons*”, Redwood City, YouGov, 2015. [Zobrazeno: 12. ledna 2021]. Dostupné online z: <https://today.yougov.com/news/2015/07/22/a-bomb-legacy>.

Weapons”, Redwood City, YouGov, (2015). Dostupné online z: <https://today.yougov.com/news/2015/07/22/a-bomb-legacy>.

¹⁹⁶ Pew Research Center, 2015, „*Americans Japanese: Mutual respect 70 Years after the End of WWII*“. Dostupné online z: <https://www.pewresearch.org/global/wp-content/uploads/sites/2/2015/04/Pew-Research-Center-US-Japan-Report-FINAL-April-7-2015.pdf>. s. 6.

málo lidí zpochybňovalo japonský tradiční přístup k událostem z léta 1945 a, stejně jako v USA, trvalo nějakou dobu, než začal být japonský tradiční přístup přezkoumáván.¹⁹⁷

Podle japonského autora Sadaa Asady je v Japonsku stále poměrně málo historiků, kteří by připouštěli, že atomové zbraně byly použity hlavně za účelem ukončení konfliktu v Tichomoří, ale jejich počet přibývá. Asada se domnívá, že k postupné změně vnímání těchto událostí začalo docházet až po roce 1989 po smrti císaře Hirohita a po skončení studené války.¹⁹⁸

V roce 2015 provedla veřejnoprávní televize NHK po celém Japonsku průzkum zjišťující přístup současného japonského obyvatelstva k událostem roku 1945 a k atomovým zbraním obecně¹⁹⁹. Téměř 49 % dotázaných Japonců označilo užití jaderných bomb za neodpuštělné²⁰⁰ a přibližně 40 % se domnívalo, že se jednalo o nezbytný krok k ukončení války.²⁰¹

4.2 Hlavní body debaty

V rámci diskurzu o použití jaderných zbraní ve druhé světové válce se objevuje mnoho sporných bodů. V následujících podkapitolách se podíváme na ty nejdůležitější z nich, a to z pohledu jak zastánců, tak kritiků atomových útoků na japonská města.

4.2.1 Atomová diplomacie a počet zachráněných životů

Revizionisté začali více zpochybňovat oficiální vysvětlení Trumanova rozhodnutí v druhé polovině 60. let. V roce 1965 poprvé Alperovitz představil svoji teorii o „atomové diplomacii“. Rozvíjí v ní myšlenku, že Truman, do značné míry ovlivněný svým blízkým poradcem Jamesem F. Byrnesem²⁰², využil atomové bomby jako nástroje pro posílení poválečné pozice Spojených států v Asii a Evropě. Dále tvrdí, že američtí vůdci si byli vědomi skutečnosti, že Japonsko je vojensky poraženo a chystá se ke kapitulaci. Při účasti na Postupimské konferenci měli již

---

¹⁹⁷ ASADA, Sadao. *The shock of the Atomic bomb*. s. 481.

¹⁹⁸ ASADA, Sadao. *The shock of the Atomic bomb*. s. 483.

¹⁹⁹ NHK 放送文化研究所、「原爆意識調査（広島・長崎・全国）単純集計結果」2015, dostupné online z: https://www.nhk.or.jp/bunken/research/yoron/pdf/20150805_1.pdf.

²⁰⁰ 「今でも許せない」-原爆意識調査. s. 2.

²⁰¹ 「やむを得なかった」-原爆意識調査. s. 2; Je nutno uvést, že během výzkumu jsme několikrát narazili na odkazy odvolávající se k výzkumu provedeném v roce 1991 institutem Deetroit Free Press. Tento průzkum měl být proveden v USA i v Japonsku. Byl by zajímavý proto, že vcelku zřetelně ukazoval vývoj veřejného mínění v čase v obou zemích tím způsobem, že v USA i v Japonsku časem rostl počet zastánců každé zemi vlastního tábora revizionistů. V roce 1991 mělo uznat nutnost bomby použít 29 % japonských respondentů.

²⁰² James F. Byrnes byl významný americký politik. Byl dobrým přítelem a poradcem prezidenta Franklina D. Roosevelta. Poté co Roosevelta v čele USA vystřídal Harry S. Truman, Byrnes nadále usiloval o pokračování politiky bývalého prezidenta.

Američané hotové testy jaderných bomb, a proto už ani o vstup SSSR do války s Japonskem prakticky nestáli. Naopak si přáli použít jaderné zbraně k rychlému ukončení vojenského konfliktu co nejdříve, aby tím omezili poválečný vliv SSSR v Asii.

Další historici pokračovali v rozvoji Alperovitzovy teorie i nadále. Martin Sherwin rozšiřuje pojem atomová diplomacie už na Trumanova předchůdce Roosevelta. Upozorňuje, že Roosevelt před svojí smrtí zastával společně s Churchillem silné anti-sovětské postoje a bránil se případné mezinárodní kontrole jaderných zbraní.²⁰³ Ronald Takaki, Američan japonského původu, zdůrazňuje tlak na vědce účastníci se projektu vývoje bomb, aby provedli testy ještě před Postupimskou deklarácí, aby již spojenci při vyjednávání nemuseli spoléhat na SSSR. Na něho pak dále navazuje i Cujoši Hasegawa, který tvrdí, že Postupimská deklarace nebyla výzvou ani varováním Japonsku, nýbrž snahou odůvodnit použití atomových bomb. Toto tvrzení dále rozvíjí, když říká, že Postupimská konference odstartovala „závod“ mezi Sovětským svazem a Západem. Cílovou páskou v tomto závodu měla být kapitulace Japonska a Američané chtěli do cíle doběhnout dřív, než SSSR vůbec vstoupí do války.²⁰⁴

Trumanova administrativa podle Hasegawy stála o ukončení války pomocí atomových bomb, aby omezila poválečný vliv Sovětského svazu v Asii a udržela hegemonii Spojených států v oblasti.²⁰⁵ To bylo taky, podle některých revizionistů, hlavním důvodem Trumanova a Byrnesova trvání na bezpodmínečné kapitulaci Japonska.²⁰⁶ Sovětská intervence v konfliktu měla být pouze pojistkou v případě, že by se nepodařilo bomby úspěšně dokončit.²⁰⁷

Japonský historik Takeši Itó v roce 1985 ve svojí knize napsal: „... učenci v Japonsku i po celém světě jsou téměř jednomyslní v přesvědčení, že na pozadí sovětsko-americké studené války, ke které se rychle schylovalo, byl strategický význam svržení atomových bomb v odstrašení Sovětského svazu.“²⁰⁸

Jako důkaz shody mezi západními revizionisty a japonskými tradicionalisty může sloužit úryvek z práce japonského autora Šigekiho Tojamy, kde cituje prohlášení britského vědce a autora P. M.

---

²⁰³ SHERWIN, Martin J. *A World Destroyed: Hiroshima and Its Legacies*. Stanford University Press, Stanford (2003). s. 8.

²⁰⁴ HASEGAWA, Tsuyoshi. *Racing the enemy: Stalin, Truman, and the surrender of Japan*. s. 154.

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 135.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 139; SHERWIN, Martin J. *A World Destroyed: Hiroshima and Its Legacies*. Stanford University press, Stanford (2003). s. 210.

²⁰⁸ ITO, Takeshi. *Hiroshima Nagasaki kara Sekai to Mirai e, (From Hiroshima and Nagasaki to the World and the Future)*, Keiso Shobo. 1985. s. 82–83.

S. Blacketta²⁰⁹: „*Shození atomových bomb nebyla ani tak poslední vojenská událost druhé světové války, jako spíš první velká operace v rámci studené války*“.²¹⁰

Pozice této skupiny historiků je tedy následující: Spojené státy měly v roce 1945 velké obavy z poválečné situace ve světě a vlivu Sovětského svazu. Američtí představitelé chtěli použít jaderné bomby k omezení tohoto vlivu a tomu byl podřízen i postup proti válčícímu Japonsku. Všechny alternativy k jaderným bombám, které by sice mohly ukončit konflikt v Tichomoří, ale ne včas před vstupem SSSR do války, z tohoto důvodu nepřipadaly v úvahu. Tato jejich pozice vychází z přesvědčení, že Japonsko bylo v létě 1945 vojensky poraženo a přálo si konflikt ukončit. Alperovitz říká, že „*Japonsko bylo úplně poraženo a připravovalo se ke kapitulaci ještě dříve, než byly bomby použity. Není sice jisté, kdy přesně by ke kapitulaci došlo, ale je jisté, že tato skutečnost byla americkým představitelům dobře známa.*“²¹¹

Proti tomu se však tradicionalisté zásadně ohrazují. Použití jaderných bomb podle zastánců Trumanova rozhodnutí bylo k (rychlému) ukončení druhé světové války z vojenského hlediska nezbytné.²¹² Cestu k míru podle nich komplikovala skutečnost, že představa kapitulace byla militantně zaměřené japonské mentalitě natolik cizí, že by bez drtivé převahy a demonstrace síly spojenců k míru nedošlo²¹³. Všechny argumenty, že se Japonsko chystalo kapitulovat a že o této skutečnosti dokonce Truman a jeho spolupracovníci věděli, dementují tradicionalisté s tím, že z odposlechnuté korespondence mezi japonskými představiteli²¹⁴ je sice jasné, že v Japonsku existovaly hlasy volající po míru, ale nikoliv to, jakou sílu tyto hlasy reálně měly.²¹⁵

Tradicionalisty velmi kritizována je i studie *United States Strategic Bombing Survey (Pacific War)*²¹⁶, ke které se tolik revizionistů odkazuje při svých tvrzeních, že by ke kapitulaci Japonska

---

²⁰⁹ Patrick Maynard Stuart Blackett byl britský fyzik a nositel Nobelovy ceny za fyziku. V roce 1949 napsal práci *Fear, War and the Bomb*, kde vlastně předběhl Alperovitz s tvrzením, že bomby byly použity jako vzkaz SSSR. Jeho práce se pak stala velmi známou a často citovanou spíše v Japonsku než na Západě. ASADA, Sadao. *The Shock of the Atomic bomb*. s. 481.

²¹⁰ Cit. in TOYAMA, Shigeki, IMAI, Seichii a FUJIWARA Akira. *Showashi*. Tokyo: Iwanami Shoten, 1956. ISBN B00DOMIDQO. s. 238.

²¹¹ Cit. in ALPEROVITZ, Gar. *Atomic Diplomacy: Hiroshima and Potsdam: The Use of the Atomic Bomb and the American Confrontation with Soviet Power*. s. 19.

²¹² BIX, Herbert P. *Hirohito a vznik moderního Japonska*. Přel. Z. HRON. Praha: BB art, 2002. ISBN 80-725-7712-3. s. 523.

²¹³ MADDOX, Robert J. *Weapons for Victory: The Hiroshima Decision Fifty Years Later*. Missouri: University of Missouri, 2004. ISBN 978-0826215628. s. 146.

²¹⁴ War Department, Office of Assistant Chief of Staff: Diplomatic Summary „*Magic*“ - (Shrnutí odposlechnuté korespondence Japonského ministerstva zahraničí) G-2, No. 1205 – July 13, 1945 a War Department, Office of Assistant Chief of Staff: *Diplomatic Summary „Magic*“ - (Shrnutí odposlechnuté korespondence Japonského ministerstva zahraničí) G-2, No. 1214 – July 22, 1945.

²¹⁵ MADDOX, Robert J. *Weapons for Victory: The Hiroshima Decision Fifty Years Later*. s. 113; FRANK, Richard B. *Downfall: The End of the Imperial Japanese Empire*. Ilustrované vydání. New York: Random House, 1999. ISBN 9780679414247. s. 104.

²¹⁶ Zkráceně USSBS.

došlo a že by k ní došlo brzy i bez použití jaderných bomb.²¹⁷ Závěr studie považují tradicionalisté za nesprávný a hlavně nepodložený²¹⁸. Domnívají se, že celá studie podléhala politickému tlaku ze strany jejího vedoucího vyšetřovatele Paula Nitze²¹⁹ a závěry v ní neodpovídají důkazům v ní uvedených²²⁰. Většina svědectví vysoce postavených japonských důstojníků a úředníků vůbec neměla naznačovat, že by se Japonsko před svržením bomb chystalo kapitulovat.²²¹

Japonský plán obrany *Kecugó* (決号作戦 *kecugó sakusen*) byl doslova založený na krvavé, dlouhé a urputné obraně domácích ostrovů s cílem vyčerpat bojové zapálení spojenců. Vysoký počet lidských i materiálních obětí měl nepřítele donutit k vyjednávání o míru a tím se Japonsko chtělo v podstatě vyhnout bezpodmínečné kapitulaci požadované USA. Velká část japonských představitelů byla odhodlána vést Japonsko do boje „až do posledního muže, ženy i dítěte.“²²² Skutečnost, že tedy atomové zbraně byly, podle zastánců Trumanova rozhodnutí, z vojenského hlediska nejlepší možnou cestou, jak ukončit konflikt v Tichomoří, vyvrací revizionistické tvrzení, že Truman vydal rozkaz k použití jaderných zbraní pouze jako nástroj k zastrašení Sovětského svazu.²²³

Dalším rozporuplným bodem celé debaty je počet padlých amerických vojáků, kteří by při pozemní invazi byli zraněni nebo přišli o život. Zatímco většina revizionistů se domnívá, že počty obětí spojeneckých vojáků byly v zájmu obhájení použití atomových zbraní až po válce záměrně nadsazeny, tradicionalisté tvrdí, že čísla, která Truman a další američtí představitelé po válce uváděli, byla reálná, opodstatněná a vojenskými představiteli očekávaná.²²⁴ Tradicionalisté Trumanovo rozhodnutí ochranou amerických životů obhajují.

Problematika motivace použít atomové bomby a nepřístupit na jednu z alternativních možností ukončení konfliktu v Tichomoří je zřejmě hlavním konfliktem celé debaty. Jestliže existovaly způsoby, jak válku ukončit bez použití atomových bomb a Truman o nich věděl²²⁵, proč se nerozhodl pro jednu z těchto možností? Tradiční odpověď je jasná – protože v porovnání se všemi dalšími alternativami bylo použití jaderných zbraní tou nejvýhodnější, nejrychlejší a

---

²¹⁷ Viz *Alternativy pro svržení*.

²¹⁸ NEWMAN, Robert P. *Truman and the Hiroshima Cult: Rhetoric & Public Affairs*. Michigan: Michigan State University Press, 1995. ISBN 0870134035. s. 36; MISCAMBLE, Wilson D. *The Most Controversial Decision: Truman, the Atomic Bombs, and the Defeat of Japan*: Ilustrované vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. ISBN 052173536X. s. 91.

²¹⁹ Paul H. Nitze byl americký státník. Za války působil jako americký ministr námořnictva. Po válce se stal ministrem obrany.

²²⁰ NEWMAN, Robert P. *Truman and the Hiroshima Cult: Rhetoric & Public Affairs*. s. 47.

²²¹ Tamtéž.

²²² FRANK, Richard B. *Downfall: The End of the Imperial Japanese Empire*. s. 96.

²²³ MADDOX, Robert J. *Weapons for Victory: The Hiroshima Decision Fifty Years Later*. s. 153.

²²⁴ MILES, Rufus E. *Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved*. s. 137.

²²⁵ Z předchozích kapitol již víme, že tyto možnosti existovaly a že o nich americký prezident samozřejmě věděl.

nejbezpečnější cestou, jak ukončit vojenský konflikt s Japonskem. Atomové zbraně měly ukončit válečný střet v co nejkratším možném čase a tím minimalizovat utrpení, které by vzniklo v důsledku jakéhokoliv prodloužení války. Jasno mají i odpůrci atomových bomb – Truman si nevybral žádnou z dalších možností, protože se mu hodilo použít jaderné zbraně a tím buď vyslat jasný vzkaz Sovětskému svazu, anebo mu alespoň zabránit v jakémkoliv získání vlivu na Dálném východě.

4.2.2 Vliv atomových bomb a Sovětského svazu na japonskou kapitulaci

Jestliže jaderné bomby skutečně ukončily konflikt v Tichomoří, předchozí debata o skutečné motivaci pro jejich použití by značně ztratila na váze. Ať už k použití bomb vedly jakékoliv pohnutky, výsledek – totiž rychlý konec války v Tichomoří – by mohl být vnímán převážně pozitivně.

Přesto se dnes mnoho revizionistů²²⁶ domnívá, že to nebylo použití atomových bomb, ale vstup Sovětského svazu do války s Japonskem, co přesvědčilo japonské představitele konečně vyhlásit kapitulaci.

Na tom, jakou roli při japonském rozhodování o kapitulaci hrál Sovětský svaz, se dnes mnozí historici zcela neshodnou. V obou táborech sice panuje vcelku všeobecný konsensus o motivaci SSSR ke vstupu do války s Japonskem, tedy, že se pravděpodobně spíše, než o pomoc Západu jednalo o snahu získat co největší podíl zásluh na poražení Japonska a tím vylepšit svoji pozici v poválečném uspořádání světa.²²⁷ O tom, jak významně vstup Sovětského svazu ovlivnil rozhodování japonských představitelů, již však tak velká shoda nepanuje.

Z tabulky 1 v kapitole 2.5 *Porovnání atomových bomb s běžným bombardováním*²²⁸ je patrné, že spojenci neměli problém vykonávat rozsáhlé nálety na japonská města čítající více než 100 letounů naráz. Jaký rozdíl tedy činil fakt, zda se náletu účastnilo letounů 100, či byl proveden pouze letadlem jedním? Z pohledu obětí atomových náletů se jistě jednalo o strašlivou katastrofu, ale z pohledu japonského velení tomu tak být již možná nemuselo.²²⁹

Podle tradičního pohledu na události předcházející konci války v Tichomoří hrál vstup Sovětského svazu do války s Japonskem a jeho obsazení Mandžuska podstatně menší roli, než

---

²²⁶ Například: WILSON, Ward . *The Winning Weapon? Rethinking Nuclear Weapons in Light of Hiroshima*; HASEGAWA, Tsuyoshi. *Racing the enemy: Stalin, Truman, and the surrender of Japan*.

²²⁷ HASEGAWA, Tsuyoshi. *Racing the enemy: Stalin, Truman, and the surrender of Japan*. s. 5; MADDOX, Robert J. *Weapons for Victory: The Hiroshima Decision Fifty Years Later*. s. 131; LEFFELER, Melvyn P. *Adherence to Agreements: Yalta and the Experiences of the Early Cold War*. International Security ročník 11. číslo 1. (1986). s. 107.

²²⁸ Viz také příloha č. 1.

²²⁹ Například – Alperovitz, Hasegawa, Ward a další.

jakou mu přisuzují historičtí revizionisté. „Sovětská intervence byla významným, ale nikoliv rozhodujícím faktorem vedoucím ke kapitulaci Japonska...“²³⁰ Názor, že pro Japonskou kapitulaci byl právě vstup Sovětského svazu rozhodující událostí, je podle zastánců atomových bomb „překrucování historie“ a „zveličování sovětských zásluh, které není založené na historických důkazech“²³¹. Když navíc císař Hirohito vyhlásil 15. srpna 1945 kapitulaci Japonska, sovětská intervence nebyla vůbec zmíněna. Atomové bomby naopak byly uvedeny velmi explicitně dokonce jako hlavní důvod japonské kapitulace.²³²

S tímto postojem ale revizionisté nesouhlasí, když se odkazují k dokumentu sepsanému Sakomizuhou²³³ asistentem a schválenému císařem 17. srpna 1945, ve kterém se píše o obavách ohrožení „samotných základů existence (japonského) národa“²³⁴ v případě pokračujících bojů se Sovětským svazem. Přicházejí navíc naopak s tvrzením, že sovětská intervence hrála rozhodující roli při cestě k japonské kapitulaci, nebo že přinejmenším byla sovětská invaze do Mandžuska klíčovou událostí díky níž mohly mírové hlasy v Japonsku konečně přesvědčit odhodlané vojenské důstojníky uvažovat o kapitulaci (tedy, že SSSR sehrál v podstatě takovou roli, jaká bývá někdy připisována americkým atomovým bombám).²³⁵

Ve své práci „Winning weapon? Rethinking nuclear weapons in light of Hiroshima“ vysvětluje její autor Ward Wilson důvody, proč tomu tak mělo být. V roce 1945 mělo Japonsko vlastně dvě možnosti, jak ukončit válku. Na jedné straně byla již zmiňovaná „mírová frakce“ vedená hlavně ministrem zahraničí Tógóem, která se snažila diplomatickou cestou přesvědčit Sovětský svaz, aby zprostředkoval mírovou smlouvu mezi Japonskem a jeho nepřáteli.²³⁶ Na druhé straně byla militantnější frakce, tvořená převážně vojenskými důstojníky, která razila již zmiňovanou strategii „boje do posledního muže“. Filozofie za touto strategií byla taková, že těžké boje nakonec nepřítele unaví a vyčerpají natolik, že bude ochoten jednat s Japonskem o míru.²³⁷

První možnost přímo počítala s SSSR jako mediátorem diplomatického jednání. Tím by se však Sovětský svaz jen velmi těžko mohl stát, když sám vedl s Japonskem otevřený ozbrojený konflikt.

---

²³⁰ Cit. in FRANK, Richard B. *Downfall: The End of the Imperial Japanese Empire*. s. 348.

²³¹ MISCAMBLE, Wilson D. *The Most Controversial Decision: Truman, the Atomic Bombs, and the Defeat of Japan*. s. 89–91.

²³² *Přepis radiového proslovu císaře HIROHITA k přijetí spojeneckých podmínek kapitulace*. Vysíláno agenturou Dómei Cúšinša (同盟通信社) 14. srpna 1945, Zaznamenáno a přeloženo Federal Communications Commission dostupné online z: <https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/hirohito.htm>.

²³³ Hisacune Sakomizu (迫水久常) byl tajemníkem vlády Japonska. Vypracoval zprávu o ekonomické situaci Japonska, ve které došel k závěru, že japonské zdroje a výrobní kapacity jsou rychle vyčerpávány a že americké vojenské úsilí vedlo k velkému narušení japonského výrobního potenciálu.

²³⁴ HASEGAWA, Tsuyoshi. *Racing the enemy: Stalin, Truman, and the surrender of Japan*. s. 250.

²³⁵ HASEGAWA, Tsuyoshi. *The end of Pacific War: Reappraisals*. Stanford, CA: Stanford University press, 2007. ISBN: 978-0804754279. s. 112.

²³⁶ WILSON, Ward. *The Winning Weapon? Rethinking Nuclear Weapons in Light of Hiroshima*. s. 165.

²³⁷ Tamtéž, s. 166.

Možnost druhá zase počítala s tím, že vyčerpané Japonsko bude ještě schopné se dlouho a zarputile bránit spojencům a tím je nakonec unaví. Ani neoptimističtější vojenští představitelé ale nemohli po vstupu SSSR do války s Japonskem věřit, že již tak zdecimovaná země bude schopná čelit spojencům i SSSR najednou. Revizionisté se tedy domnívají, že atomové bomby, ať byly, jakkoliv ničivé, nijak zásadně nezměnily japonskou pozici ve válce v Tichomoří. Válka s SSSR na druhou stranu uzavřela obě cesty, o kterých ještě Japonci mohli doufat, že povedou z konfliktu ven.

4.2.3 Morální a spravedlivé rozhodnutí

Po všech dříve uvedených neshodách se pak diskutující dostávají k poslední a možná nejkontroverznější části celé debaty. Pakliže bychom měli první část označit nějakým slovem, nejspíše by se dalo říci, že se jedná o spor o *racionalitu* použití jaderných zbraní. Debatující tábory zkoumají, jaké praktické důvody vedly spojenecké vedení k rozhodnutí použít bomby a zda toto rozhodnutí vedlo k požadovaným výsledkům.

V tuto chvíli se však debata soustředí na morálnost a ospravedlnitelnost Trumanova rozhodnutí. Spíše než o práci s přesnými čísly, daty a záznamy se tedy debatující musí více než na cokoli jiného spoléhat na svůj vnitřní morální kompas.

Podle teorie „Spravedlivého válčení“²³⁸ je konání válčící strany morálně ospravedlnitelné, jestliže splňuje dvě hlavní podmínky: podmínku *diskriminace*²³⁹ a podmínku *proporcionality*²⁴⁰.

- 1. Diskriminace (rozlišení): Vojenská síla musí být použita pouze proti politickému vedení a vojenským kapacitám nepřítele. Veškeré úsilí musí být vynaloženo k tomu, aby došlo k rozlišení mezi bojovníkem a civilistou, aby došlo k minimalizování civilních ztrát. Přímé útoky proti nevojenským cílům, jako jsou obydlené oblasti, nemocnice a školy jsou morálně neodpuštělné. Stejně tak neodpuštělné je nevybíravé ničení měst.*
- 2. Proporcionalita: Zničení a utrpení způsobené vojenskými složkami musí být proporcčně úměrné cílům, kterých se snaží dosáhnout. Nevybíravá ničivá válka s cílem zcela*

---

²³⁸ „Just war Theory“ – Účelem této doktríny je zjistit, zda je jednání ve válce morálně ospravedlnitelné pomocí řady kritérií, která musí být splněna, aby válka mohla být považována za spravedlivou. Je třeba zmínit skutečnost, že ne všichni vědci či politici se ztotožňují s názorem, že něco jako spravedlivé válčení existuje a zastávají spíše pozici, jež by se dala shrnout jako „ve válce je povoleno vše potřebné k dosažení vítězství“. Nicméně 194 států podepsalo a ratifikovalo Ženevské úmluvy, které přímo vycházejí z přesvědčení, že je nutné vést válku určitým způsobem minimalizujícím utrpení válčících stran. Tyto úmluvy vznikly až po druhé světové válce.

²³⁹ Nikoliv však ve smyslu sociální diskriminace, ale v původním smyslu latinského *discriminare* = *rozlišovat*.

²⁴⁰ AMSTUTZ, Mark R. *International Ethics: Concepts, Theories, and Cases in Global Politics*. Přepřacované vydání. Maryland, USA: Rowman & Littlefield, 2005. ISBN 9780742535831. s. 111.

*zlikvidovat nepřítele není morálně ospravedlnitelná. Cílem by mělo být použití minimálního množství násilí.*²⁴¹

Skutečnost, že atomové bomby měly bezprecedentní ničivý efekt a že způsobily velké utrpení především civilnímu obyvatelstvu, vedla k rozsáhlým debatám o morálnosti jejich použití. Politici, historici, právníci, vědci i laická veřejnost vedou na toto téma dlouhou diskuzi a na otázky o morálnosti jaderných bomb nedokáže nikdo z nich podat jasnou a všeobecně přijatelnou odpověď.

Názor odpůrců atomových bomb je jasný. Použít jaderné bomby bylo špatné, protože za hrozných podmínek došlo k zabítí vysokého počtu nevinných lidí. Ti měli být dokonce hlavním cílem těchto zbraní. Z dochovaných pramenů navíc vyplývá, že američtí představitelé nevytvořili přílišné úsilí těmto úmrtím předejít. Naopak považovali za vhodné, aby byly bomby použity takovým způsobem, že jejich ničivý potenciál nevyjde nazmar a všechny případné vojenské cíle měly být v oblasti s další nevojenskou zástavbou²⁴². Tím byla porušena podmínka *diskriminace*.

Přestože mnoho revizionistů se samo problematikou morální ospravedlnitelnosti explicitně nezabývá, jejich přesvědčení, že bomby být použity nemusely a že byly použity z jiných důvodů, než které Truman oficiálně uváděl, vede k závěru, že došlo také k porušení podmínky *proporcionality*.

Maďarský vědec Leo Szilard, který se podílel na vývoji jaderných bomb a patřil k jejich největším kritikům, v roce 1960 řekl:

*„Dovolte mi k morální stránce věci říci toto: Představme si, že Německo vyvinulo dvě (atomové) bomby dříve než my. A představme si, že by je obě použilo... Kdyby Německu bomby došly a ve válce by stejně prohrálo, pochybuje někdo o tom, že bychom jejich použití označili za válečný zločin a Němce zodpovědné za jejich použití v Norimberku odsoudili a pověsili?“*²⁴³

K Leo Szilardovi se v jeho kritice bomb ještě v roce 1945 připojilo dalších 69 vědců, kteří podepsali petici adresovanou prezidentu Trumanovi, v níž prosili o zvážení morální stránky použití jaderných bomb²⁴⁴.

Nebyli to pouze vědci, kteří sdíleli Szilardovy názory. MacArthur, jeden z hlavních vojenských velitelů ve válce v Tichomoří, 7. srpna svěřil své pocity svému pilotovi, jenž je později zaznamenal do svého deníku: „*Generál MacArthur je touto Frankensteinovou obludou rozhodně*

---

²⁴¹ AMSTUTZ, Mark R. *International Ethics: Concepts, Theories, and Cases in Global Politics*. s. 111.

²⁴² Přepis z tajného jednání komise v Los Alamos v květnu 1945. Dostupné online z: <http://www.dannen.com/decision/targets.html#d>.

²⁴³ Cit. in *Leo Szilard, Interview: President Truman Did Not Understand*. U.S. News and World Report. 15. srpna 1960. s. 68–71. Dostupné online: <http://members.peak.org/~danneng/decision/usnews.html>.

²⁴⁴ A PETITION TO THE PRESIDENT OF THE UNITED STATES, červenec 1945, dostupné online: <http://www.dannen.com/decision/45-07-17.html>.

zděšen a znepokojen²⁴⁵. Při svém setkání s Henry Stimsonem se podobně vyjádřil také generál Eisenhower, budoucí nástupce Trumana na pozici prezidenta Spojených států. Eisenhower věřil, že Japonsko bylo připravené se vzdát a nebylo třeba proti němu použít „tu strašnou věc“²⁴⁶. Souhlasil s nimi také admirál Ernest King, muž zodpovědný za americké námořní operace, který prohlásil, že „se mu atomové bombardování nezamlouvá a nesouhlasí s ním ani trochu“²⁴⁷. A možná nejostřeji se proti atomovým bombám vyjádřil admirál Bill Leahy, tou dobou nejdéle sloužící americký důstojník: „(Spojené státy) se dostaly na morální úroveň barbarů ze středověku. Já jsem nebyl naučen vést válku takovýmto způsobem a žádná válka nemůže být vyhrána zabíjením žen a dětí.“²⁴⁸ Jejich přesvědčení pak sdílelo i mnoho historiografických a politických autorů i komentátorů.²⁴⁹

Na všechny námitky ohledně morálnosti Trumanova rozhodnutí odpovídají někteří jeho zastánci vcelku přímočaře: „Nikdo z revizionistů ani těchto profesionálních moralistů se ani nezabýval myšlenkou, že použití jaderných zbraní proti Japonsku bylo legitimní²⁵⁰ odplatou za miliony mrtvých způsobených japonským tažením napříč Čínou a Východní Asií.“²⁵¹ Konkrétně autor tohoto výroku Robert Newman dále argumentuje, že „japonské obyvatelstvo nebylo nevinné, ale naopak se aktivně předhánělo o ta nejlepší místa ve fašistických kruzích.“²⁵² Protože tyto bomby vedly, podle historických tradicionalistů, k rychlejšímu ukončení války a tím ušetření velkého počtu amerických životů, musí jejich použití být morálně v pořádku.²⁵³

Existují autoři ospravedlňující použití bomb proti Japonsku poukazováním na vojenskou mentalitu a brutalitu válčící země²⁵⁴. Japonsko se skutečně během svého válečného tažení napříč Asií dopouštělo mnoha zavrženíhodných válečných zločinů způsobujících utrpení nejen civilnímu obyvatelstvu. Mučení zajatců, znásilňování, popravy civilistů i používání biologických a chemických zbraní byly jen některé ze zločinů, které válčící Japonsko během konfliktů páchalo.

---

²⁴⁵ Cit. in TOLL, Ian W. *The Atomic bombings at 75*. Národní muzeum druhé světové války v New Orleans, 8. srpna 2020. [Zobrazeno: 7. ledna 2021]. Dostupné online z: <https://www.nationalww2museum.org/war/articles/atomic-bombings-75-ian-w-toll>.

²⁴⁶ HOHAN, Uday a MALEY, Leo III, *Hiroshima: Military Voices of Dissent*, publikováno 26. července 2001. Dostupné online z: <http://origins.osu.edu/history-news/hiroshima-military-voices-dissent>.

²⁴⁷ TOLL, Ian W. *The Atomic bombings at 75*.

²⁴⁸ Cit. in Tamtéž.

²⁴⁹ Například: Kai Bird a Lawrence Lifschultz (*Hiroshima's Shadow: Writings on the Denial of History and the Smithsonian Controversy*), Ronald Takaki (*Hiroshima: Why America Dropped the Atomic Bomb*), John Hersey (*Hiroshima*).

²⁵⁰ Zde bylo úmyslně použito slovo „legitimní“ které je nejbližší původnímu anglickému výrazu. Robert Newman pravděpodobně neměl na mysli „zákonný“, ale spíše „oprávněný/odůvodnitelný“.

²⁵¹ Cit. in NEWMAN, Robert P. *Truman and the Hiroshima Cult: Rhetoric & Public Affairs*. s. xiii.

²⁵² Cit. in Tamtéž, s. 130.

²⁵³ Tamtéž, s. 138.

²⁵⁴ Například: FUSSELL Paul. *Thank God for the Atom Bomb and other Essays*; NEWMAN, Robert P. *Truman and the Hiroshima Cult: Rhetoric & Public Affairs*.

To, spolu s takřka fanatickým chováním japonských vojáků, vedlo k přesvědčení, že Japonsko hlásící se k odkazům samurajského kodexu bušidó (武士道), bylo třeba zastavit „za každou cenu“. Aby tuto cenu nemuseli zaplatit obyvatelé Japonskem okupovaných území a američtí vojáci, byly použity atomové zbraně.²⁵⁵ V této souvislosti můžeme citovat například Trumanův výrok z 11. srpna 1945: „*Jediný jazyk, kterému, zdá se, (Japonci) rozumějí, je ten, který jsme používali při náletech. Když se musíte vypořádat se zvířetem, musíte se k němu chovat jako ke zvířeti. Je to politováníhodné, ale je tomu tak.*“²⁵⁶

Jeho výrok navíc vnáší do debaty ještě další morálně zavrženíhodný faktor, jenž měl vést k Trumanově konečnému rozhodnutí použít jaderné bomby a zároveň nevycházel z vojenské nutnosti tyto zbraně použít. Jedná se o faktor rasy nebo rasismu. Takaki ve svojí analýze spojuje historii amerického kolonialismu a rasismu se silnými proti-japonskými náladami, které se v USA vzedmuly po útocích na tichomořskou základnu v Pearl Harboru.²⁵⁷ Prezidentovo rozhodnutí dokonce Takaki částečně zdůvodňuje Trumanovou osobností značně ovlivněnou jeho rodinnou historií²⁵⁸. Truman v roce 1911 ve své soukromé korespondenci prohlásil že „*nenávidí Číňany a Japonce, stejně jako jeho strýc*“²⁵⁹ a že „*žlutí by měli zůstat v Asii*“²⁶⁰ Japonce běžně označoval za fanatiky a divochy. Jeho negativní postoj k Japoncům hrál při prezidentově rozhodování podle Takakiho větší roli, než by bylo vhodné.

Myšlenku použití atomových bomb z důvodu nenávisti vůči mongoloidní rase tradicionalisté samozřejmě odmítají. Například proto, že původní záměr vývoje jaderných zbraní byl použit je proti nacistickému Německu. To se ale vzdalo dřív, než USA první bombu vůbec dokončily.²⁶¹

---

²⁵⁵ WALKER, Paul. *Truman's Dilemma: Invasion or The Bomb*. Ilustrované. New Orleans: Pelican, 2003. ISBN 1589801199, s. 15–17.

²⁵⁶ Z anglického: „*The only language [the Japanese] seem to understand is the one we have been using to bombard them. When you have to deal with a beast you have to treat him as a beast. It is most regrettable but nevertheless true.*“ Cit. in: HUME, Mick. *Hiroshima: The white man's bomb revisited*. Spiked-online, 2. srpna 2005. Dostupné online z: <https://www.spiked-online.com/2005/08/02/hiroshima-the-white-mans-bomb-revisited/>

²⁵⁷ TAKAKI, Ronald. *Hiroshima: Why America Dropped the Atomic Bomb*. s. 100.

²⁵⁸ Trumanova rodina v minulosti vlastnila několik otroků a i přesto, že Trumanův rod patřil mezi oddané křesťanské rodiny, idea rasové rovnosti zrovna nepatřila mezi základní pilíře jejich morálního a etického kompasu. Tvrdit, že ale přikázal použít atomové bomby proti Japonsku, protože byl rasista a kvůli jeho rodinnému prostředí je podle jeho životopisců přehnané. GARDNER, Michael R. *Harry Truman and civil rights: moral courage and political risks*. Carbondale: Southern Illinois University Press, 2002. ISBN 0809325500. s. 6.

²⁵⁹ HAMPSON, Rick. *Truman Revisited: Historian Says Harry Gave 'Em Racism*. Associated Press, 24. říjen 1991 Washington. Dostupné online z: <https://apnews.com/article/ab0d537a112c3554373a97dff54c0e60>.

²⁶⁰ TAKAKI, Ronald. *Hiroshima: Why America Dropped the Atomic Bomb*. London: Little Brown. 1996. ISBN 9780316831246. s. 94.

²⁶¹ Nacistické Německo podepsalo se spojenci kapitulaci 7. května 1945. První test jaderné bomby proběhl 16. července 1945.

Navíc jaderné zbraně proti Japonsku plánoval použít již Trumanův předchůdce prezident Roosevelt, takže otrokářská minulost Trumanova rodu a jeho osobní antipatie vůči národům asijského kontinentu neměla s počáteční myšlenkou použít bomby v Tichomoří nic společného.²⁶²

Presvědčení, že se morálně nejedná o zavrženíhodné rozhodnutí, také vychází částečně i ze skutečnosti, že k ohromnému utrpení japonského civilního obyvatelstva docházelo již několik měsíců vlivem rozsáhlého bombardování japonských měst. Pokud tedy došlo k pomyslnému překročení nějaké morální hranice, ke kterému dojít nemělo, došlo k němu dávno před událostmi v Hirošimě a Nagasaki²⁶³. Podobnou tezi vyslovuje ve svém článku *Enola Gay saved lives* pro Washington Post z roku 1995 James R. Van de Velde, když čtenáři pokládá otázku: „*Existuje snad nějaký pěkný způsob, jak někoho připravit o život? Ocenilo by 300 tisíc upálených obětí zápalného bombardování, že nezemřeli na následky výbuchu jaderné bomby? Domlouvali se vojáci na bojištích navzájem mezi sebou, aby stanovili nejvyšší míru únosného násilí?*“²⁶⁴

V roce 1946 si ve svém článku *If the Atomic Bombs had not been used* autor Karl T. Compton²⁶⁵ pokládá otázku, zda bylo použití atomových bomb nehumánní a vzápětí si na ni vcelku prostě odpovídá: „*celá válka je nehumánní*“.²⁶⁶

I když je to faktor, který Truman ani jeho spolupracovníci neřešili, je pravděpodobné, že jeho rozhodnutí v konečném důsledku od velkého utrpení japonské obyvatelstvo paradoxně ušetřilo. Jak bylo uvedeno v kapitole 3.2 *Alternativy pro použití jaderných zbraní*, minimálně dvě ze tří z těchto alternativ by asi vedly k usmrcení více Japonců, než kolik zabily atomové bomby ve městech Hirošima a Nagasaki. Otázkou, kterou si pak asi musí zodpovědět každý sám, zůstává, jestli je možné porovnávat osudy lidí zabitých a zraněných při jaderných útocích na Hirošimu a těch, kteří zemřeli nebo byli popáleni při zápalných útocích na Tokio či jestli osudy těch, kteří trpěli na obou stranách při invazi spojenců do Japonska, převáží osudy těch, kteří trpěli při výbuchu jaderných bomb nad Hirošimou a Nagasaki.

---

²⁶² GARDNER, Michael R. *Harry Truman and civil rights: moral courage and political risks*. s. 6.

²⁶³ MISCAMBLE, Wilson D. *The Most Controversial Decision: Truman, the Atomic Bombs, and the Defeat of Japan*. s. 119; VAN DER VELDE, James R. *Opinion: The Enola Gay Saved Lives*, *Čtvrtletník Political Science* 1995. 110 (3). s. 453–459. Dostupné online z: www.jstor.org/stable/2152574. s. 455.

²⁶⁴ VAN DER VELDE, James R. *Opinion: The Enola Gay Saved Lives*. s. 456.

²⁶⁵ Americký fyzik, prezident MIT. Účastnil se projektu Manhattan.

²⁶⁶ COMPTON, Karl T. *"If the Atomic Bomb Had Not Been Used"*, *The Atlantic Monthly*, December 1946. Dostupné online z: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1946/12/if-the-atomic-bomb-had-not-been-used/376238/>.

4.3 Shrnutí debaty

Jak bylo již výše uvedeno, tradiční pohled na použití bomb je celkem jasný. USA byly do války zataženy po útoku na základnu v Pearl Harboru. V následujících letech USA vedly tvrdé boje jak v Evropě, tak v Tichomoří. Při těchto bojích zemřelo a bylo zraněno velké množství amerických občanů a podle amerického vedení bylo třeba zabránit tomu, aby další potkal stejný osud. Protože se Japonsko odmítalo vzdát, přestože již prakticky bylo poraženo Spojenými státy, bylo třeba provést radikální krok. Bezprecedentní ničivost atomových bomb uznávaná i japonskými představiteli a rychlá časová následnost od svržení ke kapitulaci jsou jasnými důkazy, že bomby měly na protivníka zamýšlený efekt. Protože USA válku nezačaly, Japonsko páchalo kruté zločiny nejen na amerických občanech a protože důvodem pro použití atomových bomb byla snaha ukončit válečné utrpení, není jejich použití zavrženíhodné.

S tímto tvrzením nesouhlasí revizionistický přístup. Každý z autorů se soustředí na různé aspekty této události. Většina z nich se však domnívá, že USA měly jiné a lepší možnosti, jak konflikt ukončit. Důvody zbraně použít byly podle těchto autorů pouze politické nebo jejich použití bylo motivované touhou po pomstě. Truman, Stimson a další si vymysleli počet zachráněných (spojeneckých) životů, aby použití bomb ospravedlnili. Strategický význam bomb měl být podle některých revizionistických autorů zanedbatelný. Daleko větší význam měl vstup SSSR do války s Japonskem. Protože bomby způsobily neúměrné utrpení japonskému civilnímu obyvatelstvu, nemohou být považovány ani za ospravedlnitelné a ani za morální způsob ukončení války, ať by motivací pro jejich použití bylo cokoliv, nebo mělo jejich použití strategický význam.

Závěr

Hlavním smyslem této práce bylo prozkoumat již téměř 80 let probíhající debatu o svržení atomových bomb na japonská města Hirošima a Nagasaki a pokusit se tuto debatu vložit do relevantního historického kontextu. První dvě kapitoly práce se tedy soustředily spíše na historický kontext událostí roku 1945 a poslední dvě spíše na tuto debatu samotnou.

Prvním cílem práce bylo popsat historické pozadí celé debaty. Popsat situaci v jaké se nacházelo Japonské císařství v polovině roku 1945, popsat jakým způsobem probíhaly přípravy jaderného útoku a co tyto útoky ve městech způsobily. Dále z dostupných pramenů zjistit, jakými možnostmi se zabývali vůdci Japonska i USA a jaké snahy obě strany vyvíjely, aby konflikt v Tichomoří ukončily. Velká část informací je převzatá z primárních zdrojů, z výpovědí svědků či účastníků událostí. Čtenář by měl mít dobrou představu o pozadí, na kterém došlo k použití jaderných bomb, a o událostech, které mu předcházely.

První kapitola měla poskytnout odpověď na otázku o tom, zda Japonské císařství bylo vojensky poraženo, jak často zaznívá v rámci celé debaty. Tato odpověď je velmi často kladná, je však třeba ji ještě rozšířit: ano, *ale*... Šanci dosáhnout vojenského vítězství ve válce v Tichomoří japonské ozbrojené složky prakticky neměly. Od druhé poloviny roku 1942 Japonsko postupně ztrácelo své pozice v Tichomoří a v létě 1945 už bylo vystaveno těžké ofenzívě, které mohlo jen stěží čelit. *Ale* i přesto Japonsko stále v bojích urputně pokračovalo. I přes potíže se zásobováním, nedostatkem dobře vycvičených pilotů a prakticky úplnou absencí funkčního loďstva, měla japonská armáda k dispozici mnoho oddaných vojáků, kteří byli ochotni japonské území chránit. Na výzvy ke kapitulaci Japonsko nereagovalo.

Druhá kapitola se zabývala způsobem výběru možných cílů jaderných zbraní a co jejich použití v obou městech způsobilo. Víme, že prezident Truman sice tvrdil, že zbraně byly použity proti vojenským cílům, ale většina obětí byla civilních. Také víme, jakou ničivou sílu jaderné zbraně předvedly a co tato síla způsobila nejen převážně dřevěné zástavbě dvou japonských měst, ale hlavně obětem, které se v těchto městech v době výbuchu nacházely. Informace v této kapitole by měly objasnit, proč je použití jaderných zbraní proti Hirošimě a Nagasaki natolik kontroverzním tématem.

Druhým cílem práce bylo představit a analyzovat debatu probíhající kolem jaderných útoků na Hirošimu a Nagasaki. Z tohoto důvodu je důležité nejdříve představit zdůvodnění, s jakým byly jaderné zbraně použity. Protože velkou součástí celé debaty je právě kritika Trumanova

rozhodnutí, bylo třeba poznat také alternativy tohoto rozhodnutí, které by bylo možné považovat za lepší možnosti řešení situace v Tichomoří v roce 1945.

Třetí kapitola se tedy věnovala hlavním oficiálním důvodům použití bomb a jejich alternativám. Tyto alternativy byly tři – upuštění od požadavku bezpodmínečné kapitulace, pokračování v letecké ofenzívě a blokadě ostrovů a invaze na Japonské ostrovy. Představeny byly také nedostatky všech těchto dalších scénářů. Dva hlavní argumenty pro použití atomových bomb spolu úzce souvisí. Bomby vedly k rychlejšímu konci války a předešly dalšímu zbytečnému zabíjení. Z dostupných japonských zdrojů se pak zdá, že velmi pravděpodobně měly jaderné bomby významný, možná rozhodující, vliv na končnou japonskou kapitulaci.

Ve čtvrté a poslední kapitole jsme věnovali pozornost rozboru debaty probíhající kolem atomových útoků na japonská města. Blíže jsme se podívali na dva hlavní tábory celé debaty – na zastánce a odpůrce těchto útoků. Převažující názory jsou v Japonsku a USA v podstatě přesně opačné. Japonští a američtí odpůrci se ale shodují v používaných argumentech, podobně, jako se víceméně shodují také japonští a američtí zastánci Trumanova rozhodnutí. Z pohledu kritiky tohoto rozhodnutí hrají významnou roli především již představené alternativy použití bomb, kterými se USA v roce 1945 zabývaly a kritici také akcentují roli, jakou sehrál Sovětský svaz v cestě k japonské kapitulaci.

Je vidět, že celá debata je poměrně složitá. Oba tábory používají silné argumenty, aby svoji pozici obhájily. Zajímavá je v tomto směru například problematika velikosti významu vstupu Sovětského svazu do války s Japonskem proti velikosti významu atomových bomb na japonskou kapitulaci. Revizionistická pozice, že to byl právě vstup SSSR do války s Japonskem, co překazilo všechny japonské plány na dosažení míru, čímž Japonsko přišlo o všechny (obě) možnosti, jak se vyhnout bezpodmínečné kapitulaci a tím bylo donuceno přistoupit na spojenecké podmínky, se zdá být smysluplná. Na druhou stranu, z dostupných pramenů a vyjádření japonských představitelů vyplývá, že to spíše jaderné bomby konečně daly Japonsku dostatečně silný důvod kapitulaci přijmout.

Pokud má díky dochovaným pramenům v problematice významu SSSR navrch spíše tábor zastánců použití jaderných bomb, pak například v otázce ušetřených životů amerických vojáků má silnější pozici spíše tábor jejich odpůrců. Vojenští představitelé USA nepočítali s tak vysokými počty obětí, jako po válce uváděli Truman a Stimson. I když skutečně i během schůzí, na kterých se rozhodovalo o dalším postupu proti Japonsku, zaznívala čísla až jeden milion obětí, byly to odhady spíše neodborné. Navíc, jak jsme viděli z dobových tabulek a zápisů, slovo obětí nutně neznamenalo zabité a je možné, že poté došlo k (neúmyslné) záměně významu tohoto slova. Když počet pravděpodobných zachráněných spojeneckých vojáků ve světle těchto skutečností výrazně klesne, začne tradicionalistům záležet také na životech japonských občanů a upozorní,

že minimálně dvě ze tří alternativ svržení bomb by Japonsku téměř jistě přinesly více smrti než samotné jaderné bomby. Do statistik pak mohou být započítány také životy příslušníků Japonskem podmaněných národů, kteří pod jeho nadvládou strádali, a čísla ušetřených lidských životů opět vystoupají nahoru.

Podobná situace pak nastává prakticky u každého bodu celé debaty. Jakékoliv tvrzení zastánců revizionisté rozporují a naopak. Zdá se tedy, že shoda nepanuje téměř v ničem. Hlavně z tohoto důvodu vznikl tábor třetí – tábor historiků, vědců i laiků, kteří tvrdí, že pravda bude někde uprostřed a my se dnes, téměř 80 let po událostech ve městech Hirošima a Nagasaki, můžeme jen těžko dobrat konečného rozuzlení. Rozhodnutí bomby použít bylo pravděpodobně motivováno hlavně snahou ukončit krvavý konflikt, ale omezení vlivu SSSR rozhodně nebylo nežádoucím dopadem jejich použití. Stejně tak rozhodnutí kapitulovat mohlo být převážně motivováno nástupem nové ničivé zbraně, ale kdyby Japonci bývali měli možnost, jak usilovat o ukončení války podle svých představ, lze jen těžko odhadnout, na jak dlouho se mohl celý konflikt ještě protáhnout.

Bohužel se nezdá, že by nás čekal nějaký zásadní zvrat v celé debatě. Šance, že se objeví nové důkazy podporující názor jedné nebo druhé strany, je dnes již docela malá. Atomový útok na japonská města Hirošima a Nagasaki pravděpodobně i nadále zůstane jedním z nejkontroverznějších témat novodobých dějin.

Summary

The aim of this thesis is to analyze and place in the historical context the for almost eighty years ongoing debate on the dropping of atomic bombs on two Japanese cities of Hiroshima and Nagasaki. The nuclear attack on Japan is one of the most significant events of the 20th century, and we can see some of its consequences in the world even to this day. Therefore, this attack has also become one of the most debated and controversial events of the last century. In the work, the reader will be introduced to the main opinion camps of the whole debate and the historical context of the attacks so that, if possible, they can create or modify their own opinion and decide which side of the argument is closer to them.

Key words: World War II, Japan, atomic bombs, Hiroshima, Nagasaki, Truman, unconditional surrender, USSR, atomic diplomacy, Pacific, air offensive

Seznam zdrojů

Primární zdroje

A PETITION TO THE PRESIDENT OF THE UNITED STATES, červenec 1945, dostupné online z: <http://www.dannen.com/decision/45-07-17.html>

Dopis od generála Thomase T. Handyho adresovaný generálu Carlu Spaatzovi. 25. července 1945. Dostupné online z: <https://catalog.archives.gov/id/542193>.

Dopis ministra zahraničních věcí Josepha Grewa prezidentovi Trumanovi, 13. červen 1945. dostupné online z: <https://nsarchive.gwu.edu/documents/atomic-bomb-end-world-war-ii/023.pdf>

Memorandum generála George A. Lincolna Henry S. Stimsonovi, červen 1945 dostupné online z: <https://nsarchive.gwu.edu/documents/atomic-bomb-end-world-war-ii/019.pdf>

War Department, Office of Assistant Chief of Staff: *Diplomatic Summary „Magic“ - (Shrnutí odposlechnuté korespondence Japonského ministerstva zahraničí)* G-2, No. 1204 – July 12, 1945, Top Secret Ultra. [Zobrazeno: 27. dubna 2021]. Dostupné online z: <https://nsarchive.gwu.edu/documents/atomic-bomb-end-world-war-ii/039b.pdf>.

War Department, Office of Assistant Chief of Staff: *Diplomatic Summary „Magic“ - (Shrnutí odposlechnuté korespondence Japonského ministerstva zahraničí)* G-2, No. 1214 – July 22, 1945, Top Secret Ultra. [Zobrazeno: 27. dubna 2021] Dostupné online z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB162/40.pdf>.

War Department, Office of Assistant Chief of Staff: *Diplomatic Summary „Magic“ - (Shrnutí odposlechnuté korespondence Japonského ministerstva zahraničí)* G-2, No. 1205 – July 13, 1945, Top Secret Ultra. [Zobrazeno: 27. dubna 2021] Dostupné online z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB162/31.pdf>.

War Department, Office of Assistant Chief of Staff: *Diplomatic Summary „Magic“ - (Shrnutí odposlechnuté korespondence Japonského ministerstva zahraničí)* G-2, No. 1221 – July 29, 1945, Top Secret Ultra. [Zobrazeno: 27. dubna 2021]. Dostupné online z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB162/44.pdf>.

NHK 放送文化研究所、「原爆意識調査（広島・長崎・全国）単純集計結果」2015, dostupné online z: https://www.nhk.or.jp/bunken/research/yoron/pdf/20150805_1.pdf

Originální znění Postupimské deklarace. 26. července 1945. Dostupné online z: <https://www.ndl.go.jp/constitution/e/etc/c06.html>.

Pew Research Center, 2015, „*Americans Japanese: Mutual respect 70 Years after the End of WWII*“ dostupné online z: <https://www.pewresearch.org/global/wp-content/uploads/sites/2/2015/04/Pew-Research-Center-US-Japan-Report-FINAL-April-7-2015.pdf>

Přepis z tajného jednání komise v Los Alamos v květnu 1945. Dostupné online z:

<http://www.dannen.com/decision/targets.html#d>

Přepis zprávy Japonského ministerstva zahraničních věcí do Stockholmu a do Bernu, 10. srpna 1945 dostupné online z: <https://nsarchive.gwu.edu/documents/atomic-bomb-end-world-war-ii/077b.pdf>

Přepis radiového proslovu císaře HIROHITA k přijetí spojeneckých podmínek kapitulace. Vysíláno agenturou Dómei Cúšínša (同盟通信社) 14. srpna 1945, Zaznamenáno a přeloženo Federal Communications Commission dostupné online z: <https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/hirohito.htm>.

REPORT OF THE BRITISH MISSION TO JAPAN: *The effects of The Atomic at Hiroshima and Nagasaki* (His Majesty's Stationery office, Londýn) 1946.

The Atlantic Charter: Declaration of Principles issued by the President of the United States and the Prime Minister of the United Kingdom 14. srpna 1941, celý text dostupný z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_16912.htm

The Fortune Survey," *Fortune*, November 30, 1945, reprinted in "The Quarter's Poll," *Public Opinion Quarterly*, 9 (4) 1945/46) s. 530, doi:10.1086/265765.

THE MANHATTAN ENGINEER DISTRICT: *Photographs of The Atomic Bombing of Hiroshima and Nagasaki*, 1945

UNITED STATES STRATEGIC BOMBING SURVEY SUMMARY REPORT: (*Pacific War*). WASHINGTON, D.C., 1. červenec 1946 dostupné z: <https://www.anesi.com/ussbs01.htm>

U.S. Strategic Bombing Survey: *The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki*, 19. června 1946. Dostupné online z: <http://large.stanford.edu/courses/2016/ph241/xu1/docs/dolier.pdf>

ÚŘAD ČESKÉHO ČERVENÉHO KŘÍŽE, *Diseminační manuál – Mezinárodní humanitární právo*, Praha (2002) dostupné online z: https://www.cervenkyriz.eu/files/files/cz/mhp_knihovna/MANUAL/MHP_prezentace.pdf

Zápis ze schůze komise pro výběr cílů atomového útoku, Los Alamos, 10.–11. Květen 1945 dostupné online z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB162/6.pdf>

Zápis z jednání parlamentu Spojeného Království, 16. srpna 1945 Londýn, dostupné online: https://api.parliament.uk/historic-hansard/commons/1945/aug/16/debate-on-the-address#S5CV0413P0_19450816_HOC_43

Zápis ze setkání komise pro plánování jaderného útoku „Interim Committee“ z 31. května 1945, dostupné online z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB162/18.pdf>

Zápis ze schůze „O podmínkách japonské kapitulace“ ze 7. července 1945. Dostupné online z: <https://nsarchive.gwu.edu/documents/atomic-bomb-end-world-war-ii/034.pdf>

Zápis ze schůze nejvyššího velení USA „Odhad situace a stavu nepřítele“ 8. července 1945. Dostupné online z: <https://nsarchive.gwu.edu/documents/atomic-bomb-end-world-war-ii/035.pdf>.

Zápis ze schůze generálního štábu, 18. června 1945, dostupné online z: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1945Berlinv01/d598>.

Sekundární zdroje

ALPEROVITZ, Gar. *Atomic Diplomacy: Hiroshima and Potsdam: The Use of the Atomic Bomb and the American Confrontation with Soviet Power*. Přepřacované vydání. London: Pluto Press, 1994. ISBN 9780745309477.

AMSTUTZ, Mark R. *International Ethics: Concepts, Theories, and Cases in Global Politics*. Přepřacované vydání. Maryland, USA: Rowman & Littlefield, 2005. ISBN 9780742535831.

ASADA, Sadao. The Shock of the Atomic Bomb and Japan's Decision to Surrender: A Reconsideration. *Pacific Historical Review*. 1998, 67(4), 477–512. ISSN 0030-8684. Dostupné z: doi:10.2307/3641184.

BALDWIN, Hanson Weightman. *Great mistakes of the war*. New York: Harper & Bros., 1950, ISBN: B0000CHRHB.

BUTOW, Robert J. C. *Japan's Decision to Surrender*. Stanford: Stanford Univ Press), 1954. ISBN 978-0804704601,

BERNSTEIN, Barton J. Truman and the A-Bomb: Targeting Noncombatants, Using the Bomb, and His Defending the "Decision. *The Journal of Military History*. 1998, 62(3). strany 547–70 ISSN 08993718. Dostupné z: doi:10.2307/120437.

BIX, Herbert P. *Hirohito a vznik moderního Japonska*. Přel. Z. HRON. Praha: BB art, 2002. ISBN 80-725-7712-3.

BRADLEY, James. *Flyboys: skutečný příběh letecké války v Tichomoří*. Přel. J. Laštůvka Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1833-3.

COSTELLO, John. *The Pacific war*. New York: Rawson Wade 1981, ISBN: 0892562064

COMPTON, Arthur Holly. *Atomic quest: a personal narrative*. New York: Oxford University Press, 1956. ISBN B0000CJJGK.

CRAVEN, Cate a James WESLEY. *The Pacific: Matterhorn to Nagasaki. The Army Air Forces in World War II*. Volume V. Chicago: The University of Chicago Press, 1986. ISBN 091279903X.

CURRENT, Richard Nelson. *Secretary Stimson: a study in statecraft*. Hamden: Archon Books, 1970. ISBN 978-0208009661.

DOWER, John W. *Embracing defeat: Japan in the wake of World War II*. New York: Mladá fronta, 1999. ISBN 03-930-4686-9.

DUPUY, R. Ernest a Trevor Nevitt DUPUY. *Historie vojenství*. Přel. Beneš a Benešová. Praha: Forma, 1996. Harperova encyklopedie ISBN 80-721-3008-0.

FEIS Herbert, *Japan Subdued: The Atomic bomb and the end of the War in the Pacific*, Princeton University Press, Princeton, 1961. B0000CL8I0.

FRANK, Richard B. *Downfall: The End of the Imperial Japanese Empire*. Ilustrované vydání. New York: Random House, 1999. ISBN 9780679414247.

FUCHIDA, Mitsuo a Masatake OKUMIYA. *Midway, the battle that doomed Japan: the Japanese Navy's story*. Annapolis: Naval Institute, 1955. ISBN 1557504288.

FUJIWARA, S., A. SUYAMA, J. B. COLOGNE, et al. Prevalence of Adult-Onset Multifactorial Disease among Offspring of Atomic Bomb Survivors. *Radiation Research*. 2008, 170(4), 451–457. ISSN 0033-7587. Dostupné z: doi:10.1667/RR1392.1.

- GARDNER, Michael R. *Harry Truman and civil rights: moral courage and political risks*. Carbondale: Southern Illinois University Press, 2002. ISBN 0809325500.
- GLASSTONE Samuel; DOLAN, PHILIP J. *The Effects of Nuclear Weapons*, třetí vydání. United States: United States Department of Defense and United States Department of Energy, 1977. ISBN 978-1603220163.
- HAM, Paul. *Hiroshima Nagasaki: The Real Story of the Atomic Bombings and Their Aftermath*. Sydney: HarperCollins Publishers, 2011. ISBN 9780732288464.
- HASEGAWA, Tsuyoshi *The end of Pacific War: Reappraisals*. Stanford, CA: Stanford University press, 2007 ISBN: 978-0804754279.
- HASEGAWA, Tsuyoshi. *Racing the enemy: Stalin, Truman, and the surrender of Japan*. Cambridge: Bellknap Press, 2005. ISBN 978-0-674-01693-4.
- Hiroshima Peace Culture Foundation. *Eyewitness Testimonies: Appeals from the A-Bomb Survivors* (3rd ed.). Hiroshima: Hiroshima Peace Culture Foundation 2003. ISBN 4938239086.
- HUBÁČEK, Miloš. *Vítězství v Pacifiku: bitva o Guadalcanal*. 3. vyd., v Mladé frontě 1. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0798-7.
- PAPE, Robert A., A. SUYAMA, J. B. COLOGNE, et al. Why Japan Surrendered. *International Security*. 1993, 18(2), 451–457. ISSN 01622889. Dostupné z: doi:10.2307/2539100.
- PARSHALL, Jonathan B a Anthony P TULLY. *Shattered sword: the untold story of the Battle of Midway*. Washington, D.C.: Potomac Books, 2005. ISBN 15-748-8923-0.
- ITO, Takeshi, *Hiroshima Nagasaki kara Sekai to Mirai e, (From Hiroshima and Nagasaki to the World and the Future)*, Keiso Shobo. 1985.
- LEFFLER, Melvyn P. Adherence to Agreements: Yalta and the Experiences of the Early Cold War. *International Security*. 1986, 11(1). ISSN 01622889. Dostupné z: doi:10.2307/2538877
- MADDOX, Robert James. *Downfall: The End of the Imperial Japanese Empire*. Missouri: University of Missouri, 2004. ISBN 978-0826215628.
- MADDOX, Robert James. *Hiroshima in History: The Myths of Revisionism*. Missouri: University of Missouri, 2011. ISBN 978-0826219626.
- MADDOX Robert James. *Weapons for Victory: The Hiroshima Decision Fifty Years Later*. Missouri: University of Missouri, 2004. ISBN 978-0826215628.
- MARSHALL, George C., Henry H. ARNOLD a Ernest J. KING. *The War Reports of General of the Army George C. Marshall, General of the Army H. H. Arnold, Fleet Admiral Ernest J. King*. Philadelphia: Lippincott, 1947. ISBN B00165YDIS.
- MARUYAMA, Masateru. *Hiroshima, Nagasaki, Bikini*. Jiji Tsushin Tokyo 1975.
- MAYER, S. L. *Japonská válečná mašinerie*. Přel. T. KURKA. Praha: Naše Vojsko, 2011. ISBN 978-80-206-1178-9.
- MILES, Rufus E. Hiroshima: The Strange Myth of Half a Million American Lives Saved. *International Security*. 1985, 10(2). ISSN 01622889. Dostupné z: doi:10.2307/2538830.
- MISCAMBLE, Wilson D. *The Most Controversial Decision: Truman, the Atomic Bombs, and the Defeat of Japan*: Ilustrované vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. ISBN 052173536X.
- NEWMAN, Robert P. *Truman and the Hiroshima Cult: Rhetoric & Public Affairs*. Michigan: Michigan State University Press, 1995. ISBN 0870134035.

- NĚMEČEK, Václav. *Vojenská letadla 3: Vojenská letadla druhé světové války*. 2. dopln. a přeprac. vyd. Praha: Naše vojsko, 1975. ISBN 80-206-0117-1.
- REISCHAUER, Edwin O. *My Life Between Japan And America*. New York: Harper & Row. 1986. ISBN 978-0-06-039054-9
- ROEHRS, Mark D, William A. RENZI, *World War II in the Pacific*. 2. vyd. Routledge London, 2003, ISBN 978-0765608369.
- ROTTMAN, Gordon, *Japanese Army in World War II: Conquest of the Pacific 1941–1942*. Osprey Publishing, 2005. ISBN 1841768707.
- SAGAN, Scott D. a Benjamin A. VALENTIO. *Revisiting Hiroshima in Iran: What Americans Really Think about Using Nuclear Weapons and Killing Noncombatants*. *International Security*. 2017, 42.(1), 41–79. ISSN 0162-2889.
- SCAWTHORN, Charles, John M. EIDINGER a Anshel SCHIFF. *Fire Following earthquake*. Reston, Virginie: ASCE Publications, 2005. ISBN 978-0-7844-0739-4.
- SELDEN, Mark. "A Forgotten Holocaust: U.S. Bombing Strategy, the Destruction of Japanese Cities, and the American Way of War from the Pacific War to Iraq." *The Asia-Pacific Journal* Volume 5, Issue 5, Article ID 2414. 2. 5. 2007.
- SHERWIN, Martin J., *A World Destroyed: The Atomic Bomb and the Grand Alliance*. York, 1975. ISBN: 978-0394497945.
- SKATES, John Ray. *The Invasion of Japan: Alternative to the Bomb*. Columbia: University of South Carolina Press, 1994. ISBN 0872499723.
- STOHL, Michael. *The Politics of terrorism*. Třetí vydání. New York: Vydavatelství Dekker, 1988. ISBN 08-247-7814-6.
- STILLE, Mark. *The imperial Japanese Navy in the Pacific War*. New York, New York: Osprey Publishing, 2014. ISBN 978-1472801463.
- STIMSON, Henry L. a McGeorge BUNDY. *On Active Service in Peace and War*. New York: Hippocrene Books, 1971. ISBN 978-0374976279.
- SWEENEY, Charles W., James A. ANTONUCCI a Marion K. ANTONUCCI. *War's End: An Eyewitness Account of America's Last Atomic Mission*. New York: Avon Books, 1999. ISBN 978-0380788743.
- TAKAKI, Ronald *Hiroshima: Why America Dropped the Atomic Bomb*. London: Little Brown. 1996. ISBN 9780316831246.
- TANAKA, Yuki; Marilyn B YOUNG. *Bombing Civilians: A Twentieth-Century History*. New York: New Press 2010. ISBN 1595585478.
- TANNER, Harold Miles *The Battle of Manchuria and the fate of China: Siping 1946*. Bloomington, Indiana University press, 2013 ISBN 0253007232.
- THOMAS, Gordon a Max MORGAN WITTS. *Ruin from the air: the atomic mission to Hiroshima*. London: Hamilton, 1977. ISBN 978-0-241-89726-3.
- THELEN, David. History after the Enola Gay Controversy: An Introduction. *The Journal of American History*. 1995, 82(3). ISSN 00218723. Dostupné z: doi:10.2307/2945110
- TILLMAN, Barrett: *Whirlwind: the air war against Japan, 1942–1945*. New York, 2010. ISBN 978-1416584414.

- TOYAMA, Shigeki, IMAI, Seichii a FUJIWARA Akira, *Showashi*, Tokyo: Iwanami Shoten 1956. ISBN B00DOMIDQO
- VAT, Dan van der. *Válka v Pacifiku: americko-japonská námořní válka 1941–1945*. Přel. J. HRBEK. 1. vyd. Praha: Argo, 2001. ISBN 80-7203-322-0.
- VASILJEVOVÁ, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. 1.vyd. Praha: Svoboda, 1986. Členská knihovna (Svoboda). ISBN 25-088-86.
- VAN DE VELDE, James R. Opinion: The Enola Gay Saved Lives, *Political Science* 1995. 110 (3), 453–459. dostupné online z: www.jstor.org/stable/2152574,
- VEJŘÍK, Lubomír. *Vzestup a pád orlů Nipponu: Pearl Harbor*. 1. vyd. Cheb: Svět křídel, 1995. ISBN 978-80-85280-35-3.
- WALKER, J.Samuel. "The Decision to Use the Bomb: A Historiographical Update." *Diplomatic History*. 14 (1), 1990 [Zobrazeno: 11. ledna 2021] dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/24912034>.
- WALKER, Paul. *Truman's Dilemma: Invasion or The Bomb*. Ilustrované. New Orleans: Pelican, 2003. ISBN 1589801199.
- WALKER, J. Samuel. *Prompt and utter destruction: Truman and the use of atomic bombs against Japan*. Third edition. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2016. ISBN 03-930-4686-9.
- WALTZER, Michael, *Just and Unjust Wars: A Moral Argument with Historical Illustrations*, čtvrté vydání. New York: Basic Books. 1997. ISBN 978-0465052714.
- WILSON, Ward. The Winning Weapon? Rethinking Nuclear Weapons in Light of Hiroshima. *Quarterly Journal: International Security*, 31 (4) 2007.
- WAINSTOCK, Dennis D. *The Decision to Drop the Atomic Bomb*. Santa Barbara: Praeger, 1996. ISBN 978-0275954758.
- WILSON, Joan Hoff. "Herbert Hoover's Plan for Ending the Second World War." *The International History Review*, London: Taylor & Francis. 1 (1). 1979. ISSN 07075332.

Internetové zdroje

COMPTON, Karl T. "If the Atomic Bomb Had Not Been Used", *The Atlantic Monthly*, December 1946. [Zobrazeno: 15. dubna 2021] Dostupné online z: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1946/12/if-the-atomic-bomb-had-not-been-used/376238/>

FEDERATION OF AMERICAN SCIENTISTS *Special Weapons Primer, Weapons of Mass Destruction.: "Nuclear Weapon Thermal Effects"* [online]. 1998 [Zobrazeno: 2021-03-05]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20130422224749/http://www.fas.org/nuke/intro/nuke/thermal.htm>.

GENETICS SOCIETY OF AMERICA. *Long-term health effects of Hiroshima and Nagasaki atomic bombs not as dire as perceived: Mismatch between public perception and decades of research on nearly 200,000 survivors and their children*. ScienceDaily. ScienceDaily, 11. srpna 2016. [Zobrazeno: 15. dubna 2021]. Dostupné online z: www.sciencedaily.com/releases/2016/08/160811120353.htm

HAMPSON, Rick. *Truman revisited: Historian says Harry gave Em racism*, Associated Press, 24. říjen 1991 Washington. [Zobrazeno: 15. dubna 2021]. Dostupné online z: <https://apnews.com/article/ab0d537a112c3554373a97dff54c0e60>.

HOHAN, Uday a MALEY, Leo III, *Hiroshima: Military Voices of Dissent*, publikováno 26. července 2001. [Zobrazeno: 3. května 2021]. Dostupné online z: <http://origins.osu.edu/history-news/hiroshima-military-voices-dissent>.

HUME, Mick. *Hiroshima: The white man's bomb revisited*, Spiked-online, 2. srpna 2005. [Zobrazeno: 15. dubna 2021]. dostupné online z: <https://www.spiked-online.com/2005/08/02/hiroshima-the-white-mans-bomb-revisited/>

Leo Szilard, Interview: President Truman Did Not Understand. U.S. News and World Report. 15 srpna 1960. strany. 68–71. [Zobrazeno: 12. ledna 2021]. Dostupné online: <http://members.peak.org/~danneng/decision/usnews.html>.

MOORE, Peter "A-Bomb Legacy: Most Americans Negative about the Invention of Nuclear Weapons", Redwood City, YouGov, 2015. [Zobrazeno: 12. ledna 2021]. Dostupné online z: <https://today.yougov.com/news/2015/07/22/a-bomb-legacy>.

The Effects of the Nagasaki Atomic Bombing on the Human Body. *The Medical Effects of the Nagasaki Atomic Bombing* [online]. Nagasaki: 長崎大学原爆後障害医療研究所 [zobrazeno. 5. března 2021]. Dostupné online z: https://www.genken.nagasaki-u.ac.jp/abomb/review_e.html.

TOLL, Ian W.: *The Atomic bombings at 75*. Národní muzeum druhé světové války v New Orleans, 8. srpna 2020. [Zobrazeno: 7. ledna 2021]. Dostupné online z: <https://www.nationalww2museum.org/war/articles/atomic-bombings-75-ian-w-toll>

Seznam příloh

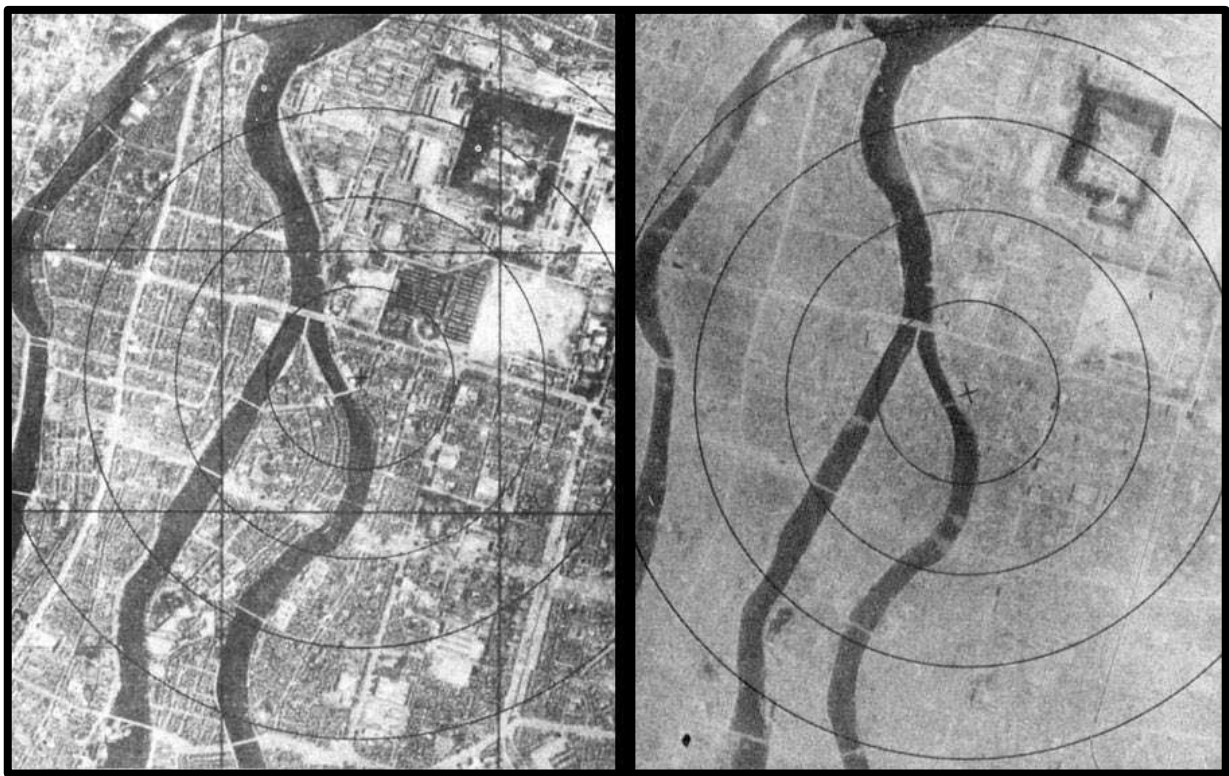
- Č. 1. Tabulka 1. Porovnání výsledky konvenčního (zápalného) a atomového bombardování. Zdroj: *U.S. Strategic Bombing Survey: The Effects of the Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki, June 19, 1946*. s. 43.
- Č. 2. Tabulka 2. Srovnání amerických a japonských ztrát ve válce v Tichomoří. Zdroj: Zápis ze schůze generálního štábu, 18 června 1945, dostupné online z: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1945Berlinv01/d598>.
- Č. 3. Hirošima před a po jaderném útoku. Zdroj: THE MANHATTAN ENGINEER DISTRICT: *Photographs of The Atomic Bombing of Hiroshima and Nagasaki*, 1945.
- Č. 4. Nagasaki před a po jaderném útoku. Zdroj: THE MANHATTAN ENGINEER DISTRICT: *Photographs of The Atomic Bombing of Hiroshima and Nagasaki*, 1945.
- Č. 5. Úmrtnost zasažených obětí podle vzdálenosti od epicentra výbuchu. Zdroj: REPORT OF THE BRITISH MISSION TO JAPAN: *The effects of The Atomic at Hiroshima and Nagasaki* (His Majestys Stationery office, Londýn) 1946.
- Č. 6. Oběť útoku s lehčími popáleninami. Ve vzdálenosti, ve které se chlapec nacházel, ho dokázalo oblečení na většině těla ochránit. Zdroj: REPORT OF THE BRITISH MISSION TO JAPAN: *The effects of The Atomic at Hiroshima and Nagasaki* (His Majestys Stationery office, Londýn) 1946.
- Č. 7. Jizvy po popáleninách na těle těžce popálené oběti. Zdroj: THE MANHATTAN ENGINEER DISTRICT: *Photographs of The Atomic Bombing of Hiroshima and Nagasaki*, 1945.
- Č. 8. Plán invaze do jižního Tichomoří. Zdroj: ROTTMAN, Gordon, *Japanese Army in World War II: Conquest of the Pacific 1941–1942*. Osprey Publishing, 2005 ISBN: 1841768707.

<u>EFFORT AND RESULTS</u>				
	<u>Hiroshima</u>	<u>Nagasaki</u>	<u>Tokyo</u>	<u>Average of 93 Urban Attacks</u>
Planes	1	1	279	173
Bomb Load	1 atomic	1 atomic	1,667 tons	1,129 tons
Population Density per Square mile	46,000	65,000	130,000	unknown
Square miles destroyed	4.7	1.8	15.8	1.8
Killed and missing	70/80,000	35/40,000	83,600	1,850
Injured	70,000	40,000	102,000	1,830
Mortality rate per sq mile destroyed	15,000	20,000	5,300	1,000
Casualty rate per sq mile	32,000	43,000	11,800	2,000

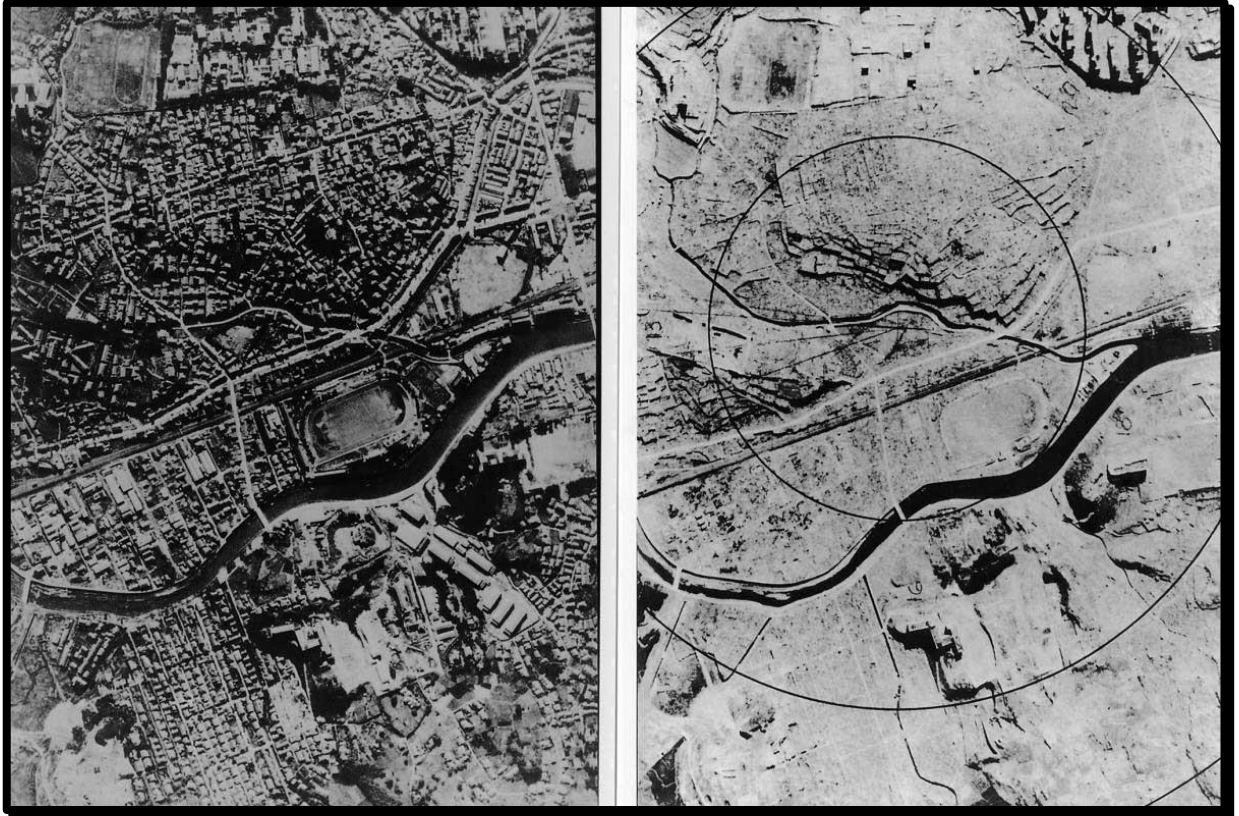
Č. 1. Tab. 1. Porovnání výsledků konvenčního (zápalného) a atomového bombardování.

<i>Campaign</i>	<i>U. S. Casualties Killed, wounded, missing</i>	<i>Jap Casualties Killed and Prisoners (Not including wounded)</i>	<i>Ratio U. S. to Jap</i>
Leyte	17,000	78,000	1:4.6
Luzon	31,000	156,000	1:5.0
Iwo Jima	20,000	25,000	1:1.25
Okinawa	34,000 (Ground)	81,000	1:2
	7,700 (Navy)	(not a complete count)	
Normandy (1st 30 days)	42,000	—	—

Tab 2. Srovnání amerických a japonských ztrát ve válce v Tichomoří.

Č. 3. Hirošima před a po jaderném útoku.

Č. 4. Nagasaki před a po jaderném útoku.

<i>Distance from the centre of damage</i>	<i>Percentage of those within this zone who were killed</i>
0- $\frac{1}{4}$ mile	95 per cent.
$\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$ mile	85 per cent.
$\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ mile	58 per cent.
$\frac{3}{4}$ -1 mile	35 per cent.
1-1 $\frac{1}{2}$ miles	13 per cent.
1 $\frac{1}{2}$ -2 miles	$\frac{1}{2}$ per cent.

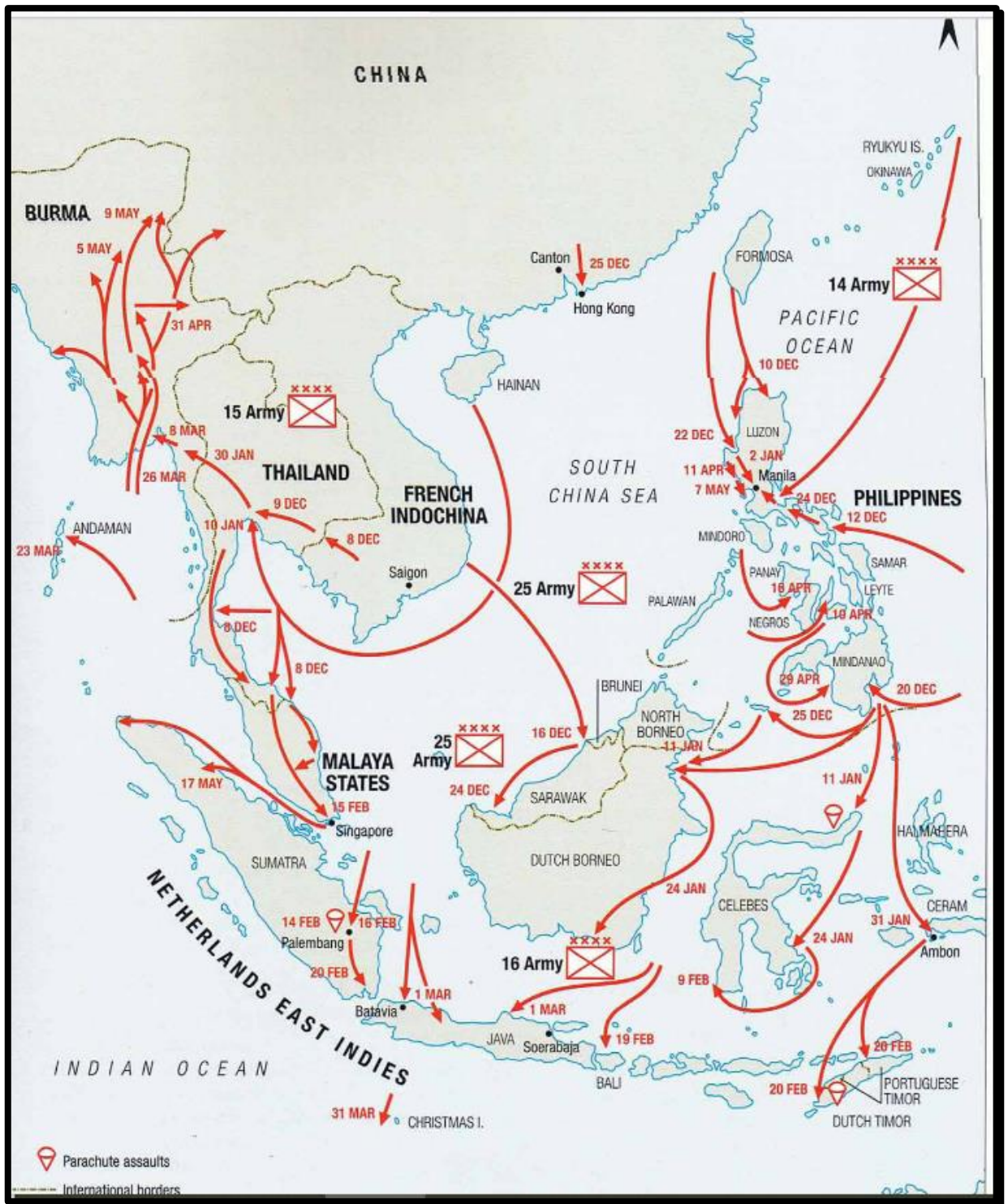
Č. 5. Úmrtnost zasažených obětí podle vzdálenosti od epicentra výbuchu.

Č. 6. Oběť útoku s lehčími popáleninami. Ve vzdálenosti, ve které se nacházel, ho dokázalo oblečení na většině těla ochránit.

Č. 7. Jizvy po popáleninách na těle těžce popálené oběti.

Č. 8. Plán invaze do jižního Tichomoří.

